

T.C. İSTANBUL AREL ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Medya ve Kültürel Çalışmalar Yüksek Lisans Programı

DİJİTAL DÜNYADA SANAL GERÇEKLİĞİN İNŞASIYLA KRİPTO
PARALARIN İLİŞKİSİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MERT DEMİR

165120023

Danışman: DR. Duygu Kotan Türkden

İstanbul, 2019

T.C. İSTANBUL AREL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Medya ve Kültürel Çalışmalar Yüksek Lisans Programı

DİJİTAL DÜNYADA SANAL GERÇEKLİĞİN İNŞASIYLA KRİPTO PARALARIN İLİŞKİSİ

Tezi Hazırlayan: **Mert DEMİR**

KABUL VE ONAY

Mert Demir tarafından hazırlanan “Dijital Dünyada Sanal Gerçekliğin İnşasıyla Kripto Paraların İlişkisi” başlıklı bu çalışma, Savunma Sınavı tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Tezin/Raporun Turu olarak kabul edilmiştir.

Başkan : [Unvanı, Adı ve SOYADI] (Danışman)

Üye : [Unvanı, Adı ve SOYADI]

Üye : [Unvanı, Adı ve SOYADI]

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

[İ m z a]

[Unvanı, Adı ve SOYADI]

Enstitü Müdürü

Not: Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge ve şekillerin kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunundaki hükümlere tabidir.

YEMİN METNİ

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “ Dijital Dünyada Sanal Gerçekliğin İnşasıyla Kripto Paraların İlişkisi ” başlıklı bu çalışmanın, bilimsel ahlak ve geleneklere uygun şekilde tarafımdan yazıldığını, yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiğini ve çalışmanın içinde kullanıldıkları her yerde bunlara atıf yapıldığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

29.11.2019

MERT DEMİR

ONAY

Tezimin/raporumun kağıt ve elektronik kopyalarının İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- ☐ Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.
- ☐ Tezim/Raporum sadece İstanbul Arel yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- ☐ Tezimin/Raporumunyıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

29.11.2019

Mert Demir

ÖZET
DİJİTAL DÜNYADA SANAL GERÇEKLİĞİN İNŞASIYLA KRİPTO PARALARIN
İLİŞKİSİ
MERT DEMİR

Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Ana Bilim Dalı
Medya Ve Kültürel Çalışmalar Yüksek Lisans Programı
Danışman: Dr. Öğr. Üyesi. Duygu Kotan Türkten
Kasım, 2019

Teknolojinin gelişmesiyle birlikte insanlık elinden bulunan imkânların sınırlarını zorlamaya başlamıştır. Özellikle iletişim teknolojilerinin geldiği son noktada, internet teknolojisi temelli düşünüldüğünde, insanların farklı kimliklerle bir sanal hayat yaşadıklarını söylemek mümkündür. Dijital dünyanın içerisinde, yine dijital medya ürünleri vasıtasıyla yaşanan bu sanal hayat, insanların gerçek hayatlarındaki kimliklerinden biraz daha farklı ve popüler bir hayatı inşa etmelerine olanak tanımaktadır. Teknolojinin bu derece içine giren insanların hayatları teknoloji tarafından yönlendirilmekte ve hatta belirlenmektedir. Bir simülasyonun içerisinde yer alan insanların gerçek hayatta olduğu gibi temel bazı ihtiyaçları bulunmaktadır. Bunlar bir kimliğin oluşması, sosyal doyum, statü ve tabi ki en olmazsa olmazı olan paradır. 2009 yılında insan hayatı kripto paralar ile tanışmıştır. Kripto paraların en önemli özelliği merkeziyetçi nakit ve bankacılık yapısını yıkan, tamamen sanal ve dağıtık bir sisteme sahip olmasıdır. Bu sistem hem insanlara anonim kalma hakkı tanırken hem de yapılan tüm işlemlerin şeffaf olmasını sağlamaktadır. İşte sanal hayatı inşa eden insanların beklediği para birimi kripto paralardır. Kripto paraların ortaya çıkmasıyla beraber sanal hayatının içerisine ekonomik anlamda beklediği ürünü de etkileyen insanlar içinde bulundukları sanal gerçekliği ileri bir seviyeye taşımışlardır. Bu sanal gerçeklikte, gerçek hayatında matematik işlemi yapamayan bir insan ekonomi üzerine yorumlar yapmakta, bitcoin ve kripto paralar borsalarını yorumlamaktadır. Sanal gerçekliğin inşasında en önemli etmenlerden biri, bulunan simülasyona yeni insanlar çekerek sahip olunan etkinliği büyütüp arttırmaktır. Kripto paraların popüleritesi ve cazibesi karşısında gözleri parlayan insanlar bu büyüye kapılıp ellerindeki yatırımlarla kripto paralar satın alma davranışı göstererek bu sanal dünyaya ait olacaktır. Bu araştırma ile kripto paraların, insanların dijital medya ürünleri vasıtasıyla yarattıkları sanal dünyanın içerisine nasıl kolayca entegre olduğu incelenerek, sanal gerçekliğin inşasıyla ilişkisi ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Simülasyon, Sanal Gerçeklik, Kripto Paralar, Teknolojik Determinizm, Dijital Medya Ürünleri

ABSTRACT
THE RELATION OF CRYPTO MONEY ON THE VIRTUAL REALITY
CONSTRUCTION IN THE DIGITAL WORLD
MERT DEMİR
Master's Thesis
Media And Cultural Studies
Academic Advisor: Dr. Duygu Kotan Türkden
November, 2019

With the development of technology, humanity has begun to push the boundaries of the possibilities available. Especially in the last place where communication technologies come, it is possible to say that people live a virtual life with different identities when they are thought based on internet technology. This virtual life, which lives in the digital world through digital media products, allows people to build a slightly different and popular life from their real life identity. The lives of people who enter this level of technology are driven by technology and even determined. People in a simulation have some basic needs as if they were in real life. These are the formation of an identity, social fulfillment, status and, of course, the paradigm that is of utmost importance. In 2009, he met human life crypto money. The most important characteristic of crypto money is that it has a completely virtual and distributed system that breaks down the structure of cash and banking. This system ensures that both the right to remain anonymous and the whole process are transparent. Here are the currency crypto money that people who build virtual life expect. With the emergence of crypto-money, people who have influenced the product that their virtual life expects in economic sense have moved forward the virtual reality they are in. In this virtual reality, a person who can not do mathematics in real life makes comments on economics, interprets bitcoin and crypto money exchanges. One of the most important factors in the process of virtual reality is to expand and enhance the activity possessed by pulling new people into the simulation found. The people who shine in the face of the popularity and popularity of crypto-money will belong to this virtual world by showing the behavior of purchasing crypto-money by investing in this magic. This research examines how crypto-money integrates easily into the virtual world created by people through digital media products and contributes to the construction of virtual reality .

Keywords: Simulation, Virtual Reality, Crypto Money, Technological Determinism, Digital Media Products

ÖNSÖZ

Bu çalışma ile günümüzde internet teknolojisinin gelişmesiyle hayatımızın içerisine entegre olan yeni teknoloji ürünlerinin hayatımızı nasıl belirlediği, nasıl bir gerçeklik inşa ettiği ve bu gerçeklik içerisinde kripto paraların rolü ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Yaptığım çalışma esnasında, dünyanın en güzel ve zorlu süreçlerinden birini yaşayarak annelik duygusunu tadan, yaşadığı tüm olumsuzluklara rağmen bana destek vermeyi, inanmayı ve güvenmeyi sürdürerek bu çalışmayı oluşturmama yardımcı olan tez danışmanım Dr. Duygu Kotan Türkden'e sevgilerimi, minnetlerimi, teşekkürlerimi ve saygılarımı sunarım.

Bu tez süresince yine yanımda olan ve desteklerini esirgemeyen tüm hocalarıma, aileme ve arkadaşlarıma sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Eğitimin dünyamızı aydınlatan o güzel ışığının bir parçası olmak dileğiyle...

MERT DEMİR

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZET	I
ABSTRACT	II
ÖNSÖZ	III

1. BÖLÜM

Teknoloji ve Teknolojinin Getirdiği Sonuçlar

1.1.Hipotez ve Araştırma Soruları	1
1.2.Giriş	1
1.3.Teknoloji	2
1.3.1. Teknolojik Gelişmeler ve Tüketim	4
1.4.Tüketim Toplumu Ve Tüketim Kültürü	7
1.5.Nedensel Determinizm (Belirleyicilik)	11
1.5.1. Teknolojik Determinizm	13
1.6.Sanal Gerçeklik	17
1.6.1. Arttırılmış Gerçeklik	18
1.6.2. Sanal Gerçekliğin İnşası	19

2. BÖLÜM

Sosyal Medyanın Yükselişi ve Kripto Paralar

2.1.İnternet ve Dijital Medyanın Kısa Tarihi	23
--	----

2.1.1 Ansiklopedi Dönemi	24
2.1.2 WWW Dönemi	25
2.1.3 Mobil Devrim Dönemi	27
2.2.Sosyal Medyanın Doğuşu ve Yükselişi	28
2.3.Kripto Paraların Yapısı	31
2.3.1. Dağıtık Defter Teknolojisi	34
2.3.2. Blok-Zincir (Blockchain) Teknolojisi	35
2.3.3. Bitcoin ve Kripto Paralar	37

3. BÖLÜM

Kripto Paraların Sanal Gerçeklikle İlişkisi

3.1.Kripto Paralar ve Sosyal Medya	41
3.2.Yöntem	43
3.1.1.Evren ve Örneklem	43
3.1.2.Örneklemin Seçilmesi	43
3.1.3.Bulgular	44

4. BÖLÜM

Kripto Paraların Sanal Gerçekliğin İnşasında Rolü

4.1.Sonuç	46
KAYNAKÇA	50
EKLER	52

1.Bölüm

Teknoloji ve Teknolojinin Getirdiği Sonuçlar

1.1 Hipotez ve Araştırma Soruları

Bu tez çalışmasının iki hipotezi bulunmaktadır. Bu hipotezler;

- Kripto Paralar sanal gerçekliğin inşasında para birimi işlevi görmektedir.
- Sanal gerçekliğin inşasında kripto paralar ekonomik alanda etkilidir

Bu tez çalışmasının sonucunda cevabına ulaşılmak isteyen araştırma soruları;

- Kripto paralar sanal dünyanın parası mıdır?
- Kripto paraların sanal dünyada anonimlikle ilişkisi nedir?
- Kripto paraların diğer para birimleriyle ilişkisi nedir?
- Kripto paraların sanal gerçekliğin inşasında rolü nedir?
- Kripto paralar sanal gerçeklikte ekonomik olarak etkili midir?

Şeklindedir.

1.2.Giriş

Tarihsel bir süreç olarak dünyaya baktığımızda, insanlık adına yapabileceğimiz çıkarımlardan biri nesiller boyu doğaya üstün gelme çabası olmaktadır. Teknoloji bu çaba içerisinde insanın en büyük yardımcısı olmuş ve zaman içerisinde büyük bir gelişim göstermiştir. İnsan ilk önce doğanın zorlu koşullarıyla başa çıkabilmek için teknolojiden faydalanmış, daha sonra ise gündelik hayatın zorluklarını alt edebilmek ve daha konforlu bir hayat sürmek adına teknolojiyi kullanmıştır. Bu süreçler insan yaşamının teknolojiyle bir bütün halinde gelişmesini sağladığı gibi teknolojiyi insan hayatını düzenleyici bir role sokmuştur. İletişim teknolojilerinin radyo ile başlattığı süreç sonrası önce televizyon, arkasından internet teknolojisi insan hayatını yüksek oranda etkilemiş ve günlük yaşam rutinlerini değiştirmesine neden olmuştur. Bu değişime ayak uyduran insan özellikle iletişim teknolojileri temelli bir hayat sürmeye, internet ile gününün 24 saatini açık, aktif ve paylaşımcı bir biçimde sürdürmeye adanmıştır. Gerçek hayatın acımasız duruşunun tam tersi bir görünüm çizen bu sosyal hayat insanların kendilerine ait sanal bir dünya inşa etmelerine neden olmuştur. Bu sanal dünya tüketim ve satın alma temelli, sanal ihtiyaçların hüküm sürdüğü, çok boyutlu bir insan hayatı şekline bürünmüştür.

Dijital medya ürünlerinin hayatın her noktasına etki ettiği böyle bir dönemde, sosyal hayattan geri kalmak istemeyen insanlar teknolojik determinizmin Marshall McLuhan'ın bahsettiği sert çizgileri ışığında, kapitalist küresel ekonomik düzen yapısını düşünmeden yaşamaya çalışmaktadır. Dijital dünyaya adapte olmuş, sanal kimlikleriyle yaşayan insanlar, gerçek mecraları kullanmadan bir hayat sürmektedir. Kitap satın almadan internet üzerinden okuyarak, markete gitmeden alışveriş yaparak, bankaya uğramadan bankacılık işlemlerini yürüterek, sosyal medya üzerinden sevgili bularak, hatta kişisel isyanlarını ve şikayetlerini bile internet üzerinden yaparak ilerleyen insanın bu piramidi tamamlaması için gereken sanal parayı kripto paraların yükselişi karşılamıştır. Temel maksadı kağıt paraya bağımlı kapitalist düzenin dışına çıkma ve anonim olma olan kripto paralar bu sanal düzenin içerisinde aslında tüketime teşvik eden küresel kapitalist yapının bir anlamda destekleyicisi olmuştur.

Bitcoin ve benzer kripto paralardan haberdar olduğunu belli etmek isteyen, sosyal hayattan geri kalmadığını tüm çevresine göstermek isteyen insanlar bu trendin bir parçası olmaya çalışmışlardır.

Dijital dünyada farklı kimlikler içerisinde simülasyonlara bağlı yaşayan insanların bu dünyaya ait olan profillerini inşa etmek adına ellerine geçmiş kripto para fırsatını geri çevireceklerini düşünmek mümkün değildir. Bitcoin gibi büyük kripto para birimlerine yatırım yapabilecek potansiyel meblağa sahip olmayan insanlar küçük para birimlerine yatırım yaparak bu trendin dışında kalmamaya çalışmaktadır. Bu simülasyonda oluşturulan kimliğin, statüsünü yüksek tutmak adına yüksek yatırımlarla bu işlere giren insanlar yine dijital medya ürünleri üzerinden kendilerini fütürist, kripto para gurmesi gibi sıfatlarla donatıp yarattıkları sanal kimliğin ve sanal gerçekliğin inşasını tamamlamaktadır.

1.3. Teknoloji

“İnsanın maddi çevresini denetlemek ve değiştirmek amacıyla geliştirdiği araç gereçlerle bunlara ilişkin bilgilerin tümü. ” (TDK, bt).

Teknoloji temelde insan hayatının maddi çevresi çerçevesinde açıklanmaktadır. Tekniğin temel alındığı ve hayatımızı kolaylaştıran bilgi ve araçları düşündüğümüzde ise artık hayatımızın teknoloji tabanlı yürüdüğünü söylemek mümkündür. Her an yeni bir teknolojik gelişme hayatımızı biraz daha kolaylaştırmak yâda hiç bilmediğimiz bir konuda bize ilerleme sağlamak için ortaya çıkmaktadır. Teknolojinin maddi tabanlı olarak düşünüldüğünde üzerinde durulması gereken önemli noktalarından biri denetleme ve değiştirme aracı olmasıdır.

Teknoloji bazı olgulara göre olumlu bazı olgulara göre ise olumsuz bir değiştirme ve denetleme aracı olabilmektedir. Eski çağlarda ateşin bulunma sürecinde insan akılı doğanın zorlu koşullarını ve onu alt etmeyi düşünerek eyleme geçmiş olabilir fakat günümüze gelen süreçte insanlara, mala ve çevreye zarar verici bir unsur olarak kullanım alanı ve amacının değişmesine engel olamamıştır.

Giyecek yapısal anlamda bir soğuktan korunma aracından çıkıp, maddi bir gelir kaynağı, statü objesi¹, kişinin bağlandığı ve zamanla fetişleştirdiğı bir değer olma durumuna evrilmiştir. Bu durum teknolojinin insan hayatını kolaylaştırdığı ya da ufkunu genişlettiğı gerçeğini değiştirmez fakat sürekli olarak yapılacak olan olumluma durumu gerçeklerden uzaklaşmaya neden olabilir veya sabit bir fikir ya da ideoloji ile konuya bakma durumu gerçeğin sapmasına sebep olabilmektedir.

“şiddet ve ahlak arasındaki ilişkinin çerçevesi, hukuk ve adalet kavramları tarafından çizilir. Bu kavramların ilki bakımından açık olan husus, her hukuk düzeninde en temel ilişkinin, amaç ile araç arasındaki ilişki olmasıdır. Dahası şiddet, ilk elde amaçlarda değil, sadece araçlar düzleminde aranabilir. Görüldüğü üzere şiddetin eleştirisi için, kuşkusuz ilk bakışta zannedilenden daha başka ve fazla malzeme mevcuttur.

şayet şiddet bir araç ise, şiddet eleştirisinde açık bir ölçütün var olduğı düşünülebilir. Bu ölçüt, şiddetin bazı durumlarda haklı/adil ya da haksız amaçlar için bir araç olup olmadığı sorusunda kendisini dayatır. Eğer böyle olsaydı, şiddetin eleştirisi haklı amaçlara ilişkin bir sistemde zımnen verili olurdu. Ama durum böyle değil. Çünkü böyle bir sistem (sistemin tüm kuşkularından arındırılmış olduğı varsayılsa bile), bir ilke olarak şiddetin kendisine değil, şiddetin kullanıldığı durumlara dair bir ölçüt içerir. Hala yanıtlanmayı bekleyen soru, şiddetin ilke-sel düzeyde, adil amaçlara hizmet eden bir araç olarak da olsa ahla-ki olup olmadığıdır.”(Benjamin, 2010:19-20).

Temelde teknoloji ve bilimin amacı tüm insanlığın hayatını kolaylaştırmaktır. Bu yüzden teknoloji ve bilimi olumlu ve olumsuz olarak sınıflandırmak yerine amaç-aracı-sonuç şeklinde bir sacayak halinde değerlendirilirse daha somut verilere ve nesnel bir olguya ulaşmak mümkün olacaktır.

¹ Statü objesinden kasıt giyilen kıyafetin sosyal çevre üzerinde bıraktığı etkiden çok kişinin sosyo ekonomik durumunu kabullenememe davranışı göstermesine yapılan vurgudur.

Günümüzün yaşam tarzını düşündüğümüzde teknoloji artık hayatımızın odak noktalarından birini oluşturmaktadır. Teknolojinin eskiye oranla çok hızlı bir şekilde değişmesi ile gelişmesinin sonucu olarak sürekli olarak kendini ve teknolojik aygıtını güncelleyen insanlar ekonomik durumlarından ziyade sosyal alanda konumlandıkları durumu değerlendirerek adımlar atmaktadır. Bunun da kısa ve uzun vadede maddi sonuçları olmaktadır. Maddi anlamda insanlar statü güncellemesi yapmak adına tüketmektedir. Manevi anlamda ise sürekli olarak aktif ve paylaşımcı bir hal almak istemektedirler.

Teknolojinin gelişmesiyle birlikte yaşam günün belirli bir bölümü halini almaktan çıkmıştır. Her dakika, her saniye değerlendirilmesi gereken bir an haline gelmiştir.

‘‘Bu durum, örneğin 24 saat (çalışan) küresel ekonomide uzam ve zaman kavramlarını aşan ilişkilerin bulunduğu yeni dijital iletişim ağları ile dinlenmeye ihtiyaç duyan ya da rutinleri ve günlük ritmi bulunan biyolojik insan organizmasının, bu teknoloji ve ekonominin 7 gün 24 saat durmayan beklentilerini karşılamayacak şekilde çatışmasında ortaya çıkar. ‘’ (Van Dijk, 2016:55).

Burada görüldüğü üzere teknolojinin gelişmesi insan hayatının temel çalışma prensiplerini de etkileyip, gününün belirli bir süresini dinlenmeye ayıran insanın artık aktif olduğunu belirtmek adına her anının her saniyesini değerlendirdiğini ortaya koymaktadır. Bu zamanı değerlendirmeyen, uyuyarak, yemek yiyerek, dinlenerek geçiren insanın benliğinde yer alan geri kalmışlık kuşkusu onu sürekli olarak aktif olmaya itmektir.

Bu durum bir noktadan sonra insanların teknoloji konusundaki belirleyiciliğinin yerini teknolojinin insanlar konusundaki belirleyiciliğine bırakmasına sebep olmaktadır. Teknoloji gelişmeye başladıkça insan hayatında birçok olay son derece kolay yoldan halledilmektedir. Geçmişte zorlukla yapılan birçok iş artık son derece basit bir şekilde çözülmektedir. Bunun insan hayatını kolaylaştırdığı ve zamandan tasarruf ettirdiği su götürmez bir gerçektir. Ama hem her yeni çıkan teknoloji üzerine yaşanacak adaptasyon süreci hem de insanın yerini endüstriyel aygıtların gün geçtikçe almaya başlaması, insanın üretici konumdaki rolünü tüketici konuma bırakmasına ve tembelliğin aslında bir yaşam tarzına dönüşmesine sebep olmaktadır.

1.3.1. Teknolojik Gelişmeler ve Tüketim

İlk çağlardan bu yana yaşanan gelişmeler bazen hayati bazen ise sıradan gözükse de insan hayatını etkilemiştir. Barınma, beslenme, hayatını koruma ve savunma üzerine tekniğini kullanan insan birçok teknolojik gelişme üretmiştir.

Bu gelişmeler kimi zaman hayati kimi zaman sıradan gözükmetedir fakat ne koşulda olursa olsun geleceği derinden etkilemiştir. Etkileri bazı durumlarda sadece gelecek nesiller görmüş olsa bile dönemin insanların da faydalandığını düşünmek mümkündür.

Temelinde insanın ihtiyaçlarını karşılamak yatan teknoloji bazen işleri kolaylaştırmış bazen ise işleri tamamı ile değiştirmiştir. Avcılık çıplak elle yapıldığında çok acı verici sonuçlar doğurmuştur bu yüzden insanoğlu kendisini koruma ve savunma adına av aletleri ve silahlar yapmaya evrilmiştir.

Günümüzde avcılık sadece bir hobi veya spordan ibaret gibi duruyor olsa da yarattığı etkinin büyüklüğü ülkelerin savunma sanayilerine harcadığı milyarlarca dolar göz önünde bulundurulursa son derece açık bir şekilde belli olmaktadır.

Bugün günümüzde dünyada her geçen gün nüfus daha da artıyor. Yerleşik toplum yapısına geçiş sürecinin bu artışı tetiklediği düşünülüyor.

Bu yapıya geçişin sonucu olarak hayvanların evcilleştirilmesi ile başlayan süreç etinden, sütünden ve gücünden yararlanılan hayvanlar sayesinde insanların avcılık davranışlarının toprağı ekip biçme davranışına dönüşmesi ve hayvan yetiştiriciliğinin gelişmesini sağlamıştır.

Bu temel bir ihtiyaç olan beslenmenin fazlasını üreten insanın yavaş yavaş bunu ticaret haline getirmesine olanak sağlamıştır.

Ticarileşme ile kazandığı maddi gelir karşısında gardı düşen insan, daha fazla kazanmak için varını yoğunu ortaya koymaya başlamıştır. Bu süreç üretimi tetiklemiş. Üretim için ise öncelikle kas gücü sonrasında ise hammadde gereklilikleri ortaya çıkmıştır. Aslında insan için ilk başta hayatta kalmak adına gerekli olan beslenme ihtiyacı daha sonrasında yerleşik hayatla beraber önce rutin bir aktivite sonrasında ticari bir kazanç kapısı olmuştur. Bu kazanç kapısı yine başka insan hayatlarını etkileyecek olan sömürgecilik faaliyetlerine öncü olmuştur. Sömürgecilik düzeni ise kapitalist ve emperyalist düzeni tetiklemiştir.

Elindekini işleyip üretim yapabilen insan üretici, elinde işleyecek bir şey olmayıp üreticinin yanında emeği karşılığı çalışan insan ise tüketici olmuştur. Yavaş yavaş teknolojinin ilerlemesiyle artık kas gücü yerini makineleşmeye bırakmıştır. Bu makineleşme sürecinde insan üretim sürecinin temel taşlarından biri olma özelliğini kaybetmiştir. Üretim bandı sisteminin faal duruma gelmesi ile üretimde basit bir işi yerine getiren insan el emeğine yabancılaşması sonucu tüketici kısmına daha da yaklaşmıştır.

Kendisi üretmediği ve yetiştirdiği neslin de üretici olmadığı bir şablon içerisinde ihtiyacı olandan fazla yiyeceği elde etmek için gece gündüz çalışmış, bu çalışmanın sonucunda kazandığı parayı gerçekte çok da gerekli görmeyeceği birçok faaliyete, tüketim ürününe ve sosyal hayatına harcamıştır.

“ Kişinin kendisi göz önüne alındığında tek bildiği şey vazgeçilmez bir sevgi arayışında olduğudur ve bunu elde ettiği zaman sonsuza dek mutlu ve hoşnut kalacağını düşünmektedir. Bu gereksinimini giderdikten sonra arayışının süreceğini, daha yolun başındayken bilemez. Temel bir gereksinimin giderilmesi, daha “yüksek” bir diğerinin güçlenmesine yol açacaktır.

Oysa kişinin, içinde bulunduğu dönemde kendine egemen olan ve hiyerarşinin herhangi bir noktasında bulunan gereksinimi mutlak gördüğü, bu gereksinime yaşamla eşanlamlı bir değer verdiği görülecektir.” (Maslow, 2001:163-164) Bu doğrultuda düşündüğümüzde insanlar zaten kendileri için tüketim olgusunu belirli bir düzende sıralamakta ve bu sıralamayı uygulamaktadır.

Bu düzenin başından sonuna belirleyici faktörleri arzular, duygu durumu ve sosyal çevre oluşturmaktadır. Teknolojinin gelişmesiyle bu durum daha baskın bir hal almıştır.

Avcı toplayıcı dönemde insanın gereksinimleri ve arzuları hayatta kalma güdüsüyle doğru orantılı iken sanayi toplumuna doğru evrilen insan üretimini ikinci plana attıktan sonra tüketimine odaklanmıştır. Gereksinimlerini ve ihtiyaçlarını kendi belirlemeye veya “üretici” sıfatlı baskın grubun dayattığı ideolojiye boyun eğmeye başlamıştır. Üretici insanlara nasıl tüketiceğini de göstermeye ve hatta bunu dayatmaya başlamıştır. Tüketim albenisini önemli bir gereksinim olarak sunarak insanları teşvik etmiştir. Avcı toplayıcı toplumdan tüketici toplum yapısına geçtiğimiz döngü içerisinde teknoloji artık düşünce sınırlarını zorlamaktadır.

1900’lü yılların başlarında radyo teknolojisi bir devrim olarak nitelendirilmiştir. 1950’li yıllarda ise yerini yavaş yavaş televizyonun yükselişine bırakmıştır. 1990’lar ise önce internet teknolojisinin doğuşuna 2000’li yıllar sonrası ise birçok teknolojinin beslendiği bir öncü oluşuna şahit olmuştur. İnternet teknolojisi iletişim teknolojileri arasında en popüler ve tercih edilen haline gelmiştir. Radyo teknolojisi sesi hızlı bir biçimde tüm dünyaya iletmekte, televizyon ise ses ve görüntüyü belirli bir format ve stüdyo şablonunda iletmektedir. İnternet teknolojisine baktığımızda ise ses ve görüntüyü iletmenin yanında artık stüdyo imkanlarına gerek kalmamıştır. Televizyonda yer alan profesyonelliğin yerini amatörlik almıştır. Bu hem tüm insanları kendisine çeken, hem de insanların kendilerini özel hissetmelerini sağlayan bir adım olmuştur.

Günümüzde Youtube,Instagram,Facebook ve diğer sosyal mecraların hemen hemen hepsinde günlük fotoğraf ve videolarını paylaşan insanlar bulunmaktadır. Youtube günümüzde bir meslek dalına dönüşmektedir ve bu konuda gücü giderek artmaktadır. Bu mecralara video yükleyen insanların çoğu amatörlükten başlayıp yavaş yavaş profesyonel bir hale doğru ilerlemektedir. Bu teknolojiler insanların hayatında belirleyici roller almakta, Youtube için video çeken fenomenler hayatlarını bu doğrultu ve izleyicilerinin beklentileri ölçüsünde şekillendirmektedir.

Günümüzde hayatımızın etkilendiği teknolojik araçlar genellikle iletişim teknolojileri temelinden gelmektedir fakat bununla sınırlı kalmamaktadır. İnternet teknolojisi temel anlamda haberleşme kullanım alanıyla ortaya çıkmıştır fakat diğer alanlarla kolektif bir yapı içerisinde büyüüp evrimleşmiştir. Bugün internet teknolojisi artık yemek, alışveriş, ticaret, sosyal aktivite gibi birçok alanda bizi son derece etkisi altına alan bir durumdadır. Günümüz koşullarında artık bankacılık işlemleri için son derece hızlı ve bizi yormayan cep telefonu ve bilgisayar uygulamaları bulunmaktadır. Bankacılık sisteminin zorlu ve çetin yapısı bile internet teknolojisi ile çok kolay bütünleşmekte, hacmini geliştirmekte ve insanlara farklı kolaylıklar sunmaktır. Bu yapının bütünleşmiş olduğu bir toplum içerisinde artık paranın, özellikle elektronik ticaret ile değişime uğraması kaçınılmazdır.

1.4. Tüketim Toplumu ve Tüketim Kültürü

Tüketici olma davranışının kutsandığı son birkaç yüzyıl içerisinde insan tüketimin merkezine gitmeye doğru evrilmiştir. Üretim fazlasının doğurduğu sonuçlardan biri olarak kazandığını harcamaya teşvik edilmesinden dolayı yavaş yavaş üretici kimliği yerine tüketici kimliği kazanmaya başlamıştır.

Sınıfsal anlamda yaşanan değişikliklere ek olarak yapısal anlamda da insanlar yeniden konumlanmaktadır. Günümüzde insan artık tamamen tüketimin merkezine oturmakta ve Dünya'nın Güneş yörüngesinde yaptığı dairesel hareketin bir metaforik benzeri olarak tüketim yörüngesinde yılının 365 günü etkin bir hareket sergilemektedir. Bu sergilediği hareket veya bağımlılık onu kapitalist düzenin en önemli yapı taşlarından biri yapmakta ve sermaye sahiplerinin aradığı çılgın tüketici imajını tamamen sağlamaktadır.

Etrafında yer alan ve her gün ona sunulan tüketim ürünlerini tüketmeye kendini adanmış yaşamların kendi öznel gerçekliğini kurmak yerine kendisini nesnel bir gerçeklikte konumladığı görülebilmektedir.

Bu durumda kişilerin kendi benliklerinin dışında bir benlik üzerinden hareket ederek ve hatta tüketime kendilerini adadıkları bir yaşam formu üreterek hayatlarını devam ettirmeyi tercih ettiklerini görmek mümkündür.

“Bugün tüm çevremizde nesnelerin, hizmetlerin, maddi malların çoğaltılmasıyla oluşturulmuş ve insan türünün ekolojisinde bir tür temel dönüşüm oluşturan akıl almaz bir tüketim ve bolluk gerçekliği var. Daha doğrusu, bolluk içindeki insanlar, artık tüm zamanlarda olduğu gibi başka insanlar tarafından değil, nesneler tarafından kuşatılmış durumda. ” (Baudrillard, 2008:1).

Burada Baudrillard nesnelere adanmış yaşamları ortaya koymuştur. Günümüzde her gün gözümüze istemsiz bir şekilde sokaklarda, internette, televizyonlarda ve daha nice mecralarda sokulan reklamların ve reklam nesnelerinin hayatımızı nasıl bir tüketim kuşatmasına aldığı açıkta ortadadır.

Bu tüketim kuşatması git gide büyüyen bir teşvik ile pompalanmakta ve insanların eksik olduğunu düşündükleri yönlerini doldurma bahanesi taşımaktadır.

Örneğin dondurma son derece basit bir serinleme maddesiye, reklamlarda insanların cinsiyetçi bir haz aramak için, aksiyon veya macera aramak için ve hatta etraflarında yer alan herhangi bir karşı cinsle flörtleşmek adına kullanabileceği bir meta şeklindeymiş gibi sunulmaktadır.

Dondurmanın bu anlamda kullanımı sınırlıdır veya yoktur. Ama *varmış gibi* sanatı icra eden reklamlarda bu olgu kutsanmaktadır.

Tüketicinin geldiği bu seviyelerde insan artık kendi özgür iradesiyle karar verememektedir. Her gün çıkan reklamlar ve onlarda oynayan ünlü isimler aslında gerçek hayatlarında hiç kullanmadıkları veya kullanmayacakları ürünleri bütün başarılarına borçluymuş gibi sunmaktadırlar. Kültürel anlamda zayıf ve etkilenmesi kolay bireyler ise rol model olarak gördükleri ünlülerin yaşamlarına sahip olma hevesiyle onların sundukları ürünleri alarak bir nevi sanal bir tatmin yaşayacaklarını düşünmektedirler.

Bu tatmin bir anlamda ünlünün yerine geçme veya başka bir anlamda ünlünün ne yaşadığının bir simülasyonunu deneyimleme şeklinde olabilmektedir. Simule edilen hayat ünlü ve önemli birinin hayatı olursa kişinin ruhsal tatmini artmaktadır. Bu yüzden günümüz koşullarında sosyal medya fenomenleri fazlaca reklam ve tanıtım mecralarında görünür olmuştur.

“ Bir tüketim toplumunda, "normal yaşam", zevkli duyular ile parlak deneyim fırsatlarının görkemli bir gösteri şeklindeki kamusal teşhiri arasında tercihlerini yapmakla meşgul tüketicilerin yaşamıdır. "Mutlu bir yaşam", birçok fırsat yakalamak ve çok azını kaçırmakla ya da hiçbirini kaçırmamakla, en fazla bahsedilen ve böylece en çok arzu edilen fırsatları yakalamakla ve bunları başkalarından daha geç değil, tercihen daha erken yakalamakla tanımlanır.” (Baumann, 1999:60).

Burada Baumann tüketim toplumunun ve toplumun içerisinde yer alan bireylerin ihtiyaçlarında nelere dikkat ettiğini ortaya koymuştur.

Tam anlamıyla tüketici olmuş bir birey bu koşulları sağlayamadığında ya sosyal alanında karşılaşacağı baskı ortamından veya kendisini yetersiz hissetme tavrından ötürü sorunlar yaşamaktadır. Bu durum neticesinde sosyal medyada insanların büyük bir bölümü farklı kimliklerle yer almaktadır. Günümüzde birçok insanın sosyal medya tüketicisi olma davranışı da buna benzer bir durumdur. Gittiği aktiviteyi yaşayamamak pahasına kaydetme çabası, söylenen sıcak bir yemeği soğutma pahasına fotoğraf çekme çabası ve buna benzer davranışlarda temelde *yaşamdan geri kalmama* adına yaşamın tadını çıkartmamaya sürüklenmektedir. Bu sürüklenme sonucunda insanlar sosyal olduklarını sandıkları bir sosyallik simülasyonunun içerisinde sanki kendi hayatlarını dışardan yaşıyormuş hissiyle devam etmektedirler. Bu durum bir yerden sonra insanın kendi benliğini kaybetmesine sebep olmaktadır.

Teknolojinin her gün hayatımıza kattığı yeni değerleri *trend* olanı yakalamak adına sürekli olarak bir tüketim döngüsünde harcadığımız şu günlerde belki de geleceğe damga vuracak bir çok teknolojik ürünü boşuna harcadığımızın çok sonraları farkına varabileceğiz. 2000’li yıllardan önce teknolojilerin güncelleme hızı günümüze göre daha yavaşken birçok ürünü daha tedbirli ve seviyeli bir biçimde tüketmeye eğilimi gösteren insan günümüzde güncellenen her teknolojiye sahip olma ve kendi teknolojisi henüz çok yeniyken ondan vazgeçme eğilim göstermektedir. Aslında daha yenisine ihtiyacı olmayan insanın kendisine yarattığı baskı onu tüketime teşvik etmektedir.

Bu baskı sonucunda 1 yıllık cihazını eskidiği gerekçesiyle değiştiren insanlar tam da sermaye odaklarının en sevdiği tüketici profilini oluşturmaktadır. Asgari şartlarda geçimini sağlamaya çalışan insanlar bile teknolojiden geri kalmayı gururlarına yedirememektedir. Bu durum etkin bir tüketim döngüsünü bizlere sunarak özellikle ihtiyaç fazlası ürünleri satın alma davranışı göstermemizi sağlamaktadır.

2000'lerin başında bilgisayar kullanmayı beceremeyen insanların şimdinin teknoloji gurusu olması da aslında burada yer alan ironiyi ortaya koymaktadır. Herkesin her güncel içerikten, viral videodan, önemli gelişmelerden haberdar olmak isteme halinin bir sonucu olarak da bugünün insanları tüketimi dibine kadar yaşamaktadır.

“Pozitivist okulun ana tezlerinden biri de pazar koşullarını kontrol olanağının olmadığı ve "tüketicinin kral" olduğu görüşü ekseninde döner. Kültürel üretimin alanı ve içeriğinin sonuçta izleyicilerin istekleri tarafından saptandığını (=halka istediklerinin verildiğini) savunur: Eğer belli değerler ve dünya görüşleri popüler kitle iletişim araçlarında yoksa ya da zayıf temsil ediliyorsa, bu onlar için etkili bir talebin olmamasındandır.” (Erdoğan ve Alemdar, 2005:263).

Bu durumda bireyler sürekli olarak tüketmek istedikleri ürünleri talep etmektedir ve dolayısıyla popüler ürün algısı da bu şablon üzerinden şekillenmektedir.

Ana akim medya için savunulan bu durumun sosyal medyada da benzer bir geçerliliği vardır. Sosyal medyada da çoğunlukla paylaşılan içeriklerin insanların tüketimiyle ilgili olması bir anlamda talebin bu yönde olduğu sonucunu doğurmaktadır. Bununla beraber sosyal mecralarda insanlar yaptıkları sosyal faaliyetleri ve yiyip içtiklerini bir anlamda *kral-kraliçe* olma hissiyatını yaşamak ve çevrelerine güçlü bir imaj çizmek adına da paylaşmaktadır.

Bu durumun yarattığı sonuçlardan biride sosyal medya fenomenlerini takip eden insanların geçmişte televizyon ünlülerini takip eden insanların yaptığı taklitlere benzer şeyler yapmalarıdır.

Günümüzde sosyal medya fenomenleri kazançlarının büyük bir bölümünü hayatlarında belki de hiç kullanmadıkları ürünleri sosyal medya üzerinden pazarlayarak elde etmektedir.

İnsanlar da o ünlülerin pazarladıkları ürünleri alarak, benzer giyim ve saç şekillerine sahip olarak onları taklit etmekte ve onların hayatının biraz daha basit bir halini sanal bir gerçeklikle deneyimleme şansını yakalamaya çalışmaktadırlar.

Teknolojinin bu denli hızlı bir biçimde tüketildiği ve ilerlediği bir dünya içerisinde kültürün de sürekli değiştiğini söylemek mümkündür.

İnsanların teknolojiye çok hızlı adapte olması teknolojik aygıtların kültüre olan etkilerini de arttırmıştır. 1920'li yıllarda radyo popülerken kültüre büyük etkileri olmuştur. Radyo tiyatroları gibi kavramlarla tanışan insanlar farklı kültür öğelerinin kaynaşmasını benimsemiştir. Arkasından gelen televizyon insanlarla bambaşka bir eğlence kaynağı vermiştir.

Radyonun etkisi her ne kadar devam etse de 1950’li yıllarda başlayan televizyon fırtınası halen günümüze kadar gelmiş ve etkisini devam ettirmiştir. Genel görüntüye baktığımızda radyo ve televizyonunun teknolojik anlamda belirleyiciliğini uzun süre sürdürdüğünü görmekteyiz. İnternet ise son 25 yıldır hayatımızın içerisinde ve son 10 yıldır hayatımızın odak noktalarından birini almış konumdadır. Radyo ve televizyon kültürü ile beraber tüketim kültürünün de harmanlandığını düşündüğümüzde şuan internet kültürünün tüketim kültürünü en iyi besleyen organ olduğunu söylemek yanlış olmaz.

İnsanların alışveriş anlayışlarının değiştiği ve internet üzerinden alışverişin azımsanamayacak rakamlara ulaştığı şu günlerde artık insanların davranışlarını, tüketim alışkanlıklarını ve yaşam tarzlarını internetin etkisiyle belirlediklerini söylemek mümkündür.

Dün bize gazete ve televizyonların tüketmemizi söylediği ürünleri bugün internet daha baskın bir biçimde söylemektedir. Teknolojinin hayatımızı ve tüketim alışkanlıklarımızı bu denli etkilediği bir ortamda etkilenmeden ve özgür bir iradeyle karar vermek son derece güçtür. Her an her saniye bizi teşvik eden yeni bir sosyal medya fenomeni ve ünlüsü olacaktır.

Bu da aslında günümüzün tüketim kültürünün tam merkezine interneti konumladığı gerçeğini açıkça ortaya koymaktadır.

1.5. Nedensel Determinizm

“ Nedensel determinizm, kabaca, her olayın, doğa yasaları ile birlikte, önceden belirlenmiş olaylar ve şartlar tarafından zorunlu kılındığı fikridir. “

(Causal Determinism , anonim , 2003)

Buna göre insanın eylemleri ve kararları dahil tüm olaylar kaçınılmaz bir biçimde önceden gelen olayların birer sonucudur.

Yani aslında özgür bir irade yerine doğanın yasalarının bağlı bulunduğu koşula göre hayatımızı şekillendirmesi diye de düşünebiliriz.

Bazı durum ve koşullarda insan kararlarını verirken muhakemesini geçmişteki aksiyonlarına göre yapmaktadır. Bazı durumlarsa ise verilecek karar zaten geçmişte yapılan bir aksiyonunun sonucunu oluşturmaktadır. Bu temelde kararlarımızın ve yaptıklarımızın hayatımızı etkilediği düşüncesini paylaşabiliriz. Bu düşünce özgür irade kavramını tehdit ediyor veya ortadan kaldırıyor gibi de görülebilir. Bu koşulu da göz ardı etmek mümkün değildir. Doğa dünya tarihinden bu yana insan yaşamını önemli ölçüde etkilemiş ve belirlemiştir.

İnsan doğa ile mücadelesinde tekniği ve teknolojiyi kullanmış, doğaya üstün gelme çabasından dolayı bugün bulunduğu yere gelebilmiştir. İnsan soğukla savaşı olmasa belki de giyecek ihtiyacı, mevsimsel değişiklikler dolayısıyla yağmur, dolu ve kar gibi yağış türleri olmasa barınma ihtiyacı doğmayabilirdi. İnsanlar o dönem ihtiyaçlarına ve sonuçlara göre önlem alma fikrini geliştirip, doğanın yapısına karşı koyma olarak güncellemişlerdir. Her ne kadar doğrudan hayatımızı doğanın kontrol ettiği fikri biraz radikal kalıyor olsa da dolaylı yoldan hayatımızın kontrol mekanizmalarından biri olduğunu söyleyebilmek mümkündür.

Teknoloji denilince her ne kadar insanların aklına elektronik aygıtlar geliyor olsa da döneminde yeniliği sağlamış birçok ürünü teknolojik olarak düşünmemiz gerekmektedir. Bu ürünlerin atalarının gelişme koşullarına baktığımızda ortak özellikleri doğanın zorluklarına karşı geliştirilmiş olmalarıdır. Barınma için mağaralara girme bir harekettir, barınma için ev inşa etme ise teknolojik bir harekettir. Çoğalma davranışı neticesinde mağaraların yeterli gelmeyeceği düşüncesi baskın gelmiştir.

Ateş soğuktan korumuştur fakat etlerin pişirilmesi, giyim için kullanılan hayvan derilerinin tütsülenmesi gibi faaliyetlerle teknolojik bir araç haline gelmiştir ve bu teknolojiyi insan hayatı odak noktasına koymuştur. Elektrik bugün hayatımızın bir vazgeçilmezi konumundadır. İlk kullanımı sokakların ve evlerin aydınlatılmasıdır. Bugün bilgisayarlardan, tabletlere, cep telefonlarına bir ailenin temel ihtiyacı için gerekli olan tüm aletlerin çalışma prensiplerinin vazgeçilmezidir. Dolayısıyla doğanın zorluklarına karşı koymak ya da doğayı yenme fikrine adapte olan insan teknolojiyi önce temel zorlukları yenmek sonra ise işini kolaylaştırmak adına kullanmıştır. Bu kullanım ve benzer birçok kullanımın aslında determinist bir yapının sonucu olduğunu düşünebiliriz.

Nedensel determinizm temelinde olduğu gibi insan bulduğu elektrik teknolojisinin doğal bir sonucu olarak elektrikli ürünleri bulmuştur ve bu ürünleri yaşam merkezine koymuştur. Bugün bu yaşam merkezi döngüsünden bir anlığına bile olsa kopmak insan hayatını olumsuz etkilemektedir. Son 40 yıllık döneme bakıldığında insanların enformasyona ve haberlere ulaşma eşiklerinin arasında yaşanan değişim göze çarpmaktadır. Yaklaşık 40 yıllık bir dönemde teknoloji son derece hızlı ilerlemiş ve hayata adapte olmayı başarmıştır.

Geçmişte günlük gazeteleri takip eden ve televizyon olmayan yerlerde radyo üzerinden ajans haberlerini takip eden kitlenin yerini elinde bulunan cep telefonu, tablet veya bilgisayar ile her enformasyona anında erişebilen, paylaşabilen ve yorumlayabilen bir kitle almıştır.

Bu durum aslında geçmişte Türkiye içerisinde birbirine uzak iki ilin bile birbirinden haber almasını zorlaştıran süreci Türkiye'nin ve hatta dünyanın her noktasından anında haberdar olma sürecine dönüştürmüştür.

Stevenson bununla ilgili olarak “ Asıl içerikleri ne olursa olsun olayların anında yayınlanması, insanların zaman anlayışını daraltırken, bununla bağıntılı olarak dünyayı daha küçük bir yer haline getirmiştir.”² (Stevenson, 2015:195).

Diyerek günümüzde bulunduğumuz durumu ortaya koymuştur. Dünya aslında teknik olarak küçülmüş bir yer değildir fakat bugün dünyanın herhangi bir yerinden istediğimiz kişiye sesli ve görüntülü olarak anında ulaşma şansımız olduğu için ve dünyada yer alan haberlere sosyal medya üzerinden saniyesinde ulaşabildiğimizden ötürü dünya içerisinde bize göre en uzakta yer alan ülke bile artık yakın olmuştur. Dünyanın bu denli küçülmesiyle artık insanlar sadece kendi ülkelerinde yer alan popüler ürünleri değil tüm dünyada yer alan popüler ürünleri takip etmekte, bazen bu ürünlere bağımlı olmakta bazen ise bu ürünlerin kontrolü altına girmektedir.

1.5.1. Teknolojik Determinizm

“Teknolojik determinizm olarak nitelendirilen kavram, eğitim teknolojisinin kullanımının hem kullanıcı hem de çevresi tarafından, ve her şeyden önce teknolojinin kendisi tarafından etkilendiği tezini destekleyen yaklaşımı ifade eder. Bunun gibi teknolojilerin öğrenme süreci için tarafsız olmadığı anlamına gelir.” (Hauer. 2017:1).

Gelişen teknolojinin ve teknolojik ürünlerin tüketim kültürü ile birlikte vazgeçilmezimiz konumuna gelmesi sonrası özellikle son 10 yıllık dönem içerisinde teknolojik hıza yetişmek son derece zorlaşmıştır. Her yıl yapılan özel lansman ve fuarlarda tanıtılan yeni ürünler, yıl içerisinde yapılan değişiklikler insanları sürekli bir tüketim döngüsüne sokmaktadır. Bu tüketim döngüsünün dışında kalmamak adına tüketiciler yeni teknolojileri sürekli olarak hızlı bir biçimde öğrenme yarışına girmektedir. Bu sadece bir öğrenme yarışı değil aynı zamanda kullanılan teknoloji ürününün markasını da sahiplenme yarışı halini almaktadır. Harcanan yüksek paralara rağmen teknolojinin kullanım amacını değil markanın bilinirliğini ve statüsünü öne alan tüketici, bilinçli bir tüketici yapısını korumak yerine taraftarlığı tercih etmektedir. Bu durum aslında markaya ve teknolojiye ne denli tutkulu bir yaklaşım içerisinde tüketiciler olduğumuzu göstermektedir.

² Stevenson'ın bu görüşünde temel olarak bir Marshall McLuhan referansı görmek mümkündür. Global Köy kavramının benzer bir görüşünü Stevenson' da savunmuştur. Kendisi her ne kadar McLuhan'ın görüşlerini fazlasıyla radikal bulsa da bazı konularda paydaş oldukları noktalar da mevcuttur.

“Harold Adam Innis ve Marshal McLuhan gibi düşünürler, iletişim teknolojilerindeki değişim ve gelişimin insanın düşünce ve toplumsal örgütlenme biçimlerini de değiştirdiğini iddia eder. Bu iki düşünürün yaklaşımı iletişim kuramları açısından teknokratik yorumlardır. Teknolojiyi bağımsız değişken olarak kabul eden ve iletişim teknolojilerini mistifiye eden bu anlayış teknolojiyi, dünyadaki sorunların çözümü ve toplumun değiştiricisi olarak görmektedir. Oysa teknoloji tarafsız değildir. Egemen güçlere hizmet eder. Ancak aynı zamanda eğişim yönünde bir potansiyel sağlar. ” (Mutlu. 2016:71).

McLudan ve Innis’in teknoloji temelli düşünceleri teknolojinin temel insan hayatına sınırların ötesinde bir önem atfetmektedir. Mutlu’nun yukarıdaki alıntısından değerlendirildiğinde, teknoloji ve teknolojik gelişmelerin önce devletler bazında sonra ise şirketler bazında maddi çıkar temelli olduğu açıkça görülmektedir. Bugün baktığımızda kar odaklı çalışan firmalar ve onların yarattığı algılar sonucunda insan teknolojinin determinizmi altına girmektedir. Bununla birlikte teknolojik determinizmi sadece tek bir koşula bağlamak ve bunu katı biçimde savunmak mümkün değildir.

McLuhan ve Innis’in düşüncelerini ortaya koydukları dönem teknoloji yarışının ülkeler arası bir boyutta olduğu bir dönem iken günümüzde devletler büyüklüğünde şirketlerin yarışı halini almıştır. Buda günümüz koşulları düşünüldüğünde teknolojik determinizmi etkileyen en önemli olguyu tüketim kültürünün yapısı bizlere sunmaktadır. Temelde kapitalist ve küreselleşme yapısı üzerinden değerlendirilebilecek olan teknolojik determinizm, bugün üretim ve pazar ekonomisini elinde bulunduran güçlü sermayedarlar ile onların pazarlama ve halkla ilişkiler faaliyetlerini yürüten ajansların bizleri doğrudan veya dolaylı yoldan etkilemeleri sonucunda hayatımızın odak noktalarından biri haline gelmektedir. Bu sermayedarlar özellikle günümüzde git gide daha büyük bir hal alan sosyal medyanın gücünü sonuna kadar kullanmaktadır. Büyük birçok şirket sosyal medyaya özel kampanyalar yapmakta, bağlılık programları ve özel servisler ile tüketicilere aidiyet duygusu aşılamaktadır. Bu aidiyet duygusu sayesinde daha önce de belirttiğim üzere bireyler markaları savunur olmakta ve asıl mesele üretici-tüketici meselesi olmak yerine üretici-marka tutkunu meselesi haline gelmektedir.

Bu süreç ise daha belirgin ve keskin bir hale geldikten sonra bireyin artık markaya bağımlı halde yaşamasına ve markanın attığı adımlar doğrultusunda hayatını şekillendirmesine sebep olmaktadır. Bugün birçok marka farklı alanlarda çalışmalarını sürdürmektedir. Bir elektronik firması aynı anda hem cep telefonu, hem televizyon, hem bilgisayar, hem tablet, hem de dayanıklı tüketim aletleri üretebilmektedir. Birey cep telefonunu satın alarak önce bir tüketim döngüsüne girmektedir.

Cep telefonunun performansından memnun kalan ve markaya güven duyan birey sonrasında markanın özel lansman programından ya da tanıtım videosundan etkilenecek televizyon satın alma davranışı göstermektedir. Bu davranış sonrasında markanın özel bağlılık programına dahil olup kazandığı puanlar yada özel hediye çekleri ile kendisine satış fiyatının çok da büyük olmayan bir miktar altında tablet satın almaktadır. Bu satın alma ile kendisini markaya karşı özel hissetmişse, artık markanın bir tutkunu haline gelmekte ve aldığı ürün beklentilerinin altında bir performans bile gösterse markaya adeta bir insan gibi davranmakta ve ikinci bir şans vermektedir.

Bugün baktığımızda farklı perspektifler üzerinden determinizmi inceleyebilmemiz söz konusuysa temel olgumuz küreselleşme ile birlikte yer alan odakların mümkün olan her yoldan tüketicilerin hayatını belirleyebilme çabasını ortaya koymaktır.

“Günümüz toplumu, üyelerini, en başta, tüketici rolünü oynama görevinin emrettiği şekilde biçimlendirmektedir. Toplumumuzun üyelerine dayattığı norm, bu rolü oynama kabiliyeti ve istekliliğidir.” (Bauman, 2016:92).

İnternet teknolojisi günümüzde hayatımız için en önemli yapı taşlarından biridir. Gün içerisinde gelişen tüm olaylar internet üzerinden takip edilebilmektedir.

Hayatın içinde bulunan birçok öğeyi internet üzerinden kontrol etmek, yemek siparişi vermek, ürün satın almak hatta şikâyetleri bile internet üzerinden yapmak mümkündür..

Bu durum internetin hayatın odak noktalarından biri olmasını sağlamakla birlikte hayatın içinde bulunan dinamiklerin bazılarını da değiştirmektedir. Günümüzde teknolojik determinizmin temel yapı taşı internettir.

Anında çevrim içi olunamayan ortamlarda bulunmama ve yeterli gelmeyen her şeyi eski olarak görme davranışı görülmektedir. Bu durumu birçok farklı öğede görmek mümkündür. Artık 1 yılı dolduran cep telefonları, tabletler ve bilgisayarlar eski olarak sınıflandırılmaktadır. Hayatın merkezine interneti koyan insanlar sanki onun için yaşıyor gibi görünmektedir. Otobüs yolcuğundan önce interneti en hızlı seyahat firması seçilmekte, konaklanacak otelde kablosuz internet olup olmadığı kontrol edilmektedir. Artık restoranlar için bile ilk sorulan soru menüyü istemek değil internet şifresini istemek haline gelmektedir. Bu durum bile internet teknolojisinin hayatın içerisinde nasıl belirleyici bir rol oynadığını ortaya koymaktadır. Yaklaşık 10 yıl önce insanlar sosyal medya yerine, sohbet programlarını kullanmaktaydı.

O dönem her insan birbirinden Msn adresini ve mailini isterken bugün her insan Instagram veya Facebook profilini istemektedir. Kısa mesajlar 10 yıl önce son derece popüler ve pahalıyken, bugün yerlerini Whatsapp gibi internet üzerinden konuşma sağlayan programlar almıştır.

Bu yaşanan dönüşüm ve değişiklikler bazı uygulama ve programları hayatımızı kolaylaştırıcı bir yandan da düzenleyici ve belirleyici hale sokmuştur. Bankacılık ve finans sektörü içinde yer alan birçok dinamik internet teknolojisi ile değişmiştir.

Günümüzde artık insanlar nakit para yerine çoğunlukla kredi kartlarını kullanmakta, ödemelerinin birçoğunu internet üzerinden yapmakta ve genellikle bankaları sadece nakit para çekimi ve kredi gibi işlemler için kullanmaktadır. Bankaların çoğu bazı sistemler üzerine adapte olarak bir çatı altında buluşmaya ve bireyleri ortak işlem yapabilecekleri platformlar üzerine taşımaktadır. Bazı bankalar ise şubesiz bankacılık hizmetleriyle tüm taşınmaz yapıyı bulut sistemi üzerine taşıyıp, şube ve personel maliyetlerini azaltarak yeni teknolojinin nimetlerinden yararlanmaktadır. Paranın bile bu denli hızlı bir biçimde hareket ettiği bir dünyada insanlar paranın yerini alabilecek yeni araçlar düşünmekte ve bazıları bunlar için harekete geçmektedir. Bunun en güzel örneği son 9 yıldır hayatımızın içinde bulunan sanal paralar ile kripto paralardır. Paranın egemen olduğu düzeni yıkma maksadıyla ortaya çıkıp eski çağlarda yer alan takas sistemi benzeri bir sistem üzerine entegre olma hedefiyle yola çıkan kripto paralar bugün bu sisteme benzer bir yapı üzerinde ilerlemektedir.

1.6. Sanal Gerçeklik

“ Bilgisayar tarafından kurgulanan bir dizi ses ve görüntünün, bir yeri veya durumu insanın parçası olabileceği şekilde temsil etmesi.” (Cambridge bt.)

Gerçek ve gerçeklik kavramının teknolojinin gelişmesiyle birlikte değişime uğrayarak, yavaş yavaş kırıldığı görülmektedir. Tüketim kültürü ve sermaye odaklı yapının içerisinde insan yaşamı tek düze bir duruma gelmektedir. Bu tek düze durum sonucu insanlar günlerinin büyük bir bölümünü çalışmaya ayırmakta kalan bölümlerini ise beslenme, uyuma ve diğer ihtiyaçlarına ayırmaktadır. Bu durum insanların fazlasıyla yoğun ve yorgun bir hayat yaşamasına sebep olmaktadır. Tüketime insanları teşvik eden reklamlar temel olarak bu yorgunluğun atılabileceği ve günün stresinden uzak kalılabileceği vaadi ile tüketiciyi kendilerine çekmeye çalışmaktadır. İnsanlar gündelik hayatın stresini, yeniden işe dönme motivasyonunu yakalayabilmek adına, atmak zorundadır. Bu yüzden tatil reklamları genellikle insanların gündelik hayatta yaşadıkları zorlukları ve içinde bulundukları işçi sınıfı tutumunu aşmaları adına, *krallar gibi* sloganıyla pazarlanmaktadır.

Bir yıllığına kiraladığı emeğinden artan ücreti, hatta daha fazlasını 10 günlük tatile veren bir beyaz yakalı işçi krallar gibi yaşamının tadını çıkarmaktadır. Yılın 10 gününde krallar gibi olabilmek için kredi kartıyla 6 taksit yaptıran işçi amacına ulaşmakta ve tatilini yapmaktadır, ancak bu tatil onun için gerçekte temel bir ihtiyaç olarak bile bulunmamaktadır. Tüketim kültürünün getirdiği sahte ihtiyaçlar, insanı krallar gibi yaşadığı bir tatilin simülasyonunu yaşamaya zorlamaktadır. Temel olarak haftanın 2 günü çalışmayan bir birey aslında tatil yapmaktadır fakat tatil denildiğinde akla gelen algının otel, deniz, güneş üçlemesine bağlı bulunduğu bir simülasyonun algılarda yer etmesi ile birey kendisini o tatile şartlamaktadır. Çünkü reklamlar, televizyon, sosyal medya ve daha fazlası o tatilin simülasyonunu ona her gün yaşatmaktadır. Takip ettiği internet fenomenleri şehir şehir, ülke ülke gezmektedir. İzlediği dizideki başrol karakterler, istedikleri zaman tatil yapmaktadır ve bunlardan etkilenen birey de kendisini o tatillerden birini simüle ederek ruhen doyurmayı amaçlamaktadır. Son yıllara bakıldığında özellikle modayı etkileyen en önemli unsur televizyon dizileri olmaktadır. Dizilerde yer alan karakterler gibi giyinen insanlar, onların kullandığı aksesuarları kullananlar, saçlarını o renklere boyayanlar ve hatta gerçekte var olmayan dizi karakterinin yaşam tarzını bizzat benimseyen insanlar, hayatlarının içerisinde yer alan eksikleri tamamlamaktadırlar.

Ana akım medyanın habercilikte özellikle hızlı ve teyit edilmiş bilgiyi verme çabasının yerini dijital medyada kaotik bir ortam oluşturup ilgi çekme çabası almıştır. Kitleli olaylar içinde özellikle manipüle edici fotoğrafların paylaşılması, bilgilerin çarpıtılması ve sahte hesaplar üzerinden birinci ağızmiş gibi yazılan bilgilerle olayların farklı yerlere çekilmesi sonucu gerçeklik algısı ve insanların güven duygusu zedelenmiştir.

1.6.1. Arttırılmış Gerçeklik

“ Arttırılmış gerçeklik birçok duyuya hitap eder.(Öncelikli olarak görsel bir medyumdur.)

İnteraktif ve tek bir işlevi yerine getirmeyi gerektirmez. Birden çok duyunun

eklemlenmesini sağlayarak deneyimi arttırmaktadır. ” (Craig. 2013;1-2)

Arttırılmış gerçeklik teknolojisinin temel amacı tek duyuya hitap eden kurgusal içerikleri, sanal bir dünya içerisindeymiş havası vermeden gerçek dünyaya taşımaktır. Sanal gerçeklikten ayrıldığı nokta içeriğin sanal olmasına rağmen gerçek dünyada işlev kazanmasından ötürü, gerçeklik hissinde kırılmaya neden olmamasıdır.

Özellikle görselliğin ön planda olduğu inşaat, tasarım ve eğlence sektörlerinde sıklıkla kullanılmakta olan arttırılmış gerçeklik teknolojisinin geldiği son noktada artık ameliyat olması beklenen hastalara ameliyatının bir simülasyonu arttırılmış gerçeklik teknolojisiyle izletilebilmektedir.

Bu yapı temel olarak sanal gerçekliğin hangi boyutlara geldiğini ortaya koymaktadır. Ameliyat korkusu olan bir insan, yapılacak adımları tek tek görüp, simülasyonun içerisinde oluşabilecek problemleri ve bunların nasıl giderilebileceğine kadar deneyimlemektedir. Yine mimari çizimlerle eskiden insanların maketler üzerinden satın aldıkları evler yerine günümüzde satın alabileceği evi birebir gezip odaların yapısı, alanının belirlenmesi ve önceden evde yapılabilecek düzenlemelerle ilgili fikir sahibi olabilmesini sağlamaktadır. Günümüzde kütüphaneler teknolojinin gelişmesiyle eskisi kadar tercih edilmemektedir. Bu durumun giderilmesi amacıyla arttırılmış gerçekliğin kullanımı üzerine çalışmalar yapılmaktadır.

Sadece görsele hitap eden kitap okuma faaliyeti, koku ve ses efektleri ile birleşerek birden çok duyuya hitap edebilecek ve bu sayede kitap okuma faaliyeti sanal bir düzen içerisinde gerçek bir faaliyet gibi düzenlenebilecektir. Reklam kampanyalarının da teknolojiye uyumlu bir biçimde ilerlemesini isteyen kuruluşların birçoğu gerilla reklam faaliyetlerinde de arttırılmış gerçeklik öğelerini kullanmaktadır. Bir gıda ürününü tanıtmak üzere yapılabilecek reklam faaliyetinde ele alınan ana öğe görsel ilken, arttırılmış gerçeklik ile ürünün kokusunu da deneyimle şansını bulabilen tüketicinin satın alma davranışını değiştirebilecek bu durum zaten hali hazırda sanal gerçekliği arayan teknoloji toplumuna verilebilecek önemli bir simülasyon deneyimini sunmaktadır.

1.6.2. Sanal Gerçekliğin İnşası

Teknolojinin insanların temel davranış biçimlerini fazlasıyla etkilediği günümüzde, ihtiyaçlarda akışkan ve hızlı bir biçimde değişmektedir.

Özellikle internet teknolojisinin hayatımızın odağında bulunmasıyla kişisel kimlik kavramının yanında sanal kimliğin önemi de fazlasıyla artmaktadır. Bu sanal kimlik kişinin gerçek hayatında olduğundan farklı bir profil sergilemesi ile sonuçlanmaktadır. Asgari geçimin biraz üstünde maaşı olan, sosyal hayatı çok gelişmemiş ve genel kültür seviyesi düşük bir insan, internette bulduğu sözleri paylaşmakta, diğer kullanıcıların gittiği popüler yerlere gitmekte ve yaptığı paylaşımlarla kendini kanıtlamaya çalışmaktadır. Aslen yaptığı bu durum kişisel dünyasında bulamadığı popülerliği, o dünyaya paralel bir dünya yaratarak sağlama çabasıdır. Özellikle sosyal paylaşım platformlarının artmasıyla beraber bu durum yükselmekte, önü alınamaz bir boyuta gelmektedir. Teknolojinin sanal bir gerçeklik oluşturma çabasına en önemli desteği, elinde tuğlalarla bu gerçeği inşaya koşan insan vermektedir.

2000’li yılların başından itibaren teknolojinin şekillendirdiği hayat koşulları, mobil teknolojilerin gelişmesiyle beraber farklı bir boyut kazanmış, bu kazanılan boyutla beraber ihtiyaçların değişimi insan yaşamını derinden etkilemiştir. Sosyal hayatı sanalda yaşama akımı ile birlikte insanlar gerçek hayatta yaşayamadığı veya çok sık olmayan deneyimlerini sanal hayatta fazlasıyla yaşamaya başlamışlardır. Popüler olmayan ve arkadaş çevresi zayıf bir birey, popüler içerikler paylaşarak arkadaşlar veya takipçiler elde etmiş, bu sayede hem maddi hem de manevi anlamda tatmine ulaşabilmiştir. İşin hem maddi boyutla kazanç sağlıyor olması, hem de zihni tatmin ediyor oluşu, birçok insanın gerçek hayat kazanımlarına yönelmek yerine, sanal gerçekliğin fenomenlik ayağının bir parçası olma hayallerine yönelmesini sağlamıştır. Sanal gerçekliğin inşasını sağlayan yapının ilk parçasını anonim olmak oluşturmaktadır.

İnsanların sanal gerçeklik dünyasında rahat davranmasının önemli sebeplerinden biri doğacak sonuçların gerçek hayatı etkilemeyeceği bir şablon vaat etmesidir. İnsanlar bu yapının içerisinde kendi resimleri ve kendileriyle ilgili gerçek bilgileri kullanabilecekleri gibi, sahte bir profil açarak da bulunabilmektedirler. Günümüzde artık bu yapı melez bir hal almış olup, bireyler gerçek resimleriyle sahte bilgiler kullanarak bulunabildikleri gibi, sahte resimler ve gerçek bilgilerle de bulunabilmektedirler. Bu durum kişinin sosyokültürel yapı, ekonomik şartlar, aile şartları ve benzer durumlar sonucu paylaşmadığı yorumları, fikirleri, eleştirileri ve benzer tüm olguları rahat bir biçimde yapmasına sebep olmaktadır. Fakat bu durumun olumlu sonuçları olabileceği gibi sebepsiz yere doğabilecek nefret söylemi, ırkçılık, istismar ve iftira gibi olumsuz sonuçlarının da olabileceği unutulmamalıdır. Özellikle son birkaç yıl içerisinde sosyal medyada artan linç yapısı insanların kendilerini bir sanal gerçeklik baskısı altında hissedip, yorumlarını özgürce yapmaktan ziyade, tepki görebileceği biçimleri törpüleyerek yapmalarına sebep olmaktadır. Gerçeği veya gerçek duyguları söylemenin verdiği haz ile hayatın içerisinde hissettiğini söyleyemeyen insanların sanal gerçekliğin içerisinde ağzına geleni söylediği durum birleştiğinde sanal gerçekliğin cazibesi açık bir şekilde ortaya konulmaktadır. Birey içinde dizginlemeye çalıştığı birçok duyguyu ve düşüncüyü anonim halde paylaşmaktan keyif aldığı için sanal gerçekliğin büyümesine en büyük katkıyı vermektedir.

Sanal gerçekliğin inşası için gerekli yapı taşlarından bir diğeri ise sanal dünyadaki popüler içerikleri kaçırmamaktır Gerçek dünyada sanat, siyaset ve akademi gibi alanlardan çıkan, bu alanlarda çeşitli eser veya çalışmalarda bulunmuş insanların yerini sanal dünya ünlülerinin almasıyla başlamaktadır.

Sosyal medya ve paylaşım sitelerinde anlamlı veya anlamsız içeriklerle yakaladıkları takipçi kitleleriyle ilk başta bulunduğu platformun ünlüsü haline gelen kullanıcılar, takipçi sayıları ve internet üzerinde bilinirlik seviyeleri arttıkça gerçek hayatın içerisine sözüm ona ünlü şeklinde dâhil olmaktadır. Bu dâhil oluşu sinema ve reklam filmleri, müzik albümleri, üniversiteler ve benzer kurumlarsa söyleşiler, televizyon ve tartışma programlarına katılma biçiminde olabilmektedir.

Ortaya çıkardıkları eserler, bu işlerde profesyonel olan insanların eserlerinden daha kötü olsa bile, takipçilerin sadakati sağlamak için verdikleri destekle ön plana çıkmakta ve popüler olmaktadır. Bu durum sanal dünya içerisinde yer edinmek isteyen kullanıcıların bu tip içerikleri taklit etmeleriyle sosyal paylaşım platformlarında birçok insanın benzer niteliksiz içerikler üretmesine sebep olmaktadır.

Sosyal mecralarda resim paylaşan, hayatında hiç oyunculuk, müzik veya benzer nitelikte iş deneyimi olmayan insanların takipçi çevreleri sayesinde bu işlerin içerisine girmeleri ve başarı elde etmeleri gerçek dünyanın akışını sanal dünyanın ne derece etkilediğini ortaya koymaktadır.

Sosyal hayatın temelini derinden etkileyen bu durum sanal dünya içeriklerini takip etmeyen insanların sosyal hayatında ve arkadaş çevresinde geri kalmışlık hissini bastırmak adına her güncel bilgiden haberdar olma açlığıyla tüm popüler içeriklere saldırmasına sebep olmaktadır. Bu popüler içeriklere saldırı sadece teknolojiye çok aşina olan genç nüfusun değil, yeni teknolojilere hızlı adaptasyon göstermek zorunda kalmış orta ve üstü yaş nüfusunda ya tamamen dâhil olma ya da tümünden reddetme davranışın göstermesini tetiklemektedir.

Sanal gerçekliğin inşasında bir başka gerekli yapı taşı ise hızlı etkileşimdir. Toplumsal süreç ve olaylarda verilen tepki süresinin önemi büyüktür. En kısa sürede organize olup hareket edebilen insanların yaşanacak durumu kökten etkileyebildiği sıklıkla görülmüştür.

Dünyada özellikle Arap Baharı döneminde Twitter'ın hızlı iletişim ve etkileşim amaçlı kullanımının yaşanan olayları ve insanların birbirleriyle olan bağlarını değiştirdiği gözlemlenmiştir. Türkiye'de ise Gezi Parkı protestoları sürecinde temel bilgi kaynağı olan ana akım medyadan uzak kalan toplumun, özellikle sosyal medya ve Twitter'da gördükleri paylaşım ve insanların reaksiyonları üzerine harekete geçmesi hızlı etkileşimin önemli örneklerindendir. Gerçek dünyada bilgi ağı kesilmiş insanların sanal dünya içerisinde örgütlenmesi, kendi sanal bilgi ağını kurması ve sürece etki etmesi sanal dünyanın gerçek dünya efektif olduğunu göz önüne koymaktadır.

Yine benzer bir durum 15 Temmuz darbe girişimi sürecinde de görülmüştür.

Her ne kadar televizyon kanallarına askerler tarafından yapılan baskın ve karartma girişimleri olmuş olsa da, özellikle sosyal medya üzerinden örgütlenen halkın, sokağa çıkıp darbe yapmaya çalışan kişilere direnmesi, yayınlanan görüntüleri gören insanların uzakta dahi olsalar hızlıca paylaşım yapıp etkileşime girmesi, tüm dünyanın da Türkiye’de olan biteni hızlı bir biçimde öğrenmesi ile süreç derinden etkilenmiştir.

Henüz hiç kimsenin darbe durumundan haberi yokken sadece tank ve askeri hareketi, telefonu ile görüntüleyip paylaşan kişiler neticesinde sosyal medya üzerinden örgütlenen insanlar, hızlı bir reaksiyon vermiş ve darbe girişiminin başarısızlık ile sonuçlanmasında önemli rol oynamıştır.

Fakat bu hızlı etkileşimin olumlu örnekleri olduğu gibi olumsuz örnekleri de olmaktadır. Herhangi bir düzenleme sürecinden geçmeyen bilgilerin direkt olarak paylaşılması ile yanlış, çarpık ve hatta manipüle edilmiş kirli bilginin de kötü sonuçlar doğurduğu görülmektedir. Özellikle sosyal medya fenomenliği elde etmek ve ilgi görmek için internetten çeşitli fotoğraf, video vb. materyallerin bilinçsiz ya da kötü niyetli paylaşımı sonucunda kullanıcıların paniğe, olumsuzluğa ve karamsarlığa sevk edildiği görülmüştür. Bununla beraber masumiyet karinesi³ kavramının ayaklar altına alındığı görülmüş, birçok insan sosyal medya üzerinden linç edilmeye veya cezalandırılmaya çalışılmıştır. Bu durum da aslında bir anlamda insanların sanal dünya içerisinde yaptıkları bir hukuk sistemi metaforudur. Bu metafora kullanıcılar hâkim veya savcı olup belirledikleri ya da fenomenlerin paylaştıkları kişi veya kurumları cezalandırmakta, haklarında olumsuz yorumlar, nefret söylemleri ve küfürler paylaşmaktadır. Hızlı etkileşimin içerisinde yer alan hızlı kavramı bu durumda çok açık bir biçimde ortada durmaktadır. Sürekli akıp giden ve günün büyük bölümünü hızlı bir akışın içinde sürdüren sosyal medya kullanıcılarından da yıllar süren mahkeme süreçlerini bekleyecek sabrı istemek mümkün değildir.

Kişiler hızlı bir biçimde kendi yargılamalarını yapmakta, kimi zaman kişisel deneyimlerine, kimi zaman ise ilgi gören tarafın durumuna göre karar vermektedir.

Bu üç temel faktör bir araya geldiğinde sanal gerçekliğin, bir gerçek dünya simülasyonunu insanlara sunma fikri net bir biçimde ortaya çıkmaktadır.

³ Masumiyet karinesi Anayasamızın 38/4 maddesine göre “Suçluluğu hükmen sabit oluncaya, kadar kimse suçlu sayılamaz.” Şeklinde tanımlanmıştır.

İnsanlar bu gerçek dünya simülasyonunu sonuçları yokmuasına keyif alarak kullanmakta, bunun ileride hayatlarını etkileyeceğini fark etmemektedir.

Bu durum belki günümüzde hayatımızın temel unsurlarını derinden etkilemiyor gibi görünebilir fakat yakın gelecekte temel unsurları derinden etkileyebileceği gibi temel unsurları dönüştürüp yerlerine de geçebilecektir.

2.Bölüm

Sosyal Medyanın Yükselişi ve Kripto Paralar

2.1 İnternet ve Dijital Medyanın Kısa Tarihi

İnternet, sözcüğün sınırlı anlamıyla bir medya, bir başka deyişle iletişim için teknik bir araçtır kuşkusuz. (Maigret. 2014;328) Sözcüğün sınırlı anlamlarıyla medya olarak tanımlayabildiği internet, günümüzde sınırsızlığa doğru süzülen bir yapı taşı olma özelliğini ortaya koymaktadır. Hayatımızı değiştiren radyo ve televizyon gibi medya araçları son yüzyıl içerisinde çeşitli değişim ve dönüşümlerle akıcılığını sürdürmektedir. Bu teknolojiler sonrasında hayatımıza giren internet teknolojisi medya araçlarını düzenleyen, akıcılığı akışkanlığa⁴ dönüştüren ve kendisini diğer medya araçlarına göre çok kısa sürede adapte eden bir yapıdadır.

İnsanların hayatları ve bununla bağlantılı olarak kurumların yapılarında kaybı telafi edilemeyecek bir role bürünmüştür. Bu rol ile iletişimi tüm dünya içerisinde saniyelik gecikmelerle kurabilecek bir şablona sahip olup, fiziksel ve psikolojik sınırları büyük ölçüde kaldırmıştır. Televizyonun 20. Yüzyıl'ın ortasından sonra yaptığı inanılmaz etkiyi internet henüz 21. Yüzyıl'ın ilk çeyreği doğmadan fazlasıyla yapmıştır. Televizyon halen en etkili yön verici medya aracı niteliğini koruyor olsa da, internet sanal dünya inşasının hızlı etkileşim kuralını en iyi yansıtan araç olması bakımından tercih sıralamasında üste çıkmaktadır. Günümüzde internetin sınırları kaldırmasına en güzel örnek, bugünün koşullarında sıradan bir insanın elindeki en düşük koşullarda çekebileceği videoları sosyal medyada paylaşması ve bir anda viral bir popülerliğe sahip olabilmesidir. Maddi durumu sınırlı bir insanın kişisel imkânları ile radyo veya televizyon üzerinden reklam yapma şansının olmadığını düşündüğümüzde internetin aslında bu anlamda sıradan insanlara da ünlü veya popüler olma kapılarını açtığını söylememiz mümkündür. Temelde kullandığımız birçok teknolojik ürün gibi ilk önce askeri maksatlarla kullanılmıştır. Bu durum sonrasında halkın kullanımına sunularak ilk etapta ansiklopedik bilgiye ulaşma maksadıyla ortaya çıkmıştır.

⁴ Burada düzlemsel bir yapıda ilerleyen radyo ve televizyonun sahip olduğu akıcılığın yerine kendi düzenine diğer araçları adapte eden ve kendi istediği biçim ve şekillere giren internet teknolojisi için akışkanlık terimi kullanılmıştır.

İnternet konusunda çalışma yapan mühendislerin internetin ve bilginin sınırlarını zorlayabileceklerini düşünmeleri sonrasında ise insani tüm ihtiyaçlar çerçevesinde bölümlenerek günümüzdeki şekline dönüşmüştür.

Bu dönüşüm sonucunda ise bugün bahsettiğimiz sanal dünyanın tohumları atılmış, internet teknolojisini tek boyutlu kullanan insanlar, farklı boyutların eklemesiyle beraber karar verici, uygulayıcı ve hatta tasarlayıcı bir kimliğe bürünmüşlerdir. İşte yapısal dönüşümün bu denli keskin ve hızlı olduğu bir teknolojik iklimde insanların kendilerini özgürce ifade edebileceği platformlar yavaş yavaş ortaya çıkmaya başlamıştır. İnterneti temel olarak 3 döneme ayırdığımızda bu durumu daha net olarak görmemiz mümkündür.

2.1.1 Ansiklopedi Dönemi

İnternet'in ortaya çıkışı Amerikan Federal Hükümeti Savunma Bakanlığı'nın araştırma ve geliştirme kolu olan "Savunma İleri Düzey Araştırma Projeleri Kurumu"na (DARPA - Defense Advanced Research Project Agency) dayanır. 1969'da çeşitli bilgisayar ve askeri araştırma projelerini desteklemek için Savunma Bakanlığı ARPANET adında paket anahtarlama bir ağ tasarlamaya başladı. Bu ağ, ABD'deki üniversite ve araştırma kuruluşlarının değişik tipteki bilgisayarlarını da içererek büyüdü. 1973 yılında, ağ için bir protokol seti geliştirmek amacıyla Stanford Üniversitesi'nde - daha sonra BBN (Bolt Beranek ve Newman)'in ve University College, London'in de dahil olduğu - bir internetworking projesi başlatıldı. 1978'e kadar "İletim Kontrol Protokolü"nü (TCP - Transmission Control Protocol) dört uyarlaması geliştirildi ve denendi. 1980'de bu küme sabitleşti ve ARPANET'e bağlı bilgisayarlar arasındaki iletişimi kolaylaştırdı. 1983'te tüm ARPANET kullanıcıları İletim Kontrol Protokolü/İnternet Protokolü (TCP/IP) olarak bilinen yeni protokole geçiş yaptılar. O yıl TCP/IP, ARPANET'i de içeren Savunma Bakanlığı İnternet'inde kullanılmak üzere standartlaştırıldı. ARPANET, Haziran 1990'da kullanımdan kaldırıldı. Yerini ABD, Avrupa, Japonya ve Pasifik ülkelerinde ticari ve hükümet işletimindeki omurgalar (backbone) aldı.

ARPANET'in kaldırılmasına rağmen, TCP/IP protokolü kullanılmaya devam etti ve gelişti. (İTÜBİDB. 2013)

Ansiklopedi dönemi ismini kullanma sebebim, internetin askeri ve kişisel olarak kullanılmaya başlandığı ilk döneminde daha çok bilgiye erişme, haberleşme ve bilgiyi kaydetme üzerine kullanımından kaynaklanmaktadır.

Bununla birlikte akademisyenlerin ve kurumların e-posta grupları ile bilgi paylaşımı yapmaya başlamasıyla sosyal medyaya doğru emekleme dönemi başlamıştır.

Ansiklopedi döneminde erişimin sınırlılığı dolayısıyla henüz tam anlamıyla kişisel kullanıcıların egemen olduğu yapı sağlanamamış ve bu durumda aslında daha erken ortaya çıkabilecek sosyal medyanın gelişimini yavaşlatmıştır.

Maddi imkânları bulunan kesimin hızlı adaptasyonu ile beraber internet birçok işin hızlı ilerlemesine katkıda bulunmuştur. Başlangıç dönemi kişisel kullanımları tamamen askeri yapı ile paralel bir biçimde haberleşme maksatlı ilerlemiştir. Bu gelişmeler söz konusuken 1989 yılında Cern’de araştırma yapmakta olan Tim Berners-Lee bizlere www⁵ kavramını sundu. Bugün gerçekten dünyayı saran bir ağ haline gelen internetin o günlerde belki de bu seviyeye geleceğini düşünmek mümkün değildir fakat Berners-Lee’nin öngörüsünün bugün gerçek olduğunu söylemek mümkündür. Programcıların birbirleriyle paylaşmak istedikleri iletileri sayfalar üzerinden aktarmasını sağlamıştır. Günümüzde ise artık web sayfaları videolardan, ses dosyalarına, fotoğraflardan, belgelere birçok ögenin aktarılması için kullanılmaktadır.

2.1.2 WWW Dönemi

İnternet ağı kavramının temelinde farklı tasarımları olan bağımsız ağların var olduğu fikri yatmaktadır. Radyo sistemlerinin bağlı olduğu radyo ağları, televizyon sistemlerinin bağlı olduğu televizyon ağları gibi ağlarla beraber haberleşme ağları da bu sistemin bağımsız ağlarını oluşturmaktadır. Temelde bir sunucunun temsil ettiği ağ ile kullanıcıların bağlı bulunma durumlarını anlatan bu süreç günümüzde büyük bir değişime uğramıştır.

Günümüzde ise internet artık açık mimarili ağ⁶ olarak nitelendirilmektedir. Bu sistem birbirinden bağımsız olan ağların tek tek sunucularla fiziksel erişim kurmasına gerek olmadan sistem üzerinden bir erişim noktası ve kendilerine ait bir simgesel kod ile (DNS^{**}) bağlanabilmesini mümkün kılmaktadır. Webin ilk yıllarında ki bilgi aktarımı yapısını www dönemi ile birlikte artık arama motorları devralmaya başlamıştır.

⁵ Türkçesi dünyayı saran ağ anlamına gelen World Wide Web Cern’de araştırma yapan Berners-Lee’nin ekibiyle iletişimini hiper metinler üzerinden sağlamak istemesi nedeniyle ortaya çıkmıştır.

⁶ Açık mimarili ağ kavramı 1972 yılında Bob Kahn tarafından ortaya atılmıştır. TCP/IP sistemini geliştiren Kahn’ın amacı bir kontrol mekanizması olmadan bağımsız ağların internete bağlanabilmesini sağlamaktır.

^{**} DNS(Domain Name System) bilgisayar sayısının artışı sonrası her bilgisayara tek tek bir numara verip bunu depolamak yerine simgesel isimlerle yapılan depolama şeklinin ismidir.

Altavista^{***}’nın 1995 yılında dünyanın ilk arama motoru olarak ortaya çıkmıştır.

Çıkışının ardından kullanıcılar sadece ağ içerisinde birbiriyle veri paylaşan konumda değil, ağın dışında internetin içerisine bıraktıkları verileri, tüm kullanıcılarla paylaşır konuma geçmişlerdir. Altavista’nın ardından kurulan Google ile arama motoru kavramı artık günümüzün ve internet teknolojisinin dijital rehberi olma özelliği taşımaktadır. Güvenilir ve etkili bilgiye ulaşmanın en kısa olan yolu olma özelliği taşıyan arama motorları ile insanlar artık bilgi alma haklarının sınırlarının dışına taşıdığını fark etmişlerdir. ‘’ Altavista 1995’te yayına başladığı ilk gün 300.000 ziyaretçi tarafından görüntülendi. 1 yıl sonra 1996 yılında ise günlük 19 milyon ziyaretçiye hizmet vermekteydi.’’ (Broadley. 2017) Dönemin koşullarını düşündüğümüzde Altavista internet kullanımını bambaşka bir kulvara taşımaktaydı. Bunun arkasından arama motoru piyasası Google’ın piyasaya girmesi ile hareketlendi. Google her ne kadar 2001 yılına kadar Altavista’nın gerisinde olsa da teknolojiye uygun yatırımları ve mobil teknolojik gelişmelerde öncü olması ile bugün piyasanın en büyük hakimi konumundadır. Sadece internet üzerine değil sanal gerçeklik, mobil cihazlar, enerji, güvenlik, turizm, ulaşım ve daha birçok farklı alanda yatırımları bulunmaktadır. Dışarıdan bakıldığında basit bir arama motoru sayfası ile piyasaya girdiği görülen Google’ın bugün interneti bir kast sistemi gibi düşündüğümüzde en üstte olduğu açıkça ortadadır.

Teknolojinin düzenleyici yaklaşımının en önemli noktalarından biri piyasayı yönlendiren, bir arama motoru sayfasından dev bir şirkete dönüşen Google’ın yarattığı paydadır. Www dönemi olarak düşündüğümüz internetin sayfalarla fazla sayıda kullanıcıya ulaştığı bu dönemde kişisel sayfalar yardımıyla popüler hale gelen kullanıcılar da çok fazladır. Günümüzde her gün yeni bir viral içerik piyasaya çıkarken o dönem bu viral içeriklerin sayısı çok fazla değildir.

Bu dönemin önemli viral içeriklerinden biri de Türkiye’den İnternet Mahir⁷ ile çıkmıştır. Sayfası ile rekor kıran İnternet Mahir o günlerde Türkiye’de henüz internet çok fazla gelişmediği için küçümsenip alaya alınmıştır.

^{***} Digital firması tarafından 1995 yılında resmi olarak duyruan Altavista sadece bir arama motoru olma özelliği taşımamakta aynı zamanda sunucusu bir süper bilgisayar olduğu için bilgilerin çok çabuk işlenmesi ve araştırılmasına olanak da sağlamaktadır. Doğrudan bir katkısı olmasa da dolaylı olarak büyük veri (big data) kavramının oluşma sürecine katkı sağlamıştır.

⁷ İnternet Mahir olarak bilinen Mahir Çağrı 1999 yılında kişisel web sayfası www.ikissyou.org ile bilinen ilk sosyal fenomen olmuştur.

Hakkında birçok tez yazılan ve sosyal medya kavramının ortaya çıkması için gerekli adımlardan birini atan ve hatta günümüz yapısına göre düşündüğümüzde şuanın Instagram sayfalarının ilkel bir kopyasını sunan Mahir Çağrı, www döneminin ve internetin yavaş yavaş yükselmeye başlayan gücünün en net örneklerinden biridir.

2.1.3 Mobil Devrim Dönemi

“ Ben burada modern çağın birinci ve ikinci iletişim devriminden bahsetme cüreti gösteriyorum. “Devrim” çok iddialı ve endüstri ve teknolojiye yerli yersiz çok fazla kullanılan bir kelimedir. Gerçekten de tüm devrimlerin tamamlanması onlarca yıl almıştır. Çok önemli teknolojik gelişmeler oldukça nadir olarak bir devrim niteliği taşımaktadır; teknolojik süreç genellikle evrimseldir.”(Van Dijk. 2016:16)

Van Dijk’ın da söylediği gibi aslında devrim kelimesi her ne kadar yaklaşım olarak iddialı gözükse de günümüz koşullarına baktığımızda niteliksel anlamda devrim etkilerinin hissedildiği görülmektedir.

29 Haziran 2007 tarihi gelecekte belki de Fransız Devrimi kadar önemli bir tarih olacaktır. Bu tarih ilk Iphone’un tanıtıldığı tarihtir. O döneme kadar cep bilgisayarı olarak adlandırılan akıllı telefonlar faaliyettedirler.

Fakat Apple firmasının ürettiği Iphone isimli akıllı telefon sonrası süreç bambaşka boyut kazanmaktadır çünkü tuşlarla kontrol edilen tüm akıllı telefonları piyasadan silecek kullanımı kolay ve dokunmatik bir cihaz geliştirilmiştir. Bununla beraber geliştirdiği işletim sistemiyle de piyasanın en önemli devlerinden biri haline gelmiştir. Bu durumu gören Google da boş durmamış ve 2005 yılında yatırım yaptığı Android işletim sistemini 2007 yılında alfa sürümü piyasaya çıkarmıştır. Bu iki işletim sisteminin piyasaya çıkması sonrasında gelişen de teknolojinin de etkisiyle internet akışı hızlanmış kullanım sıklığı artmıştır.

Gelişen teknolojiler sayesinde akıllı telefonlar çok işlevli hale gelmiştir. Yakınsama kültürünü⁸ ortaya koyan en güzel örneklerden biri olan akıllı cep telefonları ile aynı anda fotoğraf makinesi, kamera, müzik çalar, ses kaydedici, bilgisayar, oyun konsolu ve telefonu tek bir cihazda buluşturmuştur. Bu durum insanların hayatını oldukça kolaylaştırmış ve iletişim süreçlerini hızlandırmıştır.

⁸ Henry Jenkins’in Yakınsama Kültürü isimli kitabında yazdığı bir teknik terimdir. Temelde eski diye tanımladığı ana akım medya ile yeni diye tanımladığı internet teknolojisinin çarpıştığı noktaları ve bu medya üretim araçlarının işlevsel durumunu ortaya koymaktadır.

Her ne kadar ilk başta akıllı telefonların çok fazla tutulmayacağı düşünülse de aksi olmuş ve kullanıcılar klasik rutinlerini bir kenara bakarak tktim çılgınlığının da bir parçası olup akıllı telefonları kullanmaya başlamıştır. Akıllı telefonların insanlara tek bir cihazda sağladığı bu kadar çok özellik ise insanların yavaş yavaş bunu kullanarak süreçlere katılımını sağlamaktadır.

Katılımcı kültür** kavramı Fuchs'a göre kullanıcıların, hayranların, izleyici kitlesinin ve tkticilerin içerik üretim sürecine katkısını ifade etmektedir. (Fuchs. 2014:38)

Bu retim sürecine katkı için gerekli en önemli araçlardan biri haline dönüşen akıllı cep telefonları sayesinde internet kullanıcıları aynı zamanda katılımcı kültürün bir parçası olmuşlardır.

Bununla beraber süreçlerde aktif rol aldığını gören kullanıcıların bunun verdiği özgüvenle sanal dünya içerisinde farklı bir kimliğe bürünmelerine de yol açmaktadır.

Sosyal medya sitelerinin ortaya çıkması ve neredeyse bütün platformların içerik üretilen sosyal mecralara dönüşmeleri ile birlikte insanlar artık ellerinde sürekli şanslarının olduğu bir yarışma platformunda yarışıyor gibi davranmaktadır. Sürekli aktif halde yeni insanlarla tanışılan, birçok farklı yeteneğin sergilendiği, fotoğraf, video ve önemli sözlerin paylaşıldığı bu platformlarda birçok insan adeta bir sanati gibi davranmaktadır. Bu durum sanal dünyanın içerisinde sanati kimliğine bürünüp bunu sürdürme davranışını da ortaya koymaktadır. Sanal dünya içerisinde kariyer elde etme fikrine adapte olan insanlar kültürel yapı içerisinde de değişken fikirlere adapte olmaktadır.

Kültürel yapının değişip bireysel performansların önemsendiği bu dönemde kişisel bireysel toplum yapısı içerisinde tek ve özel olma davranışın göstermeye çalışmaktadır. Birbirini taklit eden onlarca ürünün olduğu bir çöplük haline gelirse bile o plğn içerisinden çıkabilecek nice cevherler barındıran internet ise bu durumla gücüne g katmakta ve izleyicinin kendi isteğiyle hayatını gzetlettiği bu yapıyı güçlendirerek bytmeye çalışmaktadır.

Sosyal medyanın doğuşu ve büyümesi ise sanal dünyanın inşa sürecince en önemli yapı taşlarından birini oluşturacaktır.

** Günümüzde katılımcı kültür son derece aktif bir yapıdadır. İnternet veya diğer tüm platformlar üzerinden hiçbir zaman olmadığından fazla katılımcı hale gelen insanlar denetimci bir rol üstlenmektedir. Gerekli yerlere müdahale eden, gelecek içerikler için belirleyici olan, gerektiğinde eleştirel, gerektiğinde yaratıcı roller alan kullanıcılar bir anlamda yayımlanan içeriklerin tamamına müdahil olmaktadır.

2.2 Sosyal Medyanın Doğuşu ve Yükselişi

“Yaşam alanlarımızın muğlaklaştığı diğer bir yeni medya çevresini de sosyal medya oluşturmaktadır. Sosyal medya hem bireysel hem de sosyal dünyaları birbirine bağlar ve kişilerarası ve kitle iletişimimin bir bileşimini sunar.” (Dijk. 2016:251)

Sosyal hayatın yaşamın odak noktalarından biri haline geldiği günümüzde kendimizi ifade edeceğimiz mecraların en önemlisini sosyal ağlar oluşturmaktadır. Ağ toplumu olarak nitelendirebileceğimiz günümüzde artık endüstriyel toplumun gerektirdiği çalışma ve yükselmenin yerini sosyal statü yükselmesi almaktadır.

Sosyal hayatın içerisinde ve sahip olduğun sanal dünya içerisinde ne kadar fenomensen o kadar büyüksün demektir. Bu durumda doğal olarak herkesi aslında ait olmayan bir dünyaya itmekte ve farkındalık arttırmak adına gerekirse 24 saat içerik taramaya sebep olmaktadır. Yazarı, editörü, yaratıcısı, fotoğrafçısı, yönetmeni, şarkıcısı kısaca her şeyi kullanıcıdan olan medya türü sosyal medya olarak tanımlanabilmektedir. Sistem yapısal olarak sunucuları sağlamakta, bir kısım kullanıcılar içerikleri üretip bir kısım kullanıcılar tüketirken sistemin sahipleri de reklam ve marka gelirlerinden kazanç sağlamaktadır. Sosyal paylaşım sitelerinin temeli 2004 yılında Facebook ile başlamaktadır. Hemen arkasından faaliyetine başlayan Youtube ile video paylaşım boyutu öne çıkmaktadır. Temelde Facebook kuruluşu itibariyle Harvard öğrencilerinin iletişimini sağlamakken, hızlı bir şekilde ilgiyle karşılanmasının ardından önce tüm okullara daha sonra ise dünyaya yayılmıştır. Sosyal paylaşım sitelerinin birçoğu temel işlevlerinin dışında rollere bürünmektedir. Örneğin Twitter 140 karakterle hayatın içindeki basit anları paylaşmaya yarayan bir araç olarak tasarlanmışken günümüzde hayatına haberleşmenin yoğun bir biçimde yaşandığı ve yurttaş gazeteciliğin⁹ ön plana çıktığı bir yapı olarak devam etmektedir.

Instagram ise fotoğraf düzenleme ve efekt ekleme aracı olarak ortaya çıkmış olup Facebook ve Twitter gibi platformlara fotoğraf düzenleyip paylaşabilecek ortamı sunma sebebiyle faaliyete geçmiştir. Başlangıcı tamamen basit efektler ile fotoğraf düzenleme aracı olmasına rağmen günümüzde en büyük sosyal medya araçlarından biridir.

⁹ Yurttaş gazetecilik temelde maddi çıkara dayalı olduğu düşünülen medya sektörüne alternatif olarak vatandaşların etrafında yer alan olayları aktardığı bir gazetecilik anlayışıdır.

Bu yönüyle aslında kullanıcı deneyimleri ve kullanıcıların katılımcı kültür içerisindeki rolü bir anlamda sosyal medya araçlarını düzenlemiş ve bu düzenleme ile beraber insanların istekleri doğrultusunda şekillenen sosyal medya araçları bugünkü halini almıştır.

İnsanların günümüzde gözetim unsuru olan bu tip araçlar içerisinde en mahrem anlarından, en özel günlerine kadar paylaşımda bulunmaları aslında bu kültürel tüketim yapısının içerisinde ne derece önemli rol oynadıklarını göstermektedir.

Facebook için farklı, twitter için farklı, instagram için farklı kimliklerin ortaya çıkarılmasının yanında aslında bir çok farklı uygulama da kullanıcıların yeni kimliklere bölündüğü ve aslında çoklu kişilik bölünmesi simülasyonuna doğru giden bir yapıda görünmektedir. Birey ailesi ile olan anılarını ve akrabalarını Facebook'ta tutup onlarla düzenli bir biçimde iletişim kurarken, Twitter üzerinden yazdığı ve önem atfettiği düşünceleri, toplumsal olaylara verdiği reaksiyonları ve hatta siyasi eleştirilerini dile getirirken Instagram üzerinden de zengin yada ünlü insanların yaşadıkları hayatlara benzer paylaşımlar yapmayı sürdürmektedir. Bunların dışında sosyal paylaşım siteleri olarak gözükmeyen birçok aktif web sitesinde de farklı kimliklere bürünebilmektedir. Örneğin yemek siparişi uygulaması olan Yemeksepeti sitesinde kullanıcı kendisini bir gurme olarak tanımlayıp, restoranlara puan verirken buna göre davranmakta, alım satım sitesi Sahibinden üzerinde ilan verirken yada bir ürünü satın alırken ticaret erbabı olmakta, iş ve kariyer platformu LinkedIn'de tam anlamıyla muhteşem bir çalışma arkadaşı olmaktadır. Bu bölünmenin temelinde ise kullanıcıların tüm platformları bir paylaşım platformu gibi görme ve adapte olma duygusu yatmaktadır. Mobil iletişimin hareketlenmesi sonrası insanlar sosyal paylaşım platformlarına fazlasıyla kendilerini kaptırdıkları için kullandıkları birçok platforma bu gözle bakmakta veya bu yapıyı beklemektedir. 1999 yılında yayın hayatına başlayan Ekşi Sözlük siteye kayıt olan kullanıcıların çeşitli kelimeler ve kalıplarla ilgili sözlük açıklamalarına benzer açıklamalar yapmasına olanak tanımaktadır. Bugün günümüzde Türkiye içerisinde yerel bazda en etkili sosyal paylaşım¹⁰ sitesidir.

Birçok şirket reklam içerikleri paylaşmakta, kullanıcılar hem sözlük formuna uygun paylaşımlarına devam etmekte hem de kişisel deneyimlerinden, siyasi görüşlerine, izledikleri videolardan, gördükleri fotoğraflara her şeyi paylaşabilmektedir.

¹⁰ Alexa Top 100 Türkiye verilerine göre.

Geçmişten günümüze birçok olgu ve olayla ilgili bilgiye erişmenin mümkün olduğu Ekşisözlük aynı zamanda bir referans kaynak olup akademik paylaşımların da yapıldığı bir ortam olma özelliği taşımaktadır. Bugün Google araması yapmak istenilen herhangi bir kavram, konu yada kişi ile ilgili başvurulacak ilk sitelerden biri olma özelliği taşımaktadır.

Günümüzde sosyal paylaşım sitelerinin bu denli popüler olmasının en önemli sebebi yine insanlardır. Yaşamının her anını doyasıya yaşamak yerine sürekli bir paylaşım içerisinde tutma gayretini sarf eden insan doğasına aykırı bir formata girmektedir.

Hayatının en güzel anını keyifle yaşamak yerine diğer insanların gözüne sokabilmek adına paylaşmak daha kıymetli olmaktadır. Kullanıcıların birçoğunun olduğunun dışında bir halde bulunması sonucu kimliklerin bölünmesi zaten sanal gerçekliğin inşası için gerekli koşulları vermektedir. Sanal gerçekliğin en önemli özelliği gerçeğe paralel bir dünya yaratabilmesidir. Gerçek hayatında yaşadığından farklı bir hayat yaşayan insanlar zaten paralel bir dünya simülasyonunun içerisinde bulunmaktadır.

Bu simülasyonu günün 24 saati dur durak bilmeden yaşamaya çalışan insanların tüketime dayalı tutumları her gün ortaya çıkan yeni paylaşım sitesi adaylarını doğurmakta ve eskiler yutulmaya başlamaktadır. 2010 yılında Facebook tüm dünyayı kasıyıp kavururken 2013 yılında Twitter bu gücü elinde bulundurmuş 2015'ten günümüze ise Instagram bu duruma geçmiştir. Belki de önümüzde yer alan birkaç sene sonra ortaya çıkacak farklı içerikli siteler sayesinde Facebook, Twitter ve Instagram gibi siteler aynı Altavista'nın uğradığı akıbet gibi tarihin tozlu sayfalarına karışacaktır. Yine de bu sitelerin sosyal medya kavramının ortaya çıkışında öncü oldukları, insanların bugünkü paylaşım çılgınlığı olgusunun içerisinde kendilerini bulmalarına sebep oldukları su götürmez bir gerçek olacaktır. Sosyal paylaşım sitelerinin toplumsal ve kültürel tüketim döngüsüne olumsuz etkileri olduğu gibi toplumsal olaylar içerisinde birçok olumlu etkileri de olmaktadır.

Toplum huzurunu bozacak ve ana akım medyaya düşmeyen adli vakalarla ilgili bilinç oluşturmaları, ülkeyi etkileyecek bazı gelişmelerle ilgili insanların tepkilerinin değişime neden olması bunun güzel örneklerini oluşturmaktadır

2.3 Kripto Paraların Yapısı

Notaları bilmeden müzik eseri ortaya çıkartılamayacağı gibi veri olgusunu öğrenmeden kripto paraları anlamak mümkün olmamaktadır.

Veriyi bilgisayar teknolojisi düşünülerek işlenebilir durumda olan bilgi bütünü olarak tanımlanabilmektedir.

Veriyi bazen harfler bazen ise rakamların bir araya gelerek bir durumu, kişiyi ya da nesneyi tanımlaması adına kullanmak mümkündür. İstatistiksel olarak ele alındığında genellikle olayların yorumlanması için toplanan veriler bir noktadan diğerine iletilmek amacıyla kullanılmaktadır. Kurumlar açısından ele alındığında ise çoğunlukla muhasebe amaçlı hareketlerin yönetilmesi, izlenmesi ve kaydedilmesi olarak kullanıldığı görülmektedir. Belirli bir yapı ve düzen oluşturmadığı sürece verilerin çok bir anlamı bulunmamaktadır.

Bir not defteri üzerine rastgele yazılmış olan rakamlar, çizilen simgeler ve yazılan yazılar anlam ifade etmemektedir fakat anlamlı bir bütün haline getirildiklerinde bilgi sağlayacağı özellikleri oluşmaktadır. Veriler de bir veri tabanı üzerinden gruplanıp kullanılmak üzere sınıflandırıldığında anlamlı bir bütün olma haline gelmektedir.

Bir araya gelip anlamlı bilgi kümeleri haline gelmiş olan verilerin depolandığı alanlara veri tabanı denir. Temel amacı yüksek miktarlarda veriyi saklayabilmek, arşivlemek ve ihtiyaç durumunda hızlı bir biçimde ortaya çıkarmaktır. Günümüzde en sık kullanılan teknolojilerden biri olan veri tabanı teknolojisi, internetin neredeyse tamamında aktif bir biçimde kullanılmaktadır. İnternet sayfalarına erişmenin içerisinde de aratılan sayfanın veri tabanı içerisinde bulunup kullanıcının önüne gelmesi temel alınmaktadır. Cep telefonunun rehberini açan kullanıcıların kaydettiği her yeni kişi telefonunun veri tabanına eklenen yeni bir bilgiyi oluşturmaktadır. Bu kullanıcılardan birini aramak için rehber girilen isimle birlikte saniyeler içinde alınan geri dönüş hızlı bir biçimde çalışan basit bir veri tabanı uygulamasıdır.

İnternette gezinen milyonlarca kullanıcının aradığı veriler olduğu gibi eklediği birçok veri de bulunmaktadır. Sonu gelmez gibi gözüken bir bilgi girdabının bulunduğu bu yapı aslında büyük veri¹¹ denilen kavrama işaret etmektedir.

İnternetin kullanıcı erişimine sunulduğu ilk yıllarda günümüzde olduğu kadar içerik üreticisi bulunmamaktadır.

İlk yıllarda kullanıcıların büyük bir bölümünü tüketiciler oluştururken üretici sayısı günümüze kıyasla çok fazla değildir.

¹¹ İnternet içerisinde yer alan rutin paylaşımlar, kişisel bloglar ,fotoğraf, video, ses ve bunun gibi tüm materyallerin oluşturduğu anlamsız yığınların anlamlı hale dönüştürülüp, işlenebilir hale gelmesi büyük veri kavramını tanımlamaktadır.

Katılımcı kültürün henüz ortaya çıkmadığı ilk dönemlerde sayfalar yorumlara açık değildir. Bu yüzden genellikle sadece okumaya yönelik sözcük öbeklerinden oluşmaktadır. Zaman ilerledikçe kullanıcıların katılımcı olduğu web sayfaları öne çıkmaya başlamıştır. Bu durum üretilen bilginin büyümesine ve dolayısıyla veri depolamanın bir problem haline gelmesine neden olmuştur. İnternet sınırlarının henüz çok büyük seviyelere ulaşmadığı ilk dönemlerde web siteleri sunucu masrafları dolayısıyla tasarruf yapmıştır. Bu dönemlerde eski içerikleri ve kullanıcı yorumlarını kaldırmışlardır. O dönem henüz kullanıcının belirleyici olduğu görüşü hakim olmadığından yaptığı yorumlar ve katkı önemsenmemiştir. Bu yüzden birçok web sayfası yorumları kaldırıp sunucularda yer açmıştır.

Bugüne baktığımızda ise artık tüketici konumundaki kullanıcılar aynı zamanda üreticidir. Bu durum kullanıcıları web sayfaları için velinimet yapmıştır. İnternete bağlanan basit cihazlarla haritalar üzerinden lokasyon bildirmek bile bir içerik üretimi oluşturmaktadır. Bunun bile önemli olduğu günümüz durumunda paylaşım yapan, içerik beğenen ve yorum yapan kullanıcıların önemi daha da artmaktadır.

Kullanıcıların bilerek ya da bilmeyerek oluşturdukları bu veriler günden güne daha fazla büyümektedir. Tek başına anlam ifade etmeyen birçok veri de artık büyük verinin içerisinde birleşerek anlam kazanmaktadır.

Bilginin her geçen gün artarak büyüdüğü ve silinemeyecek kadar değerli olduğu bu dönemde depolama en önemli sorunlardan biri haline gelmektedir. Teknolojik gelişmeler bunun çözümünü bulut bilişim teknolojisi ile halletmektedir. Temelde abonelik sistemine benzer bir yapıda bulunan bulut bilişim, abone olan kullanıcıların sunucuların içerisine veri kaydetmesine, sunucularda ortak erişime açık olan verileri çekebilmesine ve içinde bulunan kullanıcıların etkileşimde bulunabilmesine olanak sağlamaktadır. Bununla beraber bilgiye erişmek için depolanan bilgisayar, sunucu yada depolama aygıtını kullanmak yerine internet bağlantısının bulunduğu her an verilere erişmeye olanak tanımaktadır.

Bu durum süreçlerin hızlanmasına büyük oranda katkı sunmaktadır. Veriyi değerli gören web sayfası sahiplerinin de istediği yerde müdahil olabildiği bir yapıyı sunabilmektedir.

Bu teknolojik gelişmelerin hepsinin son derece önemli olduğu günümüzde blok-zincir ve kripto para teknolojilerini bu sistemden ayıran en önemli unsur denetimden ayrı anonim bir yapıyı sağlayabilmektir.

Sosyal paylaşım ağları bu denli kuvvetli olmadan önce insanların multi medya içeriklerini birbirlerine paylaştıkları eşler arası ağlar¹² mevcuttur.

İki veya daha fazla kullanıcı arasında veri paylaşımına olanak sağlayan iletişim protokolüne eşler arası ağ denilmektedir. Ağa bağlanan eşler, bir denetim sistemi ya da sunucu olmadan sahip oldukları işlem ve hafıza gücü ile internet ağı genişliğini kullanarak birbirlerine paylaşım ağı açmaktadır. Karşılıklı paylaşım esasına dayalı bu durumda kullanıcılar hem tüketici hem de üretici konumdadır.

İlk olarak torrent^{**} adı verilen paylaşım sistemiyle kendini duyuran eşler arası ağlar günümüzde blok-zincir teknolojisinin en önemli destekçisi konumundadır. Temelde eşler arası ağ hızlı ve anonim bir dosya paylaşma yapısı gibi gözüküyor olsa da kullanıcı kısıtlaması olmaması nedeniyle telifli birçok içeriğin illegal bir biçimde paylaşılmasına olanak sağlamaktadır. Bu durum nedeniyle torrent sayfalarının birçoğu yasaklanmakta ve haklarında davalar açılmaktadır.

Verilerin şifreleri olmayan bir biçimde ağın tümüne yayıldığı düşünüldüğünde kişisel mahremiyet kavramının da gözden geçirilmesi gerekmektedir. İşte bu durumu düşünerek para tarzında bir olgunun şifrelenmeden yayılmasının imkanı olmadığından şifreleme ile veri birleşerek kripto paraları oluşturmaktadır.

2.3.1 Dağıtık Defter Teknolojisi

Veri tabanları temelde üç farklı kategoriye ayrılmaktadır. Bunlar merkezi veri tabanı, merkezi olmayan veri tabanı ve dağıtık veri tabanıdır. Merkezi veri tabanı bir geleneksel veri saklama çözümüdür.

Tüm veriler tek bir merkezde toplanarak saklanmaktadır. Standart bir veri tabanı olan bu sistemde verilere ulaşmak isteyen herkes merkeze yönlendirilmektedir.

Tek bir merkezde toplanan veri büyüdükçe işlemsel bir yoğunluk yaratabilmekte bu da sistemin zorlanmasına sebep olabilmektedir. Bununla beraber tek bir merkezde toplanılması dolayısıyla olası siber saldırılara da son derece açık bir biçimde bulunmaktadır.

¹² Peer to Peer (P2P) adı verilen bu yapıyla kullanıcılar farklı türden birçok şeyi birbirleriyle paylaşmıştır.

^{**} Torrent herhangi bir sabit sunucuya ihtiyaç duymadan verilerin ağa bağlı tüm kullanıcılara dağıldığı sisteme denir.

Merkezi olmayan veri tabanı türünde ise veriler kategorize edilerek farklı sunucuların içerisinde toplanmaktadır.

Veriye ulaşmak isteyen kullanıcılar kategorilerine göre sunuculara yönlendirilmekte dolayısıyla temel iş yükü merkezi veri tabanına göre azalmaktadır. Siber saldırı durumunda verilerin tamamı tek bir merkezde olmadığından dolayı nispeten merkezi veri tabanlarına göre daha güvenlidir fakat kategorileri bilen kişiler açısından saldırıya açık ve güvensizdir.

Dağıtık veri tabanında ise tüm veriler parçalara ayrılmakta ve her bir parça başka sunuculara yönlendirilmektedir. Bu durum hem işlem gücü anlamında son derece hızlı bir sistem yaratmakta hem de diğer iki veri tabanı sistemine göre çok daha fazla veri işlemeye olanak sağlamaktadır. Siber saldırı durumunda ise bir veriye ulaşmak için bile birden çok sunucunun ele geçirilmesi gerektiğinden, diğer iki veri tabanı türüne göre çok daha fazla güvenlidir.

Dağıtık defter teknolojisi de özünü dağıtık veriden alan farklı verilerin farklı merkezlerde saklanması prensibine dayanmaktadır.

Tıpkı eşler arası ağlarda olduğu gibi kullanıcıların kendi cihazlarını sunucu yapması ile birlikte, herhangi bir denetim mekanizması olmadan anonim bir ilerleme şablonu sağlamaktadır. Eşler arası bir ağ sistemi olmadan kullanılamayan dağıtık defter teknolojisi şifrelenmiş veya herkese açık verilere ev sahipliği yapmaktadır.

Ağda bulunan tüm kullanıcılar bir araya gelmeden sistem anlamlı bir bütün oluşturmadığından siber saldırı riski düşük bir seviyeye inmektedir. Blok zincir teknolojisinin de yapısal olarak sunucusunu dağıtık defter teknolojisi oluşturmaktadır.

2.3.2 Blok-Zincir(Blockchain) Teknolojisi

Günümüzün teknolojisinde gerek fiziksel gerekse sanal diskler içerisinde kapsamlı ve büyük verileri tutmak mümkündür. Fiziksel disklerde bu birbirine bağlı elektronik bir devrenin üzerinde yer alan disklerin boyutlandırılmasıyla mümkün olurken sanal diskler için ise birbirine bağlı ağlar ve bilgisayarların depolama anlamında ortak çalışmasını düşünmek gerekmektedir. Bu tip depolama alanlarında sakladığımız veriler birbirinden bağımsız bir biçimde durduğunda çok bir anlam ifade etmemektedir fakat bir araya gelip anlamlı ve düzenli bir bütün oluşturduğunda bu durum bize etkin bir veri tabanı sağlamaktadır. Veri tabanlarının temel amacı elimizde bulunan büyük boyutlu veri ve dosyaları uygun koşullarda saklamak, gerektiğinde ise kolayca bulunmasını sağlamaktır.

Birbirine bağılı küresel ağlar ile veri dünyanın her yerinde eşlendiğı bilgisayara kolayca aktarılırken, saniyeler içerisinde büyük boyutlu işlemlerin yapılmasına olanak sağlamaktadır. Bu durum geçmişte yer alan fiziksel depolama ürünlerinin yerini yavaş yavaş sanal depolamaya bırakmasına ve hatta artık insanların çalışacakları dosyaları bile sanal bir yapı üzerinden çalıştırıp, fiziksel disk hasarları ve güvenlik sebeplerinden doğan sorunları yaşamadan kullanmalarına olanak vermektedir.

Blok zinciri tanımlamak gerekirse “Herkes açık, şeffaf, dağıtık, sıralı ve zaman damgalı Bitcoin transfer işlemlerini içeren dijital küresel hesap defteridir, düz bir veri dosyası, basit bir veri tabanıdır.” (Çarkacıoğlu. 2016:42)

Temelde zincir modeliyle işlenmiş verilerin dağıtık bir veri tabanı üzerinde şifrelenmiş bir biçimde saklanmasıdır. Erişime açık ve şeffaf olması dolayısıyla kolaylıkla izlenebilmektedir. Bununla birlikte merkeze bağılı olmadan işlem yapılabilmesi ile özgürlüğü, iki kullanıcı arasında yapılan işlemlere kurumsal ve şahıs müdahalesi bulunmaması dolayısıyla anonimliği sunmaktadır. Herhangi bir dosyanın gönderilmesi, sanal bir doğrulama yapılması veya para transferi gibi işlemlerin hızlı ve güvenli bir biçimde yapılmasına olanak sağlamaktadır. Merkezi bir yapıya ihtiyaç duymadan çalışan blok-zincir alıcı ile satıcıyı güvenli bir biçimde bir araya getirmektedir. Veri tabanı dağıtık bir türde ve birçok farklı bilgisayarda bulunduğundan dolayı, veri akışı ve bağlantı sonlanması gibi durumlarda hatalı işlem yapma olasılığını azaltmaktadır. Blok-zincir ağlar dört farklı sistemden oluşmaktadır. Bunlar açık blok-zincir, konsorsiyum blok-zincir, yarı özel blok zincir ve özel blok zincir olarak tanımlanmaktadır.

Açık blok-zincir sisteminde yapılan tüm işlemler ağda yer alan kullanıcılar tarafından görülebilmektedir. Burada kullanıcı işlemlerini gizli tutmak adına anonim profil kullanabilmekte veya gerçek profilini de kullanabilmektedir.

Konsorsiyum blok-zincir sisteminde ağa herkes erişebiliyor fakat işlemleri görüntülemek sadece seçilmiş bir grup kullanıcı tarafından yapılabilmektedir. Bu tip blok-zincir sistemleri genellikle işlemlerin muhasebe odaklı anlamda takip edilmesine olanak sağlamaktadır. Bu sistemi kuran yetkililer isterse bir grup kişiye işlem görüntüleme yetkili tanımlayabilir veya tüm ağın işlemlerini takip etmesini sağlayabilmektedir.

Yarı özel blok-zincir sisteminde ise belirli ölçütler bulunmaktadır. Yetkililer bu ölçütleri karşılayan kişilere özel erişim izinleri vermektedir. Temelde kamu kurumlarının işlemleri gibi işlemlere uygun gözükmekte olup kurumlar arası transfer gibi özel işlemler içinde daha uygun görünmektedir.

Özel blok-zincir sisteminde ise işlemler yetkili kurum tarafından görüntülenir ve kontrol edilir. Verilerin kim tarafından işleneceği, kimlerin verilere erişebileceği gibi detaylara yönetici kurum karar vermektedir. Merkezi yönetim yapısına ters bir sistem olan dağıtık defter teknolojisine anti bir biçim olsa da yine de blok zincir teknolojisi içinde yer almaktadır.

Blok zincir teknolojisi temelde birçok artı ve eksiyi barındırmaktadır.

İşlemlerin banka, komisyoncu ve aracı gibi kişilerden bağımsız yapılması ile muhatapların doğrudan birbirini bulabilmesi artılarından bir tanesidir. Blok-zincirin içeriğinde yer alan kullanıcıların sahip oldukları kişisel anahtarlar bulunmaktadır. Bu anahtarların kaybı durumunda blok-zincirin içinde yer alan verilerin sahipliğinin doğrulanma şansı olmadığından telafisi mümkün olmayan sonuçlar doğurmaktadır. Bu da önemli bir eksi olarak göze çarpmaktadır. Şeffaf oluşu ve kullanıcılar tarafından işlemlerin görülebilir olması dolandırıcılık ve sahtekârlık karşısında artı yönlerinden bir tanesidir. Geleneksel sistemlere göre işlemlerin daha uzun sürmesi ise hız açısından bir kayıp olması dolayısıyla eksi olarak göze çarpmaktadır. Siber saldırılara karşı farklı sunucuların yer aldığı sistemler dolayısıyla güvenliği güçlü görünmesiyle bir artı kazanırken, ağın devamlılığını sekteye uğratacak bir kaybın olması veya yazılımsal bozukluk durumunda tüm verilerin yok olması ihtimaliyle eksi kazanmaktadır.

Bu artı ve eksiler günümüze göre düşünülmektedir. Bugün güvenli bir sistem olarak karşımıza çıkan blok-zincir teknolojisi, hayatın son derece hızlı aktığı ve teknolojinin sürekli geliştiği düşünüldüğünde gelecekte sorunlarla karşılaşabilecektir.

Yine de bugün verilerin dağıtık bir biçimde depolanması sonucunda ortaya çıkmış avantajlardan biri olan kripto paraların gelecekte hayatımızı derinden etkileyeceği su götürmez bir gerçektir. 10 yıl önce internet teknolojisi ve sosyal ağların hayatın bu kadar ayrılmaz parçası olacağını düşünen çok fazla insan olmadığı gibi şimdi de kripto paraların çok etkileyeceğini düşünen insanlar bulunmasa da ülkelerin ve büyük ölçekli şirketlerin yatırımları ile internet kullanıcısı bir çok insanın dahil olması, gelecekte daha büyük bir pazara erişebileceğini göstermektedir.

2.3.3 Bitcoin ve Kripto Paralar

“ Bitcoin, dijital para ekosisteminin temelini oluşturan kavram ve teknolojilerin bir araya getirilmesidir. ” (Antonopoulos, 2014:1) Dijital para kavramı artık hayatın en önemli parçalarından biri olmuştur. Kredi kartları, internet bankacılığı, para ödeme aracı sistemleri ve buna benzer birçok sistem kağıt parayı temsil edecek biçimde insan hayatını kolaylaştırmaktadır ve insan için vazgeçilmez bir konuma gelmiştir.

Hatta günümüzde birçok insan para yerine mümkün olduğunca mobil ödeme teknolojilerinin nimetlerinden faydalanmaktadır.

‘Bankaların her yerde her zaman hazır ve nazır olması, elektronik paranın yaygınlığı ve fiziki paranın kullanımdan neredeyse kalkması, dijital parayla gerçek fiziki paranın arasındaki farkı ortadan kaldırmak üzeredir. Altından, altına dayalı kâğıt paraya, ondan itibari paraya, sonrasında ise dijital paraya geçiş, bilişim teknolojilerinin gelişmesi ile mümkün olmuştur. Paranın soyutlaşması ve kavramsallaşması, insanlık tarihinden bu yana sürüp gitmektedir.’

(Çarkacıoğlu. 2016:6) Bu yapının bilinen açıklarından biri şifre ve güvenlik sorunları ile temel olarak tüm işlemlerin bankacılık tekelinde bulunmasıdır

Özellikle 2008 küresel ekonomik krizi finans kuruluşlarına ve bankalara olan güvenin sorgulanmasına neden olmuştur. Daha çok mevduat hırsı uğruna büyük ve isimli bankalar iflas etmiştir.

Tam da bu dönemde 1998 yılında yazdığı¹³ makalenin ışığında Satoshi Nakamoto** takma isimli yazılımcı veya yazılımcılar 2009 yılı içerisinde Bitcoin’in temellerini atmıştır. Çıkış amacı banka veya likiditeye gerek olmadan insanların kendi alışverişlerini yapmalarına olanak sağlamaktır. Yapı olarak iki veya daha fazla kullanıcının, birbirleri arasında veri paylaşmak veya işlemek için bağlantıda olmasını temel almaktadır. Bugün bankacılık işlemlerinde işlemi yapan bireyler, her tür bilgi ile kaydedilirken, kripto para sistemlerinde ise kaydetme takma isimler üzerinden yapılmaktadır.

Bu sayede her türlü işlem için şeffaf olan sistem, kullanıcıların bilgilerini gizli tutup, anonim kalmalarını sağlamaktadır. Dolayısıyla geleneksel transfer sistemlerinde güvenilir olarak atfedilen kurum ve kişilerle paylaşılan bilgiler ve bu bilgilerin güvenlik sorunu gibi bir temel problem bulunmamaktadır. Ayrıca günümüzde veri mahremetiyetin sınırlı olduğu düşünüldüğünde bu problemin daha da büyüyeceği öngörülebilmektedir.

Bitcoin ve tüm kripto paraların temelinde işlemlerin şeffaf bir dolaşım ile herkese açık bir şekilde görüntülediği fakat kimliklerin bitcoin sisteminin bile görmediği bir yapıda depolanmasına olanak sağlanır. Kripto paraların merkeziyetçi bankacılık ve finans sistemine karşı oluşturdukları bu dağınık yapı kişilerin şifrelemeler ve onların başında duran insanlara güvenmek yerine sisteme güvenmelerini mümkün kılmaktadır.

¹³ Bitcoin: A Peer-to-Peer Electronic Cash System. www.bitcoin.org/bitcoin.pdf

** Satoshi Nakamoto ismi hakkında birçok spekülasyon yapılmaktadır. Bu ismin bir kişi olduğunu düşünenler olduğu kadar özel bir yazılım ekibinin kullandığı takma isim olduğunu düşünen birçok insan da bulunmaktadır. Üzerinden geçen bunca yıldan sonra halen Satoshi Nakamoto’nun kimliği hakkında net bir bilgi bulunmamaktadır.

Bu durum kişisel ve öngörülemeyen hataları düşük seviyede tutup, insanların gelecekleriyle ilgili sakladıkları mevduatlarının daha güvenli bir yapıda bulunduğunu hissetmelerini sağlamaktadır.

Sistemi bu biçimde düşündüğümüzde kripto paraları da merkezi bankacılık sistemine alternatif yapıda, anonim ve para otoritesinden bağımsız bir değiş tokuş aracı olarak görmemiz mümkündür.

Bitcoinin önünü açtığı bu alanda birçok farklı kripto para sistemi günümüzde faal olarak çalışmaktadır.

2015 yılında faaliyete geçen Rusya menşeli Ethereum şirketi de kripto para piyasalarında önemli bir yer tutmaktadır.

Şirketin kripto paraların transferi ve ülkelerin kripto para alışverişlerinde payı bulunmaktadır. Rusya yapmış bulunduğu bazı alışverişlerde kripto para olarak Ethereum kullanmaktadır.

Bu tip öne çıkan kripto paraların yanında hatıra maksatlı yada küçük faaliyetleri bulunan ve bozuk para gibi nitelendirilmesi ile altcoin olarak tanımlanan kripto paralarda bulunmaktadır.

Bu tip para birimlerinden Tron çıkış amacı olarak sosyal bir eğlence platformu oluşturmayı planladığını beyan etmiş ve bu platformun para biriminin Tron coin olacağını söylemiştir.

Çıktığında birçok sanal yatırımcı tarafından çok büyük beklentiler bulunan bu kripto para birimi, vaat ettiği uygulamayı yapıp söylediklerini yerine getiremediği için kripto para piyasasında çok düşük fiyattan işlem gören altcoinlerden biri olmuştur. Sadece bu işleri bir para birimi olarak değil bir reklam fırsatı olarak gören firmalar da mevcuttur. Örneğin dünyada para piyasasında fazlaca akışı bulunan birçok bahis firması kripto paralar ile ödeme kabul etmiş ve reklamını yapmıştır. Mcdonalds firması Big Mac coin ismiyle hatıralık coinler çıkartmış ve uygulaması üzerinden kripto para alışverişini mümkün kılmıştır.

Son birkaç yıldır Facebook'un kripto paralar üzerinde çalıştığı ve yakın tarihte kripto para çıkartacağına ilişkin söylentiler bulunmaktadır.

Blok-zincir teknolojisinin bir alt kademe halkası olarak görebileceğimiz kripto paralar, fiziksel para birimi ve altın gibi kaynak ögelere kıyasla, bir otoritenin, zümrenin yada devletin kontrol edemediği yapısıyla daha bağımsız bir biçimde öne çıkmaktadır.

Blok-zincir teknolojisi kullanarak emekle para kazanmaya oranla nispeten dijital bir çaba gerektiren kripto paralar bir çok insan için kolay para kazanmak demek olduğundan ötürü sıklıkla tercih edilmektedir. Kullanıcıların her zaman kolay paranın peşinde olduğunu düşündüğümüzde, ortaya çıkma değeri birkaç lira ile tanımlanabilecek bu paraların günümüzde milyonlarla eşdeğer seviyelere ulaşması da insanların bu denli tercih etmelerine sebep olmaktadır. Günümüzde genç nüfusun özellikle sosyal paylaşım ağları ve bunlar üzerinden kolay para kazanmayı hedefledikleri düşünüldüğünde geleneksel para birimlerine kripto paraları tercih edeceklerini öngörmek yanlış olmayacaktır.

Temelinde bilgisayar ve bunun gibi donanımları kullanarak internet üzerinden bir algoritmayı indirip, işleyerek deşifre etmek ve bunun karşılığı sistem tarafından ödüllendirilmek üzerine kurgulanan kripto para sistemleri bir anlamda ekmeğini derinlerden kazarak çıkartan madencilere benzetilmektedir.

Emek anlamında bir madencinin harcadığı kas gücünü kullanmadan mümkün olduğunca az kas gücü kullanmaya dayalı ama fiziki emeği kullanılan aygıtların ortaya koyduğu bu yapıda madencilik yapanların düşük kazançları kripto paraların işlem seviyeleri yükseldikçe büyüyüp gelişmektedir.

Blok-zincir ağı üzerinde çalışan kripto para madencileri, verileri bulup işleyerek yeni bir veri bloğu oluşturmakta ve bağlı bulundukları bloğun ilgili kripto parası karşılığı ödüllendirilmektedir. Çok yüksek işlem gücü gerektiren bu yapılar dönem dönem donanımsal arızaları tetiklemekte bu da bir anlamda bir madencinin rahatsızlanmasına benzer sonuçları doğurmaktadır. Harcanan elektrik enerjisi yanında yüksek işlem gücü nedeniyle çalışan işlemciler arıza yapabilmektedir.

Günümüzde bu tarz olumsuz durumlarla karşı karşıya kalmamak adına kişisel madencilik yapıları yerine alternatif bulut madenciliği de bulunmaktadır. Kullanıcıların server kiraladığı bir yapı üzerinden yaptıkları madencilikte donanım ve elektriksel bir masraf olmadan kazanç oranı daha düşük olmaktadır.

3. Bölüm

Kripto Paralar ile Sanal Gerçekliğin İlişkisi

3.1 Kripto Paralar ve Sosyal Medya

Günümüzde yeni iletişim teknolojilerinin rolü ve internet teknolojisinin gerek sosyal hayata, gerekse iş hayatına olan etkisi her geçen gün artmaktadır. Bu artış hızlı bir hayat sürmeye çalışan insanın, temel davranışlarını ve yaşam tarzını da değiştirmektedir. Telefon teknolojisi ortaya çıkmasındaki asıl amaç olan temel haberleşme vasfını korumaktadır fakat internet teknolojisinin telefona entegre olmasıyla beraber uydu haberleşmesinin yerini internet üzerinden ses, görüntü ve dosya paylaşımı almaktadır. Kâğıt para kullanımı yine bir sanal teknoloji olan kredi kartıyla azalmakta ve özellikle internet kullanarak yapılan alışveriş işlemlerinin sayısı artmaktadır. Birçok banka şubesiz bankacılık sistemlerine adapte olmakta ve teknolojiyle iç içe yaşayan kullanıcılarına yeni alternatifler sunmaktadır. Şubesiz bankacılıkla beraber internet üzerinden birçok banka işleminin yapılması, sanal paranın aslında dolaşımda olduğunu ve sanal gerçekliğin bu alanda yüzeye çıktığını ortaya koymaktadır. Fakat hali hazırda bankacılık sisteminin ve devlet egemenliğinin bulunduğu bu durum anonim kalma fikrine zıt görünmektedir. Kullanıcılar yaşadıkları tüm deneyimi sanallaştırma çabasında bunu bir engel olarak görmektedirler. Kredi kartlarının ve diğer tüm bankacılık ürünlerinin tam olarak “sanal” olmadığını düşünen insanların arayışları sonucu günümüzde kripto paralar yükselmektedir. Sosyal kimliklerini ve sanal yaşantılarında yer alan sosyal statülerini geliştirmek isteyen insanların en önemli tercihi, popüler olan ve tercih edilen kripto paralar olmaktadır. Bitcoin her ne kadar devrimci ve anti popüler bir kripto para birimi olarak ortaya çıksa da günümüzde altın ve döviz gibi emtialar ile kıyaslanmakta ve bulunduğu konumu popüler hale gelmesinden ötürü kaybetmektedir. Devrimci rolünün temeli takip edilemeyen ve devlet güdümünde olmadan bağımsız bir biçimde alışveriş yapabilme özgürlüğü olan bu kripto para, ülke para birimleriyle yatırım amacıyla alınıp satılan ve kendi amacının dışında kullanılan bir hal almıştır.

Hayatı ve gününün çok önemli bir bölümünü sosyal medya üzerinden yaşayan insanların bu hızlı yaşamlarının içerisinde hızlı bir biçimde para kazanma isteklerine cevap verebilmek adına yatırım tavsiyesi olarak pompalanmaktadır. Bununla beraber sosyal medyanın insan davranışları üzerine olan etkisini bilen ve bu durumu fırsata çevirmek isteyen bir çok kişinin daha önce farklı olaylarda olduğu gibi işi sahtekarlık boyutuna çevirdiği görülmektedir.

Sosyal medya üzerinden dijital ekonomist olarak türeyen bir çok insanın kripto paralar üzerine tavsiye vermesi ve bu insanları ironik bir anlamda ilah olarak gören sosyal medya kullanıcılarının, yaptıkları yatırımlarla yaşadıkları hüsrانlar atılan gönderiler ile görölmektedir. Türkiye’de sosyal medya kullanımında oldukça etkindir. Özellikle genç nüfusun çok sıklıkla Twitter, Ekşisözlük ve Facebook gibi araçları kullanımı gittikçe artmaktadır. Bu tip mecralarda da genel olarak trend olarak nitelendirilen ve fazlaca sayıda kişinin ileti gönderdiği konularla insanlar iç içe girmektedir. Bu durum kripto paralar ve bitcoin konusunda da benzerlik göstermektedir. Uzun yıllardır yurtdışında popüler olan kripto paralar, Türkiye’de popüler içerik haline geldikten sonra bu tip platformlarda sıklıkla öne çıkmaktadır. Ortaya çıkmasıyla beraber yarattığı ilgi odağı, konuyla alakası olsun olmasın birçok insanı çekmektedir ve insanların yatırım yapmasına neden olmaktadır. Sosyal medyada trend olan hiçbir içerikten geri kalmayan insanlar ise bu ikramı geri çevirmemektedir. Bu durum kripto paraların ve ortaya çıkan küçük çaplı firmaların da sosyal medya reklamlarıyla devreye girmesine sebep olmaktadır.

Bununla beraber illegal olarak çalışan birçok bahis sitesinin de sosyal medyada kripto paralar ile birlikte reklam yapması ve bu ödeme seçeneğini kabul etmesi, bahis yapan insanların takip edilmemek kripto paraları tercih etmesine sebep olmaktadır.

Referanslı içerikler üzerinden para kazanmaya çalışan ve referans olduğu kişiden yüzde alan birçok insan da yatırım yaptığı kripto paraları sosyal mecra ve platformlarda paylaşmaktadır. Bu paylaşımlar yeni insanların kripto para kullanmasına sebep olmaktadır. Ayrıca paylaşımlar bu durumu bir kazanç kapısına dönüştürmektedir. Kripto paraların da takip edildiği bir borsa yapısı kurmak adına düzenleme yapıp izinli borsa açan şirketler bulunmaktadır. Yine bu şirketlerin dışında bir dönem Türkiye’de çok popüler bir ekonomik trend olan Forex piyasasında olduğu gibi sahte oluşum ve borsalar kurulmaktadır.

Sosyal medyada öne çıkan insanlara ve hesaplara reklam yaptıran bu sahte şirketler birçok insanın dolandırılmasına sebep olmaktadır.

Blok zincir teknolojisine adapte olup çalışma yapan birçok önemli kuruluş olduğu gibi Türkiye’nin kripto paralarını çıkartma vaadi ile tıpkı piramit sistemleri ve geçmiş örneklerde olduğu gibi insanlardan para toplayıp ortadan kaybolan veya yüksek kazanç vaadi ile insanları dolandıran birçok kişi ve kurum da ortaya çıkmıştır.

Sosyal medya hızlıca yükselen ve sürekli kazandıran bir yatırım aracı gördüğü kripto paraları pompalamakta ve sanal hayatın gerçek parayla alınan para birimini yüceltmektedir.

Sanal hayatında geri kalmak istemeyen ve kendini anonim adlandıran birçok insan da bu durumda etkilenmektedir.

3.2 Yöntem

Bu çalışmada kullanılan yöntem nitel araştırma yöntemlerinden içerik analizidir.

3.3.1 Evren ve Örneklem

Evren: Bu araştırma çalışmasının evrenini sosyal medya sitelerinden Ekşisözlük'ün "Bitcoin" isimli konu başlığı oluşturmaktadır. Türkiye'de güncel olarak kullanılmakta olan sosyal medya sitelerinin arasında olan ve sahte hesap sayısının diğer platformlara oranla düşük olduğu göz önünde bulundurularak seçilmiştir.

Örneklem: Bu araştırma çalışmasının örneklemi söz konusu konu başlığında yer alan 100 örnek paylaşım oluşturmaktadır.

3.3.2 Örneklerin Seçilmesi

Örneklerin seçilmesi aşamasında evrenin yapısı göz önünde bulundurulduğunda en uygun örnekleme yönteminin seçkisiz örnekleme yöntemlerinden sistematik örnekleme olduğuna karar verilmiştir. Bu örnekleme yönteminde hem evrenin içerisinde yer alan fazlaca sayıda kişiye ulaşma şansı bulunmaktadır. Bunun dışında rastgele olacak yapı neticesinde çok fikirli bir örneklem yapısı oluşturulacaktır. Ekşisözlük sosyal medya platformunda her konu başlığı sayfasında 10 adet paylaşım bulunmaktadır. Rastgele seçim sonrasında ilk örnek 4 numaralı paylaşım ile başlamakta olup, sonrası evren boyutu da göze alınarak 25'li katlarda ilerleyecek şekilde seçilmiştir.

3.2.3 Bulgular

Seçilen örneklem ve araştırma modeli üzerine elde edilen örnekler aşağıda yer alan tablo içerisinde yer almaktadır.

Tabloda bulunan 100 paylaşım incelendiğinde 45 tanesinde sanal para, elektronik para ve dijital para şeklinde tanımlanmaktadır.

Örnek:

Sistemi, sanıyorum alışveriş yapmadan anlaşılması güç dijital para birimi. Ayrıca, daha önce transfer yapan yigitlerden yeşil çağrı beklenmektedir.

Diğer paylaşımlar EK.1.'de görülmektedir.

Tabloda bulunan 100 paylaşım incelendiğinde 10 tanesinde yatırım aracı şeklinde nitelendirilmektedir.

Örnek:

Alıp da yastığın altına koyamadığın yatırım aracıdır. Sırf yastığın altına koyamıyoruz diye de geleceğin yatırım araçları arasında kendine yer bulmakta zorlanıyor olabilir.

Diğer paylaşımlar EK 2. 'de görülmektedir.

Tabloda bulunan 100 paylaşım incelendiğinde bu paylaşımlardan 20 tanesinde merkeziyetçi sistemden farkı ve anonimliğine vurgu yapılmaktadır.

Örnek:

3 Ocak 2009 tarihinde hayata geçen, herhangi bir merkez bankası ile ilgisi bulunmayan elektronik bir para birimidir.

Diğer paylaşımlar EK. 3.'de görülmektedir.

Tabloda yer alan 100 paylaşım incelendiğinde bu paylaşımların 32 tanesinde ekonomik gücü, iktisadi yapısı ve devletlerle ilişkisi ortaya konulmaktadır.

Örnek:

İnternet sanal para birimi (şuan 1 bitcoin 15 558.38 TL)

Diğer paylaşımlar EK. 4.'de görülmektedir.

Tabloda yer alan 100 paylaşım incelendiğinde bu paylaşımların tanesinde 12 dolar,euro,altın ve madenlerle ilişkileri ortaya konulmaktadır.

Örnek:

Ukrayna'da döviz bürolarında Exchange edebileceğiniz para birimidir. Pek çok döviz bürosu bitcoin alıp size karşılığında grivna veya dolar veriyor.

Diğer paylaşımlar EK. 5.'de görölmektedir.

4. Bölüm

Kripto Paralar ile Sanal Gerçekliğin İlişkisi

4.1. Sonuç

Paylaşılan gönderiler ışığında Bitcoin'in ilk çıkış noktasından Türkiye'de popüler hale geldiği 2017 yılına kadar farklı kişiler tarafından farklı nitelendirmelere tabi tutulduğu görülmektedir. Özellikle çıkış noktası sanal dünyanın sanal değişim aracı olan Bitcoin'in paylaşımların büyük çoğunluğunda sanal para, kripto para ve dijital para birimi olarak nitelendirildiği görülmektedir. Fiziki para birimlerini yüzyıllardır hayatının içinde tutan insanların, fiziki olmayan bir araç içinde fiziki kıyaslamalara gittiği görülmektedir. Sanal paranın fiziki karşılığının olmadığı düşünün paylaşımlarda genel olarak verilen örnekler banknot para, altın, gümüş ve değerli madenler şeklindedir.

Sanal dünyanın olmazsa olmazlarından anonim olma kavramını da yapılan paylaşımlarda görmek mümkündür.

Devletten bağımsızlık, merkez bankası, dış ekonomik güçler gibi paydaşların olmadığı bir ekonomik araç olarak görülen Bitcoin paylaşım yapılan kişiler tarafından bağımsız bir ekonomik araç şeklinde nitelendirilmektedir.

Bu bağımsızlık, takip edilemez işlemlerin oluşturduğu yapı ile desteklenmekte olup, karşıt görüşteki insanlar ise paylaşımlarında takip edilememenin mümkün olmadığını öne sürmektedir. Özellikle Bitcoin'in henüz Türkiye'de çok fazla popüler olmadığı 2011-2015 yılları arasında yapılan paylaşımlarda, ağırlıklı olarak tanımlama çabası göze çarpmaktadır. Henüz Bitcoin kavramı oturmadığından genellikle tanımlama ve soru sorma paylaşımları görülmektedir.

2015 yılı sonrasında ise özellikle tavsiyeler, paylaşım yapan kişilerin kendi kişisel değerlendirmeleri, tanımlamaları ve suçlamaları öne çıkmaktadır. Özellikle sosyal medya kullanımının yükseldiği ve Bitcoin'in çok fazla değer kazandığı 2017 yılında ise kripto paraları bildiğini iddia eden kullanıcıların tavsiyeleri, önerileri, bu konuyla ilgilenmeyen yada anlamayan kişilere karşı agresif tutumları dikkat çekmektedir. Yine aynı dönem içerisinde kripto para sistemlerini dolandırıcılık ve sahtekarlık olarak nitelendiren paylaşımlara da rastlanmaktadır. Yatırım yapan kişilerin sosyal medya ve sanal dünyada sıklıkla görülen ölümüne savunma psikolojisiyle hareket ettiği görülmekte olup, yatırım yapmaya çekinen veya mantığına yatmayan kişilerin ise kötüleme davranışı gösterdiği görülmektedir.

Birçok kullanıcı ise sıklıkla Bitcoin'i duymaya başladığı andan itibaren paylaşımlarında diğer kullanıcılardan yardım isteyip, bu trendi yakalama davranışı göstermeye çabalamaktadır. Bu durum sanal dünyanın içerisinde yer alan anı yakalama ve popüler olanı kaçırmama hırsıyla

örtüşmektedir. Yine bu ve benzeri tutumlar, teknolojik determinizmin getirdiği katı, tutucu teknoloji savunma haliyle de yakından benzerlik göstermektedir. Bitcoin yatırımcısı olan kişiler, sahip oldukları ekonomik araç değer kaybetse bile, savunmakta ve bu fikrin karşısında olan kişilerle ironik veya sarkastik bir biçimde dalga geçmektedir.

Bitcoin ve kripto paralar ile ilgili konuları takip eden ve buna göre paylaşım yapan insanların ise ağırlıklı olarak arkasında yer alan blockchain teknolojisi üzerine paylaşımlar yaptıkları görülmektedir. Bu kişiler Bitcoin'in küçük bir parça olduğunu ve asıl teknolojik gelişimin blockchain üzerine sürdürüldüğünü ve insanların buna odaklanması gerektiğini dile getirmektedir.

Sanal gerçekliğin oluşma sürecinde katkısı olabilecek olan ve geleceğin en önemli teknolojik gelişmelerinden biri olan blockchain teknolojisinin vurgulanması, sanal gerçeklik inşasında önemli bir bulgudur.

Paylaşım yapan kullanıcıların birçoğu sistemin her ne kadar teknolojik bir yapı olsa da insan eli ve insan dahili olması sebebiyle güvenini sorgulamaktadır.

Aracı kurumlar, ortaya çıkan borsalar, kripto para cüzdanları ve alım satım yapan aracı kişilerin "kişi" olması sebebiyle güvenlik sorunları oluşabileceği üzerine vurgular mevcuttur.

Sanal gerçeklik inşası sürecinin önemli yapı taşlarından biri olan farklı profil sergileme örneğini de yapılan paylaşımlarda sıklıkla görmek mümkündür. Ekonomi ile ilgili olan veya olmayan paylaşımcılar, diğer kullanıcılar ile sıklıkla ekonomik analiz verileri paylaşmakta, önemli kurum ve kuruluşlar üzerinden referans ve gönderme yaparak algı yaratmaktadır. Bununla beraber oluşabilecek süreçlerle ilgili tahmin, kehanet veya öngörü üreterek, diğer kullanıcılara yol gösterici olma çabasına girmektedirler. Bu durum da aslında sanal dünya içerisinde yaratılan sosyal kimlik psikozunu ortaya koymaktadır. Kripto paralardan geri kalmamak için yatırım yapan birçok insan nasıl kazanılacağını, nelere dikkat edilmesi gerektiğini kendi "engin" bilgilerine dayanarak paylaşmakta ve böylece hem beğeni almakta, hem de güncel bir sanal imaj yaratmaktadırlar.

Bazı kullanıcılar ise yaptıkları paylaşımlarda sosyal sorumluluk vizyonu taşıyarak, diğer kullanıcılara dikkatli olmaları yönlerinde telkinler vermekte, neyin sahte neyin gerçek olduğunu açıklamaya çalışmakta ve yaptıkları paylaşımların yatırım tavsiyesi olmadığını ortaya koymaktadır.

Paylaşımların çoğunluğunun ortak noktası Bitcoin'in bir kripto sanal para birimi olduğunda birleşmektedir. Her ne kadar çıkış amacından farklı bir yönelim içerisinde gidiyor olsa da bu durum sanal gerçeklik inşası adına pozitif bir olgu yaratmaktadır.

Yapılan paylaşımlar bir bütün halinde değerlendirmek gerekirse, sanal para, devletlerden bağımsızlık, bireyleri harcama ve takip edilememe sayesinde anonim kılma, geleceğin yatırım aracı, gibi olguların öne çıktığı görülmektedir.

Bu olgular sanal gerçekliğin inşa süreci ile bir arada düşünüldüğünde belirli noktalardan örtüşmektedir.

Özellikle sanal gerçekliğin içinde bulunan insanların temel amacının bulundukları sosyal ortamdan soyutlanıp, popüler oldukları sanal ortamın içinde olma istekleri düşünüldüğünde, anonim olmanın önemi büyüktür. Geleceğin yatırım aracı olacak olan Bitcoin'in popüler olması sebebiyle bu kişiler tarafından tercih edilebileceği düşünüldüğünde, yine bu kavram da sanal dünyanın ve gerçekliğin inşa sürecini destekleyici niteliktedir. Devletlerden bağımsız bir para birimi yada dönüşüm aracı olarak nitelendirilen Bitcoin'in bağımsızlık vurgusu, sanal gerçekliğin inşasında yer alan sosyal hayattan bağımsız olma kavramıyla yer yer örtüşmektedir. Sosyal hayatın ve hukuk kurallarının dışında bir dünya olan sanal dünyada yer alan kuralızsızlık hali, ekonomik anlamda regüle olmayan ve bir devlet ya da banka güdümünde bulunmayan Bitcoin'in de sanal dünya için önemli bir parça olabileceği tezini güçlendirmektedir.

Kripto paraları elde edilen bulgular ve verilere göre değerlendirmek gerekirse ;

- Kripto paralar ve bitcoin yapılan paylaşımlar üzerinden değerlendirildiğinde sanal dünyanın ekonomik zemininde para birimi rolündedir.
- Kripto paralar geleceğin fırsatı ve yatırım aracı olarak görülmektedir.
- Kripto paralar tüm dünyanın kabul ettiği dolar ve Euro gibi para birimleriyle, altın ve gümüş gibi maddi karşılığı olan madenlerle kıyaslanacak güçtedir.
- Kripto paralar sanal dünyada anonimliği ve sanal kimliği ortaya koymaktadır.
- Kripto paralar sanal dünya içerisinde popüler bir metadır. Maddi karşılığı da olduğu için tercih edilmektedir.
- Kripto paraların kullanım yöntemleri ve alanları artmaktadır. Bu durumla birlikte daha popüler hale gelmektedir.
- Kripto paralar bankacılık sistemlerine alternatif bir yapı oluşturmaktadır.
- Kripto paralara olan güven bazı paylaşımlarda yüksek görülmekte ve bazı paylaşımlarda düşük görülmektedir.

Bu değerlendirmelerin ışığında yapmış olduğum araştırma içerisinde elde edilmek istenen hipotezlerden ; Kripto paralar sanal gerçekliğin inşasında para birimi işlevi görmektedir hipotezine ulaşılabileceği ortaya çıkmaktadır.

“Sanal gerçekliğin inşasında kripto paralar ekonomik alanda etkilidir.” Hipotezi ise etki çalışması yapılabilecek bir başka araştırmanın sonucunda belirlenebilecektir.

Sanal gerçekliğin internet teknolojisiyle beraber hayatımızda büyük bir yere sahip olmaya başladığı görölmektedir. Kripto paralar ise bu gerçekliğin içerisinde bir para birimi olarak yerini almaktadır.

KAYNAKÇA

- Adorno, T. (2014) *Minima Moralia*. (8.bs) İstanbul: Metis Yayınları
- Althusser, L. (2015) *İdeoloji ve Devletin İdeolojik Aygıtları*. (2.bs) İstanbul: İthaki Yayınları
- Antonopoulos. A. (2014) *Mastering Bitcoin* (Early Release) California: O'Reilly Media
- Appadurai, A.(1996). *Modernity At Large* (1. bs.). Mineapolis: University of Minnesota Press
- Baudrillard, J (2016) *Simulakrlar ve Simulasyon* (10.bs) Ankara: Doğu Batı Yayınları
- Baudrillard J.(2008) *Tüketim Toplumu* (3.bs) İstanbul: Ayrıntı Yayınları
- Bauman, Z. (1999) *Çalışma,Tüketicilik ve Yeni Yoksullar* (1.bs) İstanbul: Sarmal Yayınevi
- Bauman, Z. (2016) *Küreselleşme* (6.bs) İstanbul: Ayrıntı Yayınları
- Broadley. C. (t.y.) *Altavista: The Rise & Fall Of The Biggest Pre-Google Search Engine*
<https://digital.com/about/altavista/> (15 Mart 2018)
- Cambridge. *Virtual Reality*. <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/virtual-reality>
(20 Mart 2019)
- Craig. A.B. (2013) *Understanding Augmented Reality* (1.bs) Waltham; Morgan Kaufmann
- Çarkacıoğlu. A. (2016) *Kripto-Para Bitcoin* Sermaye Piyasası Kurulu Araştırma Raporu
- Fiske, J. (2003) *İletişim Çalışmalarının Giriş* (2.bs) Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları
- Gerbner, G. (2014). *Medyaya Karşı* (1. bs). İstanbul: Ayrıntı Yayınları
- Hall, T. E.(1981). *Beyond Culture* (1. bs). Garden City,Newyork: Anchor Books
- İTÜBİDB.(2013).*İnternet'in Tarihçesi*. [Bidb.itü.edu.tr/seyyir-defteri/blog/2013/09/07/internet'in-tarihçesi](http://bidb.itu.edu.tr/seyyir-defteri/blog/2013/09/07/internet'in-tarihçesi) (10 Mayıs 2018)
- Jenkins, H. (2006) *Convergence Culture* (1.bs) New York: New York University Press
- Maigret, E. (2014) *Medya ve İletişim Sosyolojisi* (4.bs) İstanbul: İletişim Yayınları
- Maslow, A. (2001) *İnsan Olmanın Psikolojisi* (1.bs) İstanbul: Kuraldışı Yayıncılık
- Mutlu, Erol (2012). *İletişim Sözlüğü* (6. bs) Ankara: Sofos Yayınları
- Nakamoto S.(2009).*Bitcoin a Peer To Peer Cash System*. <https://bitcoin.org/bitcoin.pdf> (20 Ocak 2018)

Stanford University..(2016).*Causal Determinism*. [Plato.stanford.edu/entries/determinism-causal](https://plato.stanford.edu/entries/determinism-causal/) (23 Aralık 2017)

Storey, J. (2000) *Popüler Kültür Çalışmaları Kuram ve Metotlar* (1.bs) İstanbul: Babil Yayınları

Van Dijk, J.(2016) *Ağ Toplumu* (1.bs) İstanbul: Kafka Yayınları

Yaylagül, Levent (2016) *Kitle İletişim Kuramları*. (7.bs) Ankara: Dipnot Yayınları

EKLER

EK. 1. Sanal Para,Kripto Para,Elektronik Para

İlginç bir sanal para birimidir. Bildiğimiz para birimlerinde basılan para karşılığında değer olarak altın rezervleri gösterilirken.* bu para birimini herkes basabilmektedir.* karşı değer olarak ise bilgisayar işlemcisi gücü gösterilmektedir. Yani bilgisayarının işlemcisi, gpu'su neyse artık saatlerce bitleri sağa sola taşıyor, sonunda bu "emeğin" karşılığı sana bitcoin üretiliyor.

Aynı mantıkla internete bağlı bir koşu bandında 10 dakika kosan her insana karşı sunucu sistemdeki banka hesabından 1 kuruş para eklenebilir. İlginç.

Devletlerle hiçbir ilişkisi olmayıp regüle edilemediğinden aynı anda hem neo liberallerin hem de anarşistlerin nihai rüyası olabilen sanal para birimi. Marksist teori dahilinde nasıl değerlendirileceğini merak ediyorum; ekran kartı madenciliği bir tür emek/iş olarak görülse bile, kullanım değeriyle bir şey üretmediğinden ve yaratımının artması yapılan işle doğru orantılı olmadığından tam olarak Marksist iş kavramına karşılık gelmiyor.

Gün içerisinde bu kadar fazla dalgalanmasının sebebini çok merak ettiğim bankalardan bağımsız olan, karlı bir elektronik para birimi. Özellikle son iki haftadaki performansı yatırımcılarını çok memnun etmiştir sanıyorum.

Tek iyi yanı, müthiş derecede gelişen sanal pazara hâkim olabilecek en yakın para birimi. Sanal pazarın mutlaka bir para birimine ihtiyacı olacaktır ancak bu parayı basabilecek, finanse edebilecek bir kurum, kişi, kuruluş yok. Yüksek olmasının sebebi sınırlı sayıda olması ve dolaşımda olmaması. Tıpkı Kuveyt Dinar'ı gibi.

Dünyanın en değerli parasıdır ancak hacmi yoktur, dolaşımı da bu da onu finansal yatırım aracı olmasından çıkarıyor.

Bitcoin, arkasında finanse edebilecek bir kurum olursa sanal pazarın para birimi olabilir. Tabi bu Rothshild gibi ailelerin lobisel faaliyetleri ve hükümetlerin yapacakları yasalar ile gerçekleşebilir..

Şimdilik bu da ütöpik bir düşünce olarak duruyor.

Kısa vadede patlaması pek mümkün görünmeyen sanal para. Bernanke sanal para bitcoin'in 'uzun dönemde' kullanılır bir para birimi haline gelebileceğini ifade etti. Bu da gösteriyor ki daha da artacak, hatta yerinizde olsam buna değil litecoin gibi altcoinlere yatırım yaparım. Zira litecoin 3 günde 8 dolardan 30 dolara geldi. Yeni bitcoin litecoin olacaktır.

Nedir bu bitcoin?

Bitcoin, deneysel olarak başlatılmış dünyanın herhangi bir yerindeki herhangi bir insana kolayca ödeme yapmayı sağlayan sanal bir para birimidir.

İleride ne olacak peki?

Ya kullanım alanları bulacak kendisine ve ikinci bir altın olacak, ya da saadet zinciri mantığıyla devam edip çok canlar yakacak.

Dijital altın olursa ne gibi avantajları olur?

Para transferlerinde araçlar ortadan kalkar, çok daha masrafsız ve hızlı olur. Devrimsel diyebiliriz.

Gerçek dünyada bir garantisi var mı devlet veya şirket gibi?

Hayır yok.

E millet neye güvenip buna yatırım yapıyor?

expected value.

Sanal papel.

Devletsiz oluğu ekonomik çalkantılardan etkilenmemesini sağlıyor.

Komisjonsuz, aracısız oluğu da büyük avantaj. Satıcı dışındaki kimseye özel bilgilerinizi vermiyorsunuz. Yani annenizin, babanızın bilmem neyini size sormuyor eloğlu.

Güvenlik konusunda eleştiriler yoğun. Bunun için doğru bir sağlayıcı seçilmeli.

Yasadışı işlerin para birimi diyenler de giderek artıyor.

Arzı 21 milyon birim. 19 değişik farklı para birimi ile exchange yapılabiliyor. Atatürk Hava Limanı'nda atm'si bile var.

Genel anlamda trendi yükselişte kalacak gibi ama Türkiye'de yasal zemininin olmayışı en büyük handikap. O yüzden küçük küçük almakta fayda var bence.

Stabil değil, çok oynak diye diye dolar dan, euro dan daha stabil hale gelen para birimi

Ağır topların withdraw sorunlarını çözme haberlerinin gelmesiyle yakın zamanda tekrar uçuşuna başlayacağını düşündüğüm cryptocurrency.

Son 1 senedir adını sıkça duyduğumuz, bir kişinin "sanal para birimi" de dışında bir açıklama yapmadığı sanal para birimi?

Çok değil, 5 gün önce buna 27.000 Türk liramı yatıracaktım son anda vazgeçtim..

Yatırıydim 5 günde o param 34.000 Türk lirası olacaktı. Ah kafam...

Tanım: şu sıralar yatırımcısını güldüren sanal para birimidir.

Hakkında yazanların ya yerden yere vurduğu ya da göklere çıkardığı, kimsenin ayarı tutturamadığı bir sanal para birimidir.

Sabahtan beri bu başlık altında hakkında yazılanları okuyupta, aradıklarımı bir turlu bulamıyorum.

Paypal üstünden nereden alıp satarız, diğer sanal para birimlerini bitcoin bazlı al sat satabileceğimiz en baba site hangisidir falan, bilen birileri yeşillendirsin.

Belli bir hükümete ve bankaya ait olmaması ve kullanıcıların anonim haklarını gizli tutması sebebiyle çok nefis illegal ticaret yapılabilen para birimi. Para aklama yoluyla da kazanana kazandırmıştır.
Sistemi, sanıyorum alışveriş yapmadan anlaşılması güç dijital para birimi. Ayrıca, daha önce transfer yapan yigitlerden yeşil çağrı beklenmektedir.
2.5 yıl önce 800 dolarlar civarında aldığım 6 bitcoini aynı seviyelere geldiği gibi satacağım sanal para birimi.
Yeni dünyanın, sanal para birimi. Tüm dünyada geçerliliğiyle birlikte yavaş yavaş artık siber dünyanın endüstrileşmesine neden olacaktır.
ilk üretildiği tarihten itibaren yıllardır istikrarlı bir şekilde yükselme başarısını gösteren kripto sanal para birimi. Al sat yapmaya çalışan yatırımcılarını sert hareketlerle fena üzebilmektedir.
En sonunda altını geçen kurdur. İnternet para birimi olarak keşke çok önceden girseymişim bu işe dedirtmiştir.
Bu bitcoin nedir, nasıl yatırım yapılıyor? Bildiğim kadarıyla sana para birimi. Peki, bu parayı kim üretiyor? Kimin kontrolünde? Bu para bankada geçerli mi? bilenler yeşillendirsin.
3 Ocak 2009 tarihinde hayata geçen, herhangi bir merkez bankası ile ilgisi bulunmayan elektronik bir para birimidir.
Sanal bir para birimidir. Genellikle yasa dışı işlerde kullanılır. Para rastgele kodlardan oluşur. Örneğin : "5kjvsnghepm884wtkijnzqgacercckhhjbgfsvd3vyk5qmzxj3hs" . Birimi ise btc olarak adlandırılmıştır.
Siz tartışa dururken bir gecede 100 dolar artmış dijital para birimi
Bazı bitcoin borsalarında fiyatı 2100 doları geçti. Bir hafta önce 1760 dolara kadar gerilemişti. Bizi ya batıracak ya çıkaracak sanal para. Borsa al-sat ile nasıl para kazanabileceğinizle ilgili kendi geliştirdiğim bir iki taktik var. İsteyen yeşillendirebilir. Ama unutmayın. Aklınıza yatmayan hiçbir işe girişmeyin
Bu olay hakkında detaylı bilgi paylaşımı bulunacak arkadaşlar varsa ulaşmasını istediğim sanal dünyanın (belki ilerde gerçek dünyanın) yeni para birimi olduğunu düşündüğüm şey

Nobel ödüllü ekonomistlerin ve eski fed başkanlarının her Allah'ın günü kötülediği "sanal" para birimi. Amerikan dolarını yeryüzünden silecek mi merak ediyorum. Egemenlerin a, b ve c planları vardır elbet.
Sabredip yatırım yapanı pişman etmeyen sanal para birimi. Alt coin lere de bakmak lazım, el tetikte psikolojik sınırı aştık mı devam. Edit: psikolojik sınıra takıldı tabii küçük tr borsalarında, kar realizasyonu yapıp insanlar birbirinin fiyatlarını kırdılar.
Tekrar şahlanmış para birimi bundan bi kaç gün önce 9000 tl seviyesinde iken şu anda 10000 seviyesine çıkmıştır bi kaç günde 1000 tl birden yükseldi. Olacak iş değil.
Bugün ethereum ile birlikte inanılmaz dalgalanmalara sahne olmuş sanal paradır. İşi bilene çok kazandırdı çok.
2000 dolar seviyesine düşeceğini düşer düşmez alınması gerektiğini düşündüğüm kripto para birimi.
Ukrayna'da döviz bürolarında Exchange edebileceğiniz para birimidir. Pek çok döviz bürosu bitcoin alıp size karşılığında grivna veya dolar veriyor.
Zamanında 5 cente satıldığında almadığıma pişman olduğum para birimi.
Üzerine analiz kasmak için, en azından kripto para birimlerinin arz ve talep dengesi üzerine etkiyen faktörleri bilmenin gerektiği para birimi. Bir gün patlar, patlamaz onu bilmem ama çok büyük ihtimal sana etkisi olmaz kardeş.
Onlarca türevi bulunan, her gün bir yenisi çıkan sanal para birimi. En son denk geldiğim ise unify. Baya bir iddialılar, şimdiden alın 2 sene sonra 100k dolarınız olsun diye umut satıyorlar baya baya Youtube'da. Temkinli yaklaşıp hemen atlamamakta fayda var. Aman ha, yatırım tavsiyesi değildir.
Japonların birkaç gündür hakkında haber yaptığı para birimi.

Yeni çağın sanal para birimi. 10 yıl kadar önce Satoshi Nakamoto tarafından ortaya çıkarılan; ancak o günlerde değeri pek anlaşılmayan bitcoin, su an hemen hemen tüm dünyadan kabul gören bir sanal para birimi olma özelliği taşımaktadır. (bkz: ytd)

Bitcoin; nedir / ne değildir? Avantajları nelerdir?

-Dijital para birimidir. Maddesel/fiziki bir karşılığı şimdilik yoktur.(altın, gümüş.)

-Bitcoin bir ağ etkileşimidir. Bir merkezi yoktur.

a'dan b'ye dijital para transferi sağlar.

-İnternet olan herhangi bir noktadan internet olan herhangi bir noktaya transferi yapılabilir.

-Aracısı, komisyoncusu yoktur. Masraflar aracı olmadığı için çok çok düşüktür. Sadece transfer işlemini onaylayan madencilere çok cüzi miktarlarda ödeme yapılır.

-Bitcoin, açık kaynak kodla yazılmıştır ve herkese açıktır. Sistemin sahibi onu kullanan herkeştir.

-Tüm ülkelerde kullanılır ve offline hesabınıza kimse müdahale edilemez. Bu bakımdan İsviçre bankalarından daha güvenlidir denebilir.

-Kullanım koşulu, ön sınırlama sözleşmeleri veya şartları gibi sınırlayıcılar yoktur. Kullanmaya başlarsanız kullanırsınız bırakırsanız kullanmazsınız.

Sanal para birimi, resmi bir geçerliliği yoktur. Dünya merkez bankaları tarafından kabul görmemektedir.

Hakkında binlerce makale yazıldığı birçok ülkenin tanımaya başladığı ve dünyaca ünlü ailelerin ve şirketlerin stokladığı e-para. Geleceğin para birimi olması imkânsız gözüküyor. Hala ilerde kâğıt para kullanılacağını hayal edenlerin olması da şaşırtmıyor beni.

An itibarıyla değeri hızla düşmüş ve 14000-14500 TL seviyelerine gerilemiş sanal para birimi.

Feci dalgalanıyor şu an. Tekrar 15350 TL oldu (kaynak: btcturk) şansıma 14500'den iyi bir alım fırsatı sağladı ama korkutmuyor da değil. Not: ytd
(bkz: para) Bilinen ve iktisadi olarak hiç bir dayanak olmayan, sanal para birimi. Dayanak yok çünkü ardında sağlam bir oluşum yok. Her zaman riskli...
Bitcoin cash'in yerini almasının pek mümkün olmadığını düşündüğüm kripto para. Hatta bence bitcoin cash market cap 3.lüğünü bile çok uzun süre tutamayacaktır. Bitcoin'i geçmesi mümkün olan bir şey varsa o da Ethereum'dur. Geçer geçemez o ayrı konu.
Bitcoin saadet zinciri değildir. Kripto paralar ile ilgilenenler bunu iyi bilirler. Son dönemlerde bazı uyanıklar yeni çıkan coinleri saadet zinciri ve marketing gibi kullanmaya çalışıyorlar, aman diyeyim siz siz olun top 100 ün altındaki alt coinlere bulaşmayın.
Hakkında bu kadar çok entry girilince bitti sandığım sanal para. (bkz: sürekli artıyor efendim durduramıyoruz)
Arkasındaki üretimin ü'sünden haberi olmayan eski kafaların anlamadığı dijital para. (bkz: dedelerin değelenecek tarlaları almama huyu)
İnternet sanal para birimi (şu an 1 bitcoin 15 558.38 TL)
Bitcoin, 21. yüz yılın sanal para birimi. 2007'de Satoshi Nakamoto tarafından ortaya çıkarıldı. Zamanla popülaritesi ve değeri giderek arttı. Şu an hemen hemen tüm dünyada kabul gören bir sanal para birimi olma özelliği taşıyor. Bitcoinin kazancı yüksek olduğu gibi riski de büyüktür. Tabiri caizse more risk is more gain

EK. 2. Yatırım Aracı

çok değil, 5 gün önce buna 27.000 Türk liramı yatıracaktım son anda vazgeçtim..

Yatırıysaydım 5 günde o param 34.000 Türk lirası olacaktı. Ah kafam...

Tanım: şu sıralar yatırımcısını güldüren sanal para birimidir.

Yatırım aracından çok alışveriş ve para transferi amaçlı kullanılması daha hayırlı olan kriptokoinlerin şahı.

Ayrıca her inişin bir çıkışı olduğu için yeni balonlarda görüşmek üzere diyorum.

Bazı bitcoin borsalarında fiyatı 2100 doları geçti. Bir hafta önce 1760 dolara kadar gerilemişti.

Bizi ya batıracak ya çıkaracak sanal para.

Borsa al-sat ile nasıl para kazanabileceğinizle ilgili kendi geliştirdiğim bir iki taktik var. İsteyen yeşillendirebilir. Ama unutmayın. Aklınıza yatmayan hiçbir işe girişmeyin

Kimse altcoinlere bu kadar kolay yatırım tavsiyesi vermemeli. Çok gördüm müthiş yükseliş yakalayıp 3 ay sonra piyasada olmayanları. Yatırım yapacaksanız dahi yatırım yapacağınız altcoini en az 6 ay inceleyin sadece piyasa açısından değil her şeyini.

Geleceğin sanal değişim aracı.

İnternetim varsa ve ben karşı tarafla anlaşabiliyorsam neden göndereceğim byte cinsinden para için bankalara extra ücret ödeyeyim? Üstelik saniyeler içinde.

Bunu dosya göndermek veya mail göndermek gibi düşünelim.

Hâlihazırda bunu bankalar zaten yapıyor. Hiçbir banka evinize gelip sizden parayı alıp uçağa binip karşı tarafa götürmüyor. Bu iş bankalar arası bilgisayar ağı sayesinde kodlarla oluyor. Hatta puan veren şirketlerde yapıyor. Puan topla şunu al bunu al. Kendilerince paraya denk bir değer üretmişler ve para yerine kullanıyorlar. sodexo, hediye çeki vs gibi.

Ben bunu linux a benzetiyorum. Açık kaynak kodlu ve ücretsiz.

Arz / talep dengesine göre artıp azalabilir.

İllegal işlerde kullanılan şey sadece bitcoin değil. Bugün Türkiye'deki bütün illegal işler tl veya dolarla yapılıyor. Kalpazanlar için kötü yanı ise sahtesi

basılamıyor.

Almanya bunu tanıdı ve pozisyon aldı.

Uzun vadede doların ipini çekebilir.

Alıp da yastığın altına koyamadığın yatırım aracıdır. Sırf yastığın altına koyamıyoruz diye de geleceğin yatırım araçları arasında kendine yer bulmakta zorlanıyor olabilir.

Yatırım yapanların tamamı hacklenme riskini göze alarak yatırım yaptıkları ve birikimlerini buna göre yönlendirdikleri için bir sitenin kapalı olması, genel olarak piyasadaki yükselişe etki etmeyecektir bence. Yine de sonuçlarını ilerleyen günlerde göreceğiz.

Teknik bilgin olmamakla birlikte, basit bir mantıkla, dünyada Bitcoin'i yeni yeni duyan ve potansiyel yatırımcı olabilecek milyonlarca insan var. Bana hala emekleme döneminde gibi geliyor, elbette ki yatırım tavsiyesi değildir

Spekülatif yatırım araçlarından birisi. Uzun vadede arz şuanki gibi kısıtlı kalıp bazı büyük ekonomilerde legalleşir ise değeri şuanın çok üzerine çıkar. Ancak kara para trafiğinin önüne geçmek için üzerindeki baskılar artarsa paranız pul olabilir.

Ponzi veya scam olması insanların anlık para kazandığı gerçeğini değiştirmez. Risk/ getiri oranına uygun bir yatırım aracı haline gelmiştir.

Ha aldığım eğitim, yaptığım araştırmalar, kişiliğim ve yatırım becerim doğrultusunda bana uygun bir araç değildir. Ancak bu riski alana da saygı duyarım.

Ancak kimse bana gelip "ben bu piyasayı mükemmel okurum" demesin. Yemezler.

EK. 3. Merkeziyetçi Sistemden Fark ve Anonimlik

Devletlerle hiçbir ilişkisi olmayıp regüle edilemediğinden aynı anda hem neo liberallerin hem de anarşistlerin nihai rüyası olabilen sanal para birimi. Marksist teori dahilinde nasıl değerlendirileceğini merak ediyorum; ekran kartı madenciliği bir tür emek/iş olarak görülse bile, kullanım değeriyle bir şey üretmediğinden ve yaratımının artması yapılan işle doğru orantılı olmadığından tam olarak Marksist iş kavramına karşılık gelmiyor.

Valla para ve ekonomiden hiç anlamam ama bitcoin savaşıyla dayanaklı gibi geliyor bana. Bitcoin hangi ülkenin ki, hangi ülke savaşa girince çakılacak, kimse basmıyor bunu arkasında kimse yok.

Tıpkı altın gibi, limitli, kimse üretilmiyor, arkasında bir ulus olamıyor ve dolayısı ile savaşa dayanaklı.

Ülkeler altın alıp rezervlerine koyabiliyor ama altın üretilmiyor, ülkeler isterlerse bitcoin alıp rezervlerine koyabilirler ama bitcoin üretilmezler. En azından Fed'in para basması kadar kolay olmaz bu süreç.

Piyasası büyüdüğü sürece değeri artacak, piyasası sabit bir boya gelince değeri diğer yatırım araçları gibi değişecek.

Kendisinin en sevdiği özelliği devlet sınırı ve gümrük kavramlarını tanımaması kendisinin en sevdiği ikinci özelliği k kartı kadar kolay izlenilememesi

İşte gerçek serbest piyasa.

Gün içerisinde bu kadar fazla dalgalanmasının sebebini çok merak ettiğim bankalardan bağımsız olan, karlı bir elektronik para birimi. Özellikle son iki haftadaki performansı yatırımcılarını çok memnun etmiştir sanıyorum.

Regülasyon ve denetimin olmadığı bir alanda insanoğlunun nasıl bir canavar yarattığının göstergesidir.

Bitcoin yukarıdaki nedenlerden ötürü manipülasyona çok açık mecralarda ticareti yapılan bir şeydir. Evet bir şey çünkü günümüz finansal doktrini ile ne emtia, ne menkul kıymet ne de para sınıfına uymaktadır.

Yine yukarıda özelliği nedeniyle, illegal alanlarda sıklıkla kullanılır. Fiyatının bu denli

yükselmesinde bu illegal alanların da etkisi var tabii...

Olacakları söyleyeyim, bir sabah tersinden kalkan bir merkez başkanı basit bir tebliğ ile bunu yasaklayarak, bunun ticaretini yapmış olanları güzelce ayıklayacak, demedi demeyin...

Reel paradan farklı kılan en önemli şey kişilerin kimliklerini açıklamadan para işlemleri yapmalarına olanak sağlaması. Mal ve hizmet alımlarında, yatırımlarda, para kabullerinde kişilerin isimlerinin açıklanması gerekmiyor.

Eğer 21 milyonla sınırlı kalırsa diğer paralara karşı önemli bir değer kaybıyla karşılaşmayacaktır. Tam tersine ilk çıktığından bu yana diğer paralara karşı hızla değer kazanmış durumda. Bir ay önce (22 Ekim 2013'de) 1 bitcoin 730 usd ederken bugün 830 usd ediyor. 8 basamağa kadar bölünebiliyor. Yani 0,00000001 bitcoinlik işlem yapmak mümkün. Şu an 12 milyon bitcoin olduğunu ve bugünkü usd karşılığının 830 usd olduğunu düşünürsek dolaşımda yaklaşık olarak 10,2 milyar dolarlık bitcoin olduğunu varsayabiliriz.

no bank, no country, no problem!

Nedir bu bitcoin?

Bitcoin, deneysel olarak başlatılmış dünyanın herhangi bir yerindeki herhangi bir insana kolayca ödeme yapmayı sağlayan sanal bir para birimidir.

İleride ne olacak peki?

Ya kullanım alanları bulacak kendisine ve ikinci bir altın olacak, ya da saadet zinciri mantığıyla devam edip çok canlar yakacak.

Dijital altın olursa ne gibi avantajları olur?

Para transferlerinde araçlar ortadan kalkar, çok daha masrafsız ve hızlı olur. Devrimsel diyebiliriz.

Gerçek dünyada bir garantisi var mı devlet veya şirket gibi?

Hayır yok.

E millet neye güvenip buna yatırım yapıyor?

expected value.

Bir kaç bilgi verelim bu icat hakkında.

Bitcoin nedir?

Bitcoin en temelde düzeyde bir internet protokolü. İnternet ağının üzerinde bizim "değer" biçtiğimiz bitcoinleri yani şifreli kodları bir kişinin diğer bir kişiye göndermesi üzerine kurulu bir ağ.

Başında kim var?

Başında hiç kimse yok. Protokol kendi kendisini idare edecek şekilde tasarlanmış.

Mining nedir?

Mining aslında bitcoin sisteminin işlemesi için gerekli olan bilgisayar gücünü karşılayan kullanıcılara ödül verilmesidir.

Yani birisine gönderdiğiniz "para" aslında şifreli bloklardan oluşan bir bulmacadır. Bu bulmacayı sistemdeki bilgisayarlar çözer ve alıcı adrese iletirler.

Bilgisayarınız işlemci veya gpu ile şifreli halde olan blokları çözmeye çalışır. Ne kadar bilgisayar gücü o kadar bitcoin.

Takip edilemez mi?

Takip edilemez. Gönderici adrese ulaşmak imkânsızdır.

Neden değer kazanıyor bu yahu?

Değer kazanmasının iki temel sebebi var.

Birincisi insanların daha çok değer kazanacağını düşünüp para yatırması yani bitcoin satın alması.

İkincisi illegal işler için biçilmiş kaftan olması. Bahsettiğimiz gibi takip edilemez oluşu ve hiç bir aracı kurumun gerekmemesi.

Sanal papel.

Devletsiz oluğu ekonomik çalkantılardan etkilenmemesini sağlıyor.

Komisjonsuz, aracısız oluğu da büyük avantaj. Satıcı dışındaki kimseye özel bilgilerinizi vermiyorsunuz. Yani annenizin, babanızın bilmem neyini size sormuyor eloğlu.

Güvenlik konusunda eleştiriler yoğun. Bunun için doğru bir sağlayıcı seçilmeli. Yasadışı işlerin para birimi diyenler de giderek artıyor.

Arzı 21 milyon birim. 19 değişik farklı para birimi ile exchange yapılabiliyor. Atatürk Hava Limanı'nda atm'si bile var.

Genel anlamda trendi yükselişte kalacak gibi ama Türkiye'de yasal zemininin olmayışı en büyük handikap. O yüzden küçük küçük almakta fayda var bence.

En doğru kullanımı ihtiyacınız kadarını alıp hemen harcamak şeklindeyir. Zira anonim olarak alışveriş yapmayı sağlayan ancak biriktirmesi ve saklaması riskli bir para çeşididir. Bunun da nedeni arkasında bu parayı destekleyecek bir politik iradenin yer almamasıdır.

Yunanistan'da yoğun ilgi görüyor bu aralar. Sermaye kontrolleri çerçevesinde bankaların kapatılmasıyla birlikte yurtdışına para çıkmıyor. İnsanlar da banka ve devlet kontrolü olmayan Bitcoin'e yönleniyor.

Belli bir hükümete ve bankaya ait olmaması ve kullanıcıların anonim haklarını gizli tutması sebebiyle çok nefis illegal ticaret yapılabilen para birimi. Para aklama yoluyla da kazanana kazandırmıştır.

3 Ocak 2009 tarihinde hayata geçen, herhangi bir merkez bankası ile ilgisi bulunmayan elektronik bir para birimidir.

Anonim - anonim değil tartışmalarının sebebi "anonim" kelimesinden insanların ne anladığıyla ilgili.

Ben anonimden şunu anlarım; harcama benim tarafımdan, ekşis zl k yazarı tuyra ya da TC vatandaşı x tarafından yapıldığı anlaşılabiliyor mu? Buna zemin hazırlıyor mu bu sistem, hayır hazırlamıyor. O yüzden anonimdir.

Anonim değil diyenler şunu anlıyor, harcanan para takip edilebilir mi? evet takip edilebilir o yüzden anonim değil diyor. Sen 256bit'lik adresler arasında istediğin kadar takip et parayı, gerçek kişiye ulaşamadıktan sonra napacaksın takip edip? bitcoin mixer'lar var, zibilyon tane transaction üzerinden onlarca adres arasında mixliyor coini, karaparayı neredeyse takip edilmez hale getiriyor. Teoride yine takip edebilirsin de, yine ulaşamıyorsun ki gerçek kişiye.

blind-eye gibi basit yöntemlerle bankacılık sistemindeki kara paralar bile takip edilemez hale getirilerken, bitcoin anonim değilmiş de takip edilebilirmiş bilmem ne.

Hükümetler ve devletler bundan kaçamayacak sonunda yasal ilan edilecek

Yeni çağın sanal para birimi. 10 yıl kadar önce Satoshi Nakamoto tarafından ortaya çıkarılan; ancak o günlerde değeri pek anlaşılmayan bitcoin, su an hemen hemen tüm dünyadan kabul gören bir sanal para birimi olma özelliği taşımaktadır. (bkz: ytd)

Bitcoin; nedir / ne değildir? Avantajları nelerdir?

-Dijital para birimidir. Maddesel/fiziki bir karşılığı şimdilik yoktur.(altın, gümüş.)

-Bitcoin bir ağ etkileşimidir. Bir merkezi yoktur.

a'dan b'ye dijital para transferi sağlar.

-İnternet olan herhangi bir noktadan internet olan herhangi bir noktaya transferi yapılabilir.

-Aracısı, komisyoncusu yoktur. Masraflar aracı olmadığı için çok çok düşüktür. Sadece transfer işlemini onaylayan madencilere çok cüzi miktarlarda ödeme yapılır.

-Bitcoin, açık kaynak kodla yazılmıştır ve herkese açıktır. Sistemin sahibi onu kullanan herkeştir.

-Tüm ülkelerde kullanılır ve offline hesabınıza kimse müdahale edilemez. Bu bakımdan İsviçre bankalarından daha güvenlidir denebilir.

-Kullanım koşulu, ön sınırlama sözleşmeleri veya şartları gibi sınırlayıcılar yoktur.

Kullanmaya başlarsanız kullanırsınız bırakırsanız kullanmazsınız.

Sanal para birimi, resmi bir geçerliliği yoktur. Dünya merkez bankaları tarafından kabul görmemektedir.

Bölünme tamamen Blockchain'in özgürlükçü felsefesi ile birebir uyumlu bir olaydır. Mevcut sistemin bazı dezavantajlarını bertaraf etmek için Bitcoin madenciliği yapan herkes ama istisnasız herkes bir nevi 1y kullandı, ezici çoğunluk aynen devam etti, küçük bir grup ise kendi Coin'ini çıkardı ve yollarına devam ediyorlar. ABD'nin bir eyaletinin federal hükümete isyan bayrağını kaldırdığını düşünün. İş ciddiye binerse federal hükümet o eyaleti haritadan silmek de dâhil olmak üzere her şeyi yapacaktır. Ama Blockchain işte tam bu merkeziyetçiliği yıkmaktadır. Merkezilik sadece borsalarda söz konusudur. Borsaya da kimse kimseyi zorla sokmamaktadır.

Transaction ve Private key olayını şöyle düşünün: cam gibi saydam bir kasanız var. Dışarıdan bakan herkes kasanın içindekileri görebiliyor, hareketlerini takip edebiliyor fakat sadece anahtarı olanlar kasayı açabiliyor.

(bkz: para)

Bilinen ve iktisadi olarak hiç bir dayanak olmayan, sanal para birimi.

Dayanak yok çünkü ardında sağlam bir oluşum yok. Her zaman riskli...

EK.4. Ekonomik Güç, İktisadi Yapı, Devletlerle İlişki

İlginç bir sanal para birimidir. Bildiğimiz para birimlerinde basılan para karşılığında değer olarak altın rezervleri gösterilirken.*- bu para birimini herkes basabilmektedir.*- karşı değer olarak ise bilgisayar işlemcisi gücü gösterilmektedir. Yani bilgisayarının işlemcisi, gpu'su neyse artık saatlerce bitleri sağa sola taşıyor, sonunda bu "emeğin" karşılığı sana bitcoin üretiliyor.

Aynı mantıkla internete bağlı bir koşu bandında 10 dakika kosan her insana karşı sunucu sistemdeki banka hesabından 1 kuruş para eklenebilir. İlginç.

Valla para ve ekonomiden hiç anlamam ama bitcoin savaşıyla dayanıklı gibi geliyor bana. Bitcoin hangi ülkenin ki, hangi ülke savaşa girince çakılacak, kimse basmıyor bunu arkasında kimse yok.

Tıpkı altın gibi, limitli, kimse üretemiyor, arkasında bir ulus olamıyor ve dolayısı ile savaşa dayanıklı.

Ülkeler altın alıp rezervlerine koyabiliyor ama altın üretemiyor, ülkeler isterlerse bitcoin alıp rezervlerine koyabilirler ama bitcoin üretemezler. En azından Fed'in para basması kadar kolay olmaz bu surec.

Piyasası büyüdüğü sürece değeri artacak, piyasası sabit bir boya gelince değeri diğer yatırım araçları gibi değişecek.

Kendisinin en sevilesi özelliği devlet siniri e gümrük kavramlarını tanımaması kendisinin en sevilesi ikinci özelliği k kartı kadar kolay izlenilememesi

İşte gerçek serbest piyasa.

Gün içerisinde bu kadar fazla dalgalanmasının sebebini çok merak ettiğim bankalardan bağımsız olan, karlı bir elektronik para birimi. Özellikle son iki haftadaki performansı yatırımcılarını çok memnun etmiştir sanıyorum.

Regülasyon ve denetimin olmadığı bir alanda insanoğlunun nasıl bir canavar yarattığının göstergesidir.

Bitcoin yukarıdaki nedenlerden ötürü manipülasyona çok açık mecralarda ticareti yapılan bir şeydir. Evet bir şey çünkü günümüz finansal doktrini ile ne emtia, ne menkul kıymet ne de para sınıfına uymaktadır.

Yine yukarıda özelliği nedeniyle, illegal alanlarda sıklıkla kullanılır. Fiyatının bu denli yükselmesinde bu illegal alanların da etkisi var tabii...

Olacakları söyleyeyim, bir sabah tersinden kalkan bir merkez başkanı basit bir tebliğ ile bunu yasaklayarak, bunun ticaretini yapmış olanları güzelce ayıklayacak, demedi demeyin...

Tek iyi yanı, müthiş derecede gelişen sanal pazara hâkim olabilecek en yakın para birimi. Sanal pazarın mutlaka bir para birimine ihtiyacı olacaktır ancak bu parayı basabilecek, finanse edebilecek bir kurum, kişi, kuruluş yok.

Yüksek olmasının sebebi sınırlı sayıda olması ve dolaşımda olmaması. Tıpkı Kuveyt Dinar'ı gibi.

Dünyanın en değerli parasıdır ancak hacmi yoktur, dolaşımı da bu da onu finansal yatırım aracı olmasından çıkarıyor.

Bitcoin, arkasında finanse edebilecek bir kurum olursa sanal pazarın para birimi olabilir.

Tabi bu Rothshild gibi ailelerin lobisel faaliyetleri ve hükümetlerin yapacakları yasalar ile gerçekleşebilir..

Şimdilik bu da ütöpik bir düşünce olarak duruyor.

Reel paradan farklı kılan en önemli şey kişilerin kimliklerini açıklamadan para işlemleri yapmalarına olanak sağlaması. Mal ve hizmet alımlarında, yatırımlarda, para kabullerinde kişilerin isimlerinin açıklanması gerekmiyor.

Eğer 21 milyonla sınırlı kalırsa diğer paralara karşı önemli bir değer kaybıyla karşılaşmayacaktır. Tam tersine ilk çıktığından bu yana diğer paralara karşı hızla değer kazanmış durumda. Bir ay önce (22 Ekim 2013'de) 1 bitcoin 730 usd ederken bugün 830 usd ediyor. 8 basamağa kadar bölünebiliyor. Yani 0,00000001 bitcoinlik işlem yapmak mümkün. Şu an 12 milyon bitcoin olduğunu ve bugünkü usd karşılığının 830 usd olduğunu düşünürsek dolaşımda yaklaşık olarak 10,2 milyar dolarlık bitcoin olduğunu varsayabiliriz.

Sanal papel.

Devletsiz oluğu ekonomik çalkantılardan etkilenmemesini sağlıyor.

Komisjonsuz, aracısız oluğu da büyük avantaj. Satıcı dışındaki kimseye özel bilgilerinizi vermiyorsunuz. Yani annenizin, babanızın bilmem neyini size sormuyor eloğlu.

Güvenlik konusunda eleştiriler yoğun. Bunun için doğru bir sağlayıcı seçilmeli. Yasadışı işlerin para birimi diyenler de giderek artıyor.

Arzı 21 milyon birim. 19 değişik farklı para birimi ile exchange yapılabiliyor. Atatürk Hava Limanı'nda atm'si bile var.

Genel anlamda trendi yükselişte kalacak gibi ama Türkiye'de yasal zemininin olmayışı en büyük handikap. O yüzden küçük küçük almakta fayda var bence.

Değerindeki artışın sebebi KDV'den muaf olması gerektiğine ilişkin Avrupa Birliği Adalet Divanı kararı;

<http://curia.europa.eu/...occ=first&part=1&cid=233434>

Ya bu konuda yeni bir vergi mevzuatı hazırlanacak, ya da bitcoinin yaygınlaşmasını izleyeceğiz.

Belli bir hükümete ve bankaya ait olmaması ve kullanıcıların anonim haklarını gizli tutması sebebiyle çok nefis illegal ticaret yapılabilen para birimi. Para aklama yoluyla da kazanana kazandırmıştır.

2.5 yıl önce 800 dolarlar civarında aldığım 6 bitcoini aynı seviyelere geldiği gibi satacağım sanal para birimi.

Yeni dünyanın, sanal para birimi. Tüm dünyada geçerliliğiyle birlikte yavaş yavaş artık siber dünyanın endüstrileşmesine neden olacaktır.

Maks 21 milyon adet üretilebilecek bir urundur. Teknik olarak sınırlama var.

ilk  retildeği tarihten itibaren yıllardır istikrarlı bir şekilde yükselme başarısını gösteren kripto sanal para birimi. Al sat yapmaya çalışan yatırımcılarını sert hareketlerle fena  zebilmektedir.

Siz tartışa dururken bir gecede 100 dolar artmış dijital para birimi
Bazı bitcoin borsalarında fiyatı 2100 doları geçti. Bir hafta önce 1760 dolara kadar gerilemişti. Bizi ya batıracak ya çıkaracak sanal para. Borsa al-sat ile nasıl para kazanabileceğinizle ilgili kendi geliştirdiğim bir iki taktik var. İsteyen yeşillendirebilir. Ama unutmayın. Aklınıza yatmayan hiçbir işe girişmeyin
Bu bir balon değil patlamayacak, düşüş trendine girse bile uzun vadede her daim kazandıracak. Şu an Japonya bankaları kabul etmeye başladı, Çinliler hücum ediyor, yakında Avustralya da kabul edecek. Geleceği göremeyen dar görüşlü tipler bilmedikleri ve anlayamadıkları için kötülüyorlar. beğensek de beğenmesek de gelecek kripto paralarda...
Tekrar şahlanmış para birimi bundan bi kaç gün önce 9000 tl seviyesinde iken şu anda 10000 seviyesine çıkmıştır bi kaç günde 1000 tl birden yükseldi. Olacak iş değil.
Bugün ethereum ile birlikte inanılmaz dalgalanmalara sahne olmuş sanal paradır. İşi bilene çok kazandırdı çok.
2000 dolar seviyesine düşeceğini düşer düşmez alınması gerektiğini düşündüğüm kripto para birimi.
Ukrayna'da döviz bürolarında Exchange edebileceğiniz para birimidir. Pek çok döviz bürosu bitcoin alıp size karşılığında grivna veya dolar veriyor.
Hükümetler ve devletler bundan kaçamayacak sonunda yasal ilan edilecek
Japonların birkaç gündür hakkında haber yaptığı para birimi.

Yeni çağın sanal para birimi. 10 yıl kadar önce Satoshi Nakamoto tarafından ortaya çıkarılan; ancak o günlerde değeri pek anlaşılmayan bitcoin, su an hemen hemen tüm dünyadan kabul gören bir sanal para birimi olma özelliği taşımaktadır. (bkz: ytd)

Bitcoin; nedir / ne değildir? Avantajları nelerdir?

- Dijital para birimidir. Maddesel/fiziki bir karşılığı şimdilik yoktur.(altın, gümüş.)
- Bitcoin bir ağ etkileşimidir. Bir merkezi yoktur. a'dan b'ye dijital para transferi sağlar.
- İnternet olan herhangi bir noktadan internet olan herhangi bir noktaya transferi yapılabilir.
- Aracısı, komisyoncusu yoktur. Masraflar aracı olmadığı için çok çok düşüktür. Sadece transfer işlemini onaylayan madencilere çok cüzi miktarlarda ödeme yapılır.
- Bitcoin, açık kaynak kodla yazılmıştır ve herkese açıktır. Sistemin sahibi onu kullanan herkeştir. Tüm ülkelerde kullanılır ve offline hesabınıza kimse müdahale edilemez. Bu bakımdan İsviçre bankalarından daha güvenlidir denebilir.
- Kullanım koşulu, ön sınırlama sözleşmeleri veya şartları gibi sınırlayıcılar yoktur. Kullanmaya başlarsanız kullanırsınız bırakırsanız kullanmazsınız
- Bitcoinler, madenci denilen ücretsiz bir program tarafından üretilir.
- Üretilen bitcoinlerin belli bir sayı sınırı vardır. Toplamda 21 milyon adet üretilecektir.
- Üretim hızını ve enflasyonunu kontrol edebilmek için “zorluk seviyesi” her geçen gün belirli protokoller çerçevesinde artar. Bu seviyeler ağdaki üretim yoğunluğuna göre belirlenir. Her kullanıcının dijital bir cüzdanı vardır. bitcoinlerinizi bu cüzdanlarda tutarsınız. Bitcoin transferleriniz eşsiz bir imza ile imzalanır ve sırayla madenciler tarafından doğruluğu ve eşsizliği kontrol edilerek onaylanır. Böylece aynı bitcoin ikinci kez kullanılamaz.
- Bitcoin ile ürün satışı yapmak için hiçbir ekstra ödeme yapmazsınız. Sizden herhangi bir ön koşul istenmez.
- Bitcoin, tl,usd, euro gibi birçok para birimine dönüştürülebilir. (bunu yapan siteler komisyon almaktadır.)
- Qr kodu ile mobil ödemeler yapabilirsiniz. Bitcoin borsaları hafta sonu ya da tatil günleri durmaz, daima çalışır.
- Şahsi fikirlerime (yorumlamalarım) gelecek olursak bu para biriminin arkasında merkez bankası yoktur. Yani geleceği ve gittiği yon belli değildir. Bu piyasaya girip bir günde zengin olanlar da oldu. Bir günde batanlarda...
- Genelde deep web'de kullanılır ama günümüz birçok yasal sitelerde de kullanıldığı görülmektedir.

Sanal para birimi, resmi bir geçerliliği yoktur. Dünya merkez bankaları tarafından kabul görmemektedir.

Klasik iktisatçı kafasıyla anlaşılacak çözülecek bir meta değil bu bitcoin. Bunun hakkında yorum yapacak herkesin hem klasik iktisat hem yazılım hem de modern iktisat bilgisi yanında siyaset, sosyoloji ve hatta psikoloji hakkında dahi sağlam bir alt yapısı olması gerekiyor.

Benim anladığım özetle şu; bundan 1000 yıl önce, ya da o kadar geri gitmeyelim 500 yıl önce oturduğunuz evin arsasının mülkünün kime ait olduğunu biliyor musunuz?

Bilmiyorsunuz, bilemezsiniz. Bunu takip bile etseniz bir yerde tıkanır bulamazsınız. Para dediğiniz şey alma gücüdür. Para şekil değiştirir insan değiştirir ama alım gücü denen şey değişmez. Bitcoin bir alım gücüdür. Çıkış amacı ve felsefesine inanıyorsanız alın.

Spekülatif bir ASELSAN hissesi olduğunu düşünüyorsanız zaten yanına bile yaklaşmayın.

Spekülasyon her yerde var bugün 14000 TL'yi gören Bitcoin yarın 4000 TL'yi de görür.

Sorun bu değil. Kazanmak dediğiniz şey zaten Usd veya Euro kazanmazsa almayın Bitcoin falan gidin borsa oynayın. Geleceğin parası (alım gücü diyelim) ya da rezervi olacağına inancım tamdır. Bitcoin bugünkü kapitalist sistemin fikrini çalan ama içine girebilen en iyi Truva atıdır.

Teknik bilğim olmamakla birlikte, basit bir mantıkla, dünyada Bitcoin'i yeni yeni duyan ve potansiyel yatırımcı olabilecek milyonlarca insan var. Bana hala emekleme döneminde gibi geliyor, elbette ki yatırım tavsiyesi değildir.

An itibarıyla değeri hızla düşmüş ve 14000-14500 TL seviyelerine gerilemiş sanal para birimi.

Feci dalgalanıyor şu an. Tekrar 15350 TL oldu (kaynak: btcturk)

şansıma 14500'den iyi bir alım fırsatı sağladı ama korkutmuyor da değil.

Not: ytd

(bkz: para)

Bilinen ve iktisadi olarak hiç bir dayanak olmayan, sanal para birimi.

Dayanak yok çünkü ardında sağlam bir oluşum yok. Her zaman riskli...

Özellikle bu dönemde tamamen bir yükseliş döngüsü içerisine girmiş durumda. Sınırlı sayıda olmasına rağmen talebin çok daha fazla olması, bu yükseliş trendini gören yatırımcıların iştahını kabartıp daha fazla talepte bulunması, yine bu yükselişin artık ana haberlere bile haber olacak seviyeye gelmesiyle bilinirliğinin artmasıyla talebin daha da artması, internet ve online alış-verişin gelişmesinin yine bu yükselişe paralellik sağlayacak olması vs. bütün sebeplerin hepsi bitcoin'in daha da yükselmesi gibi tek bir amaca hizmet ediyor.

Şu an bitcoin için asıl risk balon tehlikesinden çok wallet'ların ve araçların güvenilirliği. Kendince önlemleri olsa da çalınan wallet'ları şikâyet edeceğin bir yer veya geri alma imkânın yok. Yine güvenilir varsayılan yerli ve yabancı aracı sitelerin teminatı ne? Muallak. Herhangi bir yasal veya mevzuatsal bir sorumlulukları var mı? Yok. Paranızın üstüne yatsalar devlet muhatap almaz. Bütün bu risklerin zamanla daha iyiye gideceğini düşünsem de şu an yasal ve sistemsal açıklar söz konusu.

Spekülatif yatırım araçlarından birisi. Uzun vadede arz şuan ki gibi kısıtlı kalıp bazı büyük ekonomilerde legalleşir ise değeri şuan ki kadarın çok üzerine çıkar. Ancak kara para trafiğinin önüne geçmek için üzerindeki baskılar artarsa paranız pul olabilir

İnternet sanal para birimi (şuan 1 bitcoin 15 558.38 TL)

Çin yalnızca bitcoin üretiminin büyük bölümünün yapıldığı ülke olmakla kalmayıp, aynı zamanda üretim için satılan ekipmanların tamamının geldiği ülkedir. Bir ilave daha, bitcoin ticaretinin önemli bir kısmı Çin'den alışveriş için kullanılmaktadır. Kısacası Çin'in yasaklaması beklenmemelidir.

EK.5.Dolar,Euro,Altın ve Maden İlişkisi

İlginç bir sanal para birimidir. Bildiğimiz para birimlerinde basılan para karşılığında değer olarak altın rezervleri gösterilirken.* bu para birimini herkes basabilmektedir.* karşı değer olarak ise bilgisayar işlemcisi gücü gösterilmektedir. Yani bilgisayarının işlemcisi, gpu'su neyse artık saatlerce bitleri sağa sola taşıyor, sonunda bu "emeğin" karşılığı sana bitcoin üretiliyor.

Aynı mantıkla internete bağlı bir koşu bandında 10 dakika kosan her insana karşı sunucu sistemdeki banka hesabından 1 kuruş para eklenebilir. İlginç.

Valla para ve ekonomiden hiç anlamam ama bitcoin savaflara dayanıklı gibi geliyor bana. Bitcoin hangi ülkenin ki, hangi ülke savaşa girince çakılacak, kimse basmıyor bunu arkasında kimse yok.

Tıpkı altın gibi, limitli, kimse üretemiyor, arkasında bir ulus olamıyor ve dolayısı ile savaşa dayanıklı.

Ülkeler altın alıp rezervlerine koyabiliyor ama altın üretemiyor, ülkeler isterlerse bitcoin alıp rezervlerine koyabilirler ama bitcoin üretemezler. En azından Fed'in para basması kadar kolay olmaz bu surec.

Piyasası büyüdüğü sürece değeri artacak, piyasası sabit bir boya gelince değeri diğer yatırım araçları gibi değişecek.

Kendisinin en sevilesi özelliği devlet siniri e gümrük kavramlarını tanımaması kendisinin en sevilesi ikinci özelliği k kartı kadar kolay izlenilememesi

İşte gerçek serbest piyasa.

Gün içerisinde bu kadar fazla dalgalanmasının sebebini çok merak ettiğim bankalardan bağımsız olan, karlı bir elektronik para birimi. Özellikle son iki haftadaki performansı yatırımcılarını çok memnun etmiştir sanıyorum.

Regölasyon ve denetimin olmadığı bir alanda insanoğlunun nasıl bir canavar yarattığının göstergesidir.

Bitcoin yukarıdaki nedenlerden ötürü manipölasyona çok açık mecralarda ticareti yapılan bir şeydir. Evet bir şey çünkü günümüz finansal doktrini ile ne emtia, ne menkul kıymet ne de para sınıfına uymaktadır.

Yine yukarıda özelliğı nedeniyle, illegal alanlarda sıklıkla kullanılır. Fiyatının bu denli yükselmesinde bu illegal alanların da etkisi var tabii...

Olaakları söyleyeyim, bir sabah tersinden kalkan bir merkez başkanı basit bir tebliğ ile bunu yasaklayarak, bunun ticaretini yapmış olanları güzelce ayıklayacak, demedi demeyin...

Tek iyi yanı, müthiş derecede gelişen sanal pazara hâkim olabilecek en yakın para birimi. Sanal pazarın mutlaka bir para birimine ihtiyacı olacaktır ancak bu parayı basabilecek, finanse edebilecek bir kurum, kişı, kuruluş yok.

Yüksek olmasının sebebi sınırlı sayıda olması ve dolaşımda olmaması. Tıpkı Kuveyt Dinar'ı gibi.

Dünyanın en değerli parasıdır ancak hacmi yoktur, dolaşımı da bu da onu finansal yatırım aracı olmasından çıkarıyor.

Bitcoin, arkasında finanse edebilecek bir kurum olursa sanal pazarın para birimi olabilir. Tabi bu Rothshild gibi ailelerin lobisel faaliyetleri ve hükümetlerin yapacakları yasalar ile gerçekleşebilir..

Şimdilik bu da ütöpik bir düşünce olarak duruyor.

Reel paradan farklı kılan en önemli şey kişilerin kimliklerini açıklamadan para işlemleri yapmalarına olanak sağlaması. Mal ve hizmet alımlarında, yatırımlarda, para kabullerinde kişilerin isimlerinin açıklanması gerekmiyor.

Eğer 21 milyonla sınırlı kalırsa diğer paralara karşı önemli bir değer kaybıyla karşılaşmayacaktır. Tam tersine ilk çıktığından bu yana diğer paralara karşı hızla değer kazanmış durumda. Bir ay önce (22 Ekim 2013'de) 1 bitcoin 730 usd ederken bugün 830 usd ediyor. 8 basamağı kadar bölünebiliyor. Yani 0,00000001 bitcoinlik işlem yapmak mümkün. Şu an 12 milyon bitcoin olduğunu ve bugünkü usd karşılığının 830 usd olduğunu düşünürsek dolaşımda yaklaşık olarak 10,2 milyar dolarlık bitcoin olduğunu varsayabiliriz.

Sanal papel.

Devletsiz oluğu ekonomik çalkantılardan etkilenmemesini sağlıyor.

Komisjonsuz, aracısız oluğu da büyük avantaj. Satıcı dışındaki kimseye özel bilgilerinizi vermiyorsunuz. Yani annenizin, babanızın bilmem neyini size sormuyor eloğlu.

Güvenlik konusunda eleştiriler yoğun. Bunun için doğru bir sağlayıcı seçilmeli. Yasadışı işlerin para birimi diyenler de giderek artıyor.

Arzı 21 milyon birim. 19 değişik farklı para birimi ile exchange yapılabiliyor. Atatürk Hava Limanı'nda atm'si bile var.

Genel anlamda trendi yükselişte kalacak gibi ama Türkiye'de yasal zemininin olmayışı en büyük handikap. O yüzden küçük küçük almakta fayda var bence.

Değerindeki artışın sebebi KDV'den muaf olması gerektiğine ilişkin Avrupa Birliği Adalet Divanı kararı;

<http://curia.europa.eu/...occ=first&part=1&cid=233434>

Ya bu konuda yeni bir vergi mevzuatı hazırlanacak, ya da bitcoinin yaygınlaşmasını izleyeceğiz.

Belli bir hükümete ve bankaya ait olmaması ve kullanıcıların anonim haklarını gizli tutması sebebiyle çok nefis illegal ticaret yapılabilen para birimi. Para aklama yoluyla da kazanana kazandırmıştır.

2.5 yıl önce 800 dolarlar civarında aldığım 6 bitcoini aynı seviyelere geldiği gibi satacağım sanal para birimi.

Yeni dünyanın, sanal para birimi. Tüm dünyada geçerliliğiyle birlikte yavaş yavaş artık siber dünyanın endüstrileşmesine neden olacaktır.

Maks 21 milyon adet  retilbilecek bir urundur. Teknik olarak sınırlama var.

ilk üretildiği tarihten itibaren yıllardır istikrarlı bir şekilde yükselme başarısını gösteren kripto sanal para birimi. Al sat yapmaya çalışan yatırımcılarını sert hareketlerle fena  zebilmektedir.

Siz tartışa dururken bir gecede 100 dolar artmış dijital para birimi
Bazı bitcoin borsalarında fiyatı 2100 doları geçti. Bir hafta önce 1760 dolara kadar gerilemişti. Bizi ya batıracak ya çıkaracak sanal para. Borsa al-sat ile nasıl para kazanabileceğinizle ilgili kendi geliştirdiğim bir iki taktik var. İsteyen yeşillendirebilir. Ama unutmayın. Aklınıza yatmayan hiçbir işe girişmeyin
Bu bir balon deėil patlamayacak, dūřuř trendine girse bile uzun vadede her daim kazandıracak. řu an Japonya bankaları kabul etmeye bařladı, Çinliler hūcum ediyor, yakında Avustralya da kabul edecek. Geleceėi göremeyen dar grūřlū tipler bilmedikleri ve anlayamadıkları için ktūlūyorlar. beėensek de beėenmesek de gelecek kripto paralarda...
Tekrar řahlanmıř para birimi bundan bi kaç gūn önce 9000 tl seviyesinde iken řu anda 10000 seviyesine çıkmıřtır bi kaç gūnde 1000 tl birden yūkseldi. Olacak iř deėil.
Bugūn ethereum ile birlikte inanılmaz dalgalanmalara sahne olmuş sanal paradır. İşi bilene çok kazandırdı çok.
2000 dolar seviyesine dūřeceėini dūřer dūřmez alınması gerektiėini dūřūndūėūm kripto para birimi.
Ukrayna'da döviz būrolarında Exchange edebileceğiniz para birimidir. Pek çok döviz būrosu bitcoin alıp size karřılıėında grivna veya dolar veriyor.
Hūkūmetler ve devletler bundan kaçamayacak sonunda yasal ilan edilecek
Japonların birkaç gūndūr hakkında haber yaptıėı para birimi.

Yeni çağın sanal para birimi. 10 yıl kadar önce Satoshi Nakamoto tarafından ortaya çıkarılan; ancak o günlerde değeri pek anlaşılmayan bitcoin, su an hemen hemen tüm dünyadan kabul gören bir sanal para birimi olma özelliği taşımaktadır. (bkz: ytd)

Bitcoin; nedir / ne değildir? Avantajları nelerdir?

- Dijital para birimidir. Maddesel/fiziki bir karşılığı şimdilik yoktur.(altın, gümüş.)
- Bitcoin bir ağ etkileşimidir. Bir merkezi yoktur. a'dan b'ye dijital para transferi sağlar.
- İnternet olan herhangi bir noktadan internet olan herhangi bir noktaya transferi yapılabilir.
- Aracısı, komisyoncusu yoktur. Masraflar aracı olmadığı için çok çok düşüktür. Sadece transfer işlemini onaylayan madencilere çok cüzi miktarlarda ödeme yapılır.
- Bitcoin, açık kaynak kodla yazılmıştır ve herkese açıktır. Sistemin sahibi onu kullanan herkeştir. Tüm ülkelerde kullanılır ve offline hesabınıza kimse müdahale edilemez. Bu bakımdan İsviçre bankalarından daha güvenlidir denebilir.
- Kullanım koşulu, ön sınırlama sözleşmeleri veya şartları gibi sınırlayıcılar yoktur. Kullanmaya başlarsanız kullanırsınız bırakırsanız kullanmazsınız
- Bitcoinler, madenci denilen ücretsiz bir program tarafından üretilir.
- Üretilen bitcoinlerin belli bir sayı sınırı vardır. Toplamda 21 milyon adet üretilecektir.
- Üretim hızını ve enflasyonunu kontrol edebilmek için “zorluk seviyesi” her geçen gün belirli protokoller çerçevesinde artar. Bu seviyeler ağdaki üretim yoğunluğuna göre belirlenir. Her kullanıcının dijital bir cüzdanı vardır. bitcoinlerinizi bu cüzdanlarda tutarsınız. Bitcoin transferleriniz eşsiz bir imza ile imzalanır ve sırayla madenciler tarafından doğruluğu ve eşsizliği kontrol edilerek onaylanır. Böylece aynı bitcoin ikinci kez kullanılamaz.
- Bitcoin ile ürün satışı yapmak için hiçbir ekstra ödeme yapmazsınız. Sizden herhangi bir ön koşul istenmez.
- Bitcoin, tl,usd, euro gibi birçok para birimine dönüştürülebilir. (bunu yapan siteler komisyon almaktadır.)
- Qr kodu ile mobil ödemeler yapabilirsiniz. Bitcoin borsaları hafta sonu ya da tatil günleri durmaz, daima çalışır.
- Şahsi fikirlerime (yorumlamalarım) gelecek olursak bu para biriminin arkasında merkez bankası yoktur. Yani geleceği ve gittiği yon belli değildir. Bu piyasaya girip bir günde zengin olanlar da oldu. Bir günde batanlarda...
- Genelde deep web'de kullanılır ama günümüz birçok yasal sitelerde de kullanıldığı görülmektedir.

Sanal para birimi, resmi bir geçerliliği yoktur. Dünya merkez bankaları tarafından kabul görmemektedir.

Klasik iktisatçı kafasıyla anlaşılacak çözülecek bir meta değil bu bitcoin. Bunun hakkında yorum yapacak herkesin hem klasik iktisat hem yazılım hem de modern iktisat bilgisi yanında siyaset, sosyoloji ve hatta psikoloji hakkında dahi sağlam bir alt yapısı olması gerekiyor.

Benim anladığım özetle şu; bundan 1000 yıl önce, ya da o kadar geri gitmeyelim 500 yıl önce oturduğunuz evin arsasının mülkünün kime ait olduğunu biliyor musunuz?

Bilmiyorsunuz, bilemezsiniz. Bunu takip bile etseniz bir yerde tıkanır bulamazsınız. Para dediğiniz şey alma gücüdür. Para şekil değiştirir insan değiştirir ama alım gücü denen şey değişmez. Bitcoin bir alım gücüdür. Çıkış amacı ve felsefesine inanıyorsanız alın.

Spekülatif bir ASEL SAN hissesi olduğunu düşünüyorsanız zaten yanına bile yaklaşmayın.

Spekülasyon her yerde var bugün 14000 TL'yi gören Bitcoin yarın 4000 TL'yi de görür.

Sorun bu değil. Kazanmak dediğiniz şey zaten Usd veya Euro kazanmazsa almayın Bitcoin falan gidin borsa oynayın. Geleceğin parası (alım gücü diyelim) ya da rezervi olacağına inancım tamdır. Bitcoin bugünkü kapitalist sistemin fikrini çalan ama içine girebilen en iyi Truva atıdır.

Teknik bilgin olmamakla birlikte, basit bir mantıkla, dünyada Bitcoin'i yeni yeni duyan ve potansiyel yatırımcı olabilecek milyonlarca insan var. Bana hala emekleme döneminde gibi geliyor, elbette ki yatırım tavsiyesi değildir.

An itibarıyla değeri hızla düşmüş ve 14000-14500 TL seviyelerine gerilemiş sanal para birimi.

Feci dalgalanıyor şu an. Tekrar 15350 TL oldu (kaynak: btcturk)

şansıma 14500'den iyi bir alım fırsatı sağladı ama korkutmuyor da değil.

Not: ytd

(bkz: para)

Bilinen ve iktisadi olarak hiç bir dayanak olmayan, sanal para birimi.

Dayanak yok çünkü ardında sağlam bir oluşum yok. Her zaman riskli...

Özellikle bu dönemde tamamen bir yükseliş döngüsü içerisine girmiş durumda. Sınırlı sayıda olmasına rağmen talebin çok daha fazla olması, bu yükseliş trendini gören yatırımcıların iştahını kabartıp daha fazla talepte bulunması, yine bu yükselişin artık ana haberlere bile haber olacak seviyeye gelmesiyle bilinirliğinin artmasıyla talebin daha da artması, internet ve online alış-verişin gelişmesinin yine bu yükselişe paralellik sağlayacak olması vs. bütün sebeplerin hepsi bitcoin'in daha da yükselmesi gibi tek bir amaca hizmet ediyor.

Şu an bitcoin için asıl risk balon tehlikesinden çok wallet'ların ve araçların güvenilirliği. Kendince önlemleri olsa da çalınan wallet'ları şikâyet edeceğin bir yer veya geri alma imkânın yok. Yine güvenilir varsayılan yerli ve yabancı aracı sitelerin teminatı ne? Muallak. Herhangi bir yasal veya mevzuatsal bir sorumlulukları var mı? Yok. Paranızın üstüne yatsalar devlet muhatap almaz. Bütün bu risklerin zamanla daha iyiye gideceğini düşünsem de şu an yasal ve sistemsal açıklar söz konusu.

Spekülatif yatırım araçlarından birisi. Uzun vadede arz şuan ki gibi kısıtlı kalıp bazı büyük ekonomilerde legalleşir ise değeri şuan ki kadarın çok üzerine çıkar. Ancak kara para trafiğinin önüne geçmek için üzerindeki baskılar artarsa paranız pul olabilir

İnternet sanal para birimi (şuan 1 bitcoin 15 558.38 TL)

Çin yalnızca bitcoin üretiminin büyük bölümünün yapıldığı ülke olmakla kalmayıp, aynı zamanda üretim için satılan ekipmanların tamamının geldiği ülkedir. Bir ilave daha, bitcoin ticaretinin önemli bir kısmı Çin'den alışveriş için kullanılmaktadır. Kısacası Çin'in yasaklaması beklenmemelidir.